

Det lærde Skolevæsen.

Marbogen har i forrige Aargang meddelt den kongelige Resolution af 9de Febr. 1844, hvorved blev allernaadigst bestemt, at en udvidet Undervisning skulde indføres i tre af de lærde Skoler, og derhos Direktionen paalagt at udarbejde og allerunderdanigst at forelægge en detaljeret Plan for Undervisningen i de saaledes udvidede Lærestanstalter m. v.

Efterat Direktionen i denne Anledning havde nedlagt allerunderdanigst Forestilling og det fremlagte Udkast vundet hans Majestæts Bifald, har Den ifølge allerhøjeste Bemyndigelse under 25de Juli 1845 udfærdiget nedenstaaende „**provisoriske Plan for den udvidede Undervisning**“ i de ommeldte tre Skoler, ligesom Den senere har offentliggjort Motiverne til samme. Disse meddeles her in extenso tilligemed selve Planen*):

Da Nødvendigheden af en gennemgribende Forandring i vor nuværende lærde Skoleundervisning, og en væsentlig til Tidens Lærø svarende Reform af denne, ikke var begrundet i øjeblikkelige og tilfældige indtraadte Omstændigheder, men fremkaldt ved allerede længe følte og af kompetente Sagkyndige baade offentligen og til Direktionen udtalte Savn og Mangler i den lærde Undervisning og dens Stilling til den akademiske, havde dette vigtige Anliggende allerede i længere Tid været Gjenstand for Direktionens omhyggelige Overvejelse, og det var Resultatet af disse Overvejelser, med Hensyn til de vigtigste Punkter af den tilsigtede Reform, der fremkaldte og begrundede den allerunderdanigste Betænkning og Forestilling som forudgik ovennævnte allerhøjeste Resolution om en Udvidelse af tre af Landets lærde Skoler. Forinden Direktionen nu stred til Udarbejdelsen af den detaljerede ny Undervisningsplan, troede Den imidlertid at maatte give de paagældende Skolers Rectorer, som de Maad til hvilke dens Udførelse først vilde blive betroet, Lejlighed til at yttre deres Tanker om Maaden paa hvilken det paatænkte forandrede Undervisningssystem bedst kunde indføres og iværksettes, og navnlig med Hensyn til enkelte mere indgribende Punkter. Ligeledes fandt Direktionen det nødvendigt at opfordre Konsistoriet til at afgive sin Betænkning, navnlig over de Punkter som vedkomme Grændserne mellem Skoleundervisningen og den akademiske Undervisning; samt den Afgangsexamen som skal træde istedetfor Examen Artium og anden Examen; i hvilken Anledning en egen Kommitte af syv Professorer (Drsted, Sibbern, Hohlenberg, Schouw, Madvig og Welschou) blev nedsat til at tage Sagen under Overvejelse, hvis Betænkning ledsagede Konsistoriets Forslag.

Efterat samtlige disse Betænkninger vare indkomne og derefter et foreløbigt Udkast til den ny Undervisningsplan var udarbejdet, blev dette endeligen gennemgaaet og drøftet i flere til den Ende afholdte Møder mellem Universitetsdirektionen, tvende af Universitetets Professorer (Drsted, Madvig) og de tre Rectorer, hvorefter Direktionen allerunderdanigst foredrog Hans Majestæt Resultaterne af alle de stedfundne Underføgelser.

*) Naagt disse, foruden i Ny Kollegiatidende, findes paa 2 andre Steder, nemlig i Overlærer Hundrups „Skolekalender“ og i Prof. Ingerslevs Program ved Indvielsen af Kollegiatidende, kunde de ifølge Marbogens Plan ikke her forbigaaes.

Hvor indbyrdes afvigende i det Enkelte end de Meninger kunne have været som ere blevne yttrede af Saghyndige, der have udtalt sig om det højere Undervisningsvæsens ufuldkomne Tilstand hos os, have dog Alle været enige deri, at dette i sin Organisation væsentligen lider af tre Mangler, dels at Skoleundervisningen ej i sig optager alle de videnskabelige Elementer der høre til den almindelige forberedende Dannelse, men at flere af dem mere eller mindre fattes, dels at Skoleundervisningen ikke udføres til det Maal den som saadan skulde naae, men dens Afslutning i visse Retninger er henlagt til den Studerendes første akademiske Semester, dels endelig, at Examen Artium, eller den Prøve som skal godtgjøre Disciplenes Modenhed til at gaae over fra Skolen til Universitetet, ej afholdes ved Skolerne selv, men ved Universitetet af dets Professorer. I sidste Henseende har det været bemærket, og ved Erfaring vist sig, at, ligesom det ligger i Sagens Natur, at enhver Prøve, med Hensyn til Resultatet som derved skal vise sig, er af en mere eller mindre usikker Karakter, saaledes maa naturligvis denne Usikkerhed i høj Grad foreges, naar Prøverne afholdes af Mænd der ikke iforvejen have haft mindste Lejlighed til at kjende Examinandernes Kundskaber og Landsmodenhed i det Hele. Dertil kommer Indflydelsen af denne Examens=Indretning paa Retningen af Disciplenes Arbejds- og Forberedelsesmaade i det Hele. Fra det Tidspunkt da Disciplen begynder at rette Tanken paa den forestaaende Examen Artium, indtræder ialmindelighed ogsaa hos ham en ubetinget Retning af al hans Stræben ene og alene mod Examensmaalet, og Hovedsagen for ham er egentlig kun den, hvorledes han skal tilfredsstille Examens=Fordringerne, medens det er og bliver ham mindre magtpaaliggende, hvad virkelig Frugt han egentlig kommer til at høste enten i Henseende til Kundskaber eller Landsdannelse, hvilket naturligvis maa have en skadelig Indflydelse paa den Maade hvorpaa han benytter Lærernes Vejledning, og disse selv kunne ikke undgaae en vis Nødvendighed, eller idetmindste Anstøtelse af en vis Nødvendighed af at have samme Maal bestandig i Sigte, da Skolens og deres egen Reputations og Tilfredsstillelse altid væsentlig berouer paa, hvorledes deres Dimisser staae sig til Examen. En anden skadelig Indflydelse har Examen Artium paa Skolens Undervisning i det Hele. Ikke blot Omfanget og Maalet i ethvert Undervisningsfag, men ogsaa Metoden i selve Undervisningen, bestemmes og rettes efter de Fordringer som vedkommende Examinatorer stille ved Examen. Følgen bliver, at der i Skolerne ialmindelighed arbejdes mere paa at indprente og befæste det Besfalede og Udtrævede, end paa at frembringe almindelig Modenhed og paa at duelliggjøre for eget selvstændigt Studium; der søges af Skolen snarere at bibringe Disciplene en vis positiv Kundskabsmasse, end at lede dem ind i Videnskabens Land; Undervisningen selv bliver til en Læsen til Examen, og ikke efter sit Djemed en Forberedelse til sand videnskabelig Dannelse.

At afhjælpe disse Mangler er derfor den første og fornemste Opgave for den paa-tænkte Omordning af det højere Undervisningsvæsen, og Hovedhensigten med den allerede, foreløbigen af tre Skoler, allernaadigst approberede Udvidelse er saaledes ikke saameget at bibringe Disciplene en større Masse af Kundskabsstof, som dels at supplere det hidtil Manglende deri, dels ogsaa at gøre den hele Undervisning mere frugtbar for Sjæleevnerens Udvikling og den almindelig forberedende Dannelse, saaledes at Resultatet kan blive en fuldstændigere Erhvervelse af videnskabelige Forkundskaber og en større aandelig Modenhed og Udvikling.

En umiddelbar Følge af denne Opfattelse af Betydningen af den Skolerne givne Udvidelse er, — og dette er et Punkt hvori Alle, som efter Direktionens Opfordring havde ytret sig om Sagen, erklærede sig enige — at Undervisningen gennem hele Skolen maa betragtes og behandles alene som Skoleundervisning, og, baade i sit Indhold og i sin Form, forblive indenfor sammes Grændser. Derfor bør ogsaa i den ny Klasse, som efter den Forandring der nu foretages kommer til som den øverste Klasse, Fagene ikke, saaledes som ved de ældre Gymnasier i sin Tid stete, og endnu paa nogle Steder i Tyskland — dog ikke i Preussen — finder Sted, doceres i Form af Forelæsninger, og ligesaaalidet bør Dørbøringerne stee i Form af akademiske Examinatorier, der holdes efter længere Mellemrum. Alle Klasserne af de udvidede Skoler bør derfor være og hedde Skole, og den øverste Klasse's Disciple ikke ved nogen som helst Adskillelse eller Udmærkelse stilles i et andet Forhold til Skolen end de øvrige Disciple, men underkastes Skolens almindelige Love og Disciplin, uden anden Forskjel i Behandlingen af disse og de andre Disciple, end den som Disciplenes Fremgang i Alder og Udvikling af sig selv medfører.

Foruden at den Skolerne givne Udvidelse i og for sig bevirker en Forandring i den hidtilværende Skoletid, og saaledes gjør en nærmere Regulering af denne fornøden, hører ogsaa Anordningen af et planmæssigt Skolekursus, og faste Regler med Hensyn til Skolernes Klasseantal og de enkelte Kursus for hver Klasse, især til Betingelserne for at bestemme Valget af, Maalet for og Fordelingen imellem de enkelte Undervisningsgjenstande.

Hidtil have de lærde Skoler været delte i 4 Klasser, hvoraf enhver igjen har været beregnet paa et toaarigt Kursus. Dette har blandt Andet haft til Følge, at det ikke har kunnet undgaaes, at Disciple af forskjellig Kundstabsgrad og Modenhed have været samlede i en og samme Klasse, hvilket fremfor Alt har virket hæmmende paa Undervisningens Gang og Fremme. Vel havde Direktionen søgt noget at raade Bod herpaa ved undertiden at indrømme Klassers Deling i tvende Underafdelinger, saaledes at der i hver især er givet særskilt Undervisning; men denne Foranstaltning havde imidlertid medført andre Ulemper, og økonomiske Hensyn havde hidtil hindret Den fra at see denne saa stærkt solte Mangel hævet ved nogen almindelig Foranstaltning; hvorimod Direktionen nu, da en Forandring i denne Klasseinddeling fremtræder som en af de væsentligste Betingelser for at den besluttede Udvidelse kan bringes i Udførelse og bære den tilsigtede Frugt, maatte ansee det for aldeles nødvendigt, at der, uanset den derved forarsagede pekuniære Dpoffrelse, tilvejebringes det fornødne Antal etaarige Klasser. Foruden hvad saaledes Nødvendigheden i og for sig tilfører, kommer endnu, som Grund for at træffe denne Foranstaltning, den Indflydelse det vil have paa Discipleens Lyst og Iver, at der stilles dem kortere Maal inden Skolen selv for Nje, ved hvis succesfulde Opnaaelse i en kortere Tid de kunde finde en vis Tilfredsstillelse, og desto mere ansføres til med Mod og Lyst at forfølge den tilbagestaaende Del af deres Skoletid.

Hvad nu angaaer selve Normalaet for Skoletiden og Klaskernes Antal, maatte Direktionen, efter hvad i denne Henseende i de afgivne Betænkninger var yttret, og efter Overvejelse af alle Forholde, ansee det passende for det Maal Undervisningen efter Udvidelsen maa sættes, at Skolens hele Kursus fastsættes til en Tid af 8 Aar, og at denne fordeles paa 7 Klasser, saaledes at af disse den næstøverste gjøres toaarig og de andre etaarige, hvorefter da en flittig Discipel med almindelig gode Evner vil kunne gennemgaae Skolen i den nævnte Tid.

Efter saaledes at have bragt de nærmere Bestemmelser i Henseende til Skolekursus og Klasseantal i Forslag, ansaae Direktionen det nødvendigt, forinden Den omhandlede Undervisningens Fordeling paa samtlige Klasser, og dens Gang igennem samtlige Skolens Afdelinger, samt Grundsetningerne for Fagenes methodiske Behandling, at forudstikke nogle almindelige Bemærkninger om Undervisningsstoffet og dets Ordning i det Hele, navnlig angaaende Spørgsmaalet om de gamle klassiske Sprog, om Latinen bør bibeholdes som første Grundlag for den grammatiske Undervisning, om den Plads som derefter maa gives Latinen i Undervisningens Cyklus, om hvilke af de nyere Sprog der bør optages blandt Undervisningsgjenstandene, og endeligen om de almindelige Grundsetninger der maa holdes for Nje ved den forestaaende Anordning af Undervisningsfagene og Bestemmelsen af disses Folgeorden.

Ligesom i ældre Tider, saaledes er endnu i de lærde Skoler den sproglige Undervisning det principale Dannelsesmiddel, og afgiver fremfor alle andre Undervisningsgjenstande Stoffet til at bibringe Disciplene den Udvikling af deres Evner og den formale Dannelse som er den højere Undervisnings nærmeste Formaal, da det endnu bestandig ved Erfaring har bekræftet sig, at den logiske Forøvelse som er absolut fornøden til enhver videnskabelig Erkendelse, og til overhovedet med klart Overblik at behandle en hvilken som helst Gjenstand, ikke ved noget andet Stof saa fuldstændigt og saa godt i den yngre Alder erhverves som gennem Sprogundervisning.

Alf Sprogene ere i dette Njemed igjen de gamle saakaldte klassiske Sprog, nemlig det latinske og det græske, og af disse atter det latinske, altid bleven givet et overvejende Fortrin. At et fremmed Sprog helst maa lægges til Grund for Sprogstudiet, som formalt Dannelsesmiddel betragtet, er almindeligen anerkjendt. Modersmaalet ligger Disciplen for nær til at det i samme Grad som hint kan være Dannelsesmiddel for ham. Først ved det fremmede Sprog bringes han til at anvende en større Eftertanke for at tilegne sig det, ligesom det kun er ved Sammenligning med et andet Sprog at Modersmaalets Væsen og Bessaffenhed erkjendes. Dg i denne Henseende yder, efter hvad af Sagkyndige almindeligen er antaget, ingen Sprog i højere Grad Njeneste end de gamle. For den omtalte Dpøkkelse og Dvelse af Eftertanke maa nemlig

hine døde Sprog gives Fortrin for de levende, fordi disse stedse uddannes og forandres, medens hine Sprogs fuldendte Udvikling, og i Besynderlighed det latinske Sprogs Præcision og Regelmæssighed, gjør dem fortrinlig skikkede til at befordre Landens Udvikling. I den ældre Tid, da intet andet nærmere liggende Sprog konkurrerede med de gamle klassiske, fordi de nyere Sprog dengang endnu ikke vare saa vidt uddannede, vare Latin og Græsk ikke blot de eneste fremmede Sprog, men overhovedet, foruden det hebraiske, de eneste Sprog der lærtes i Skolerne. Især var Kundskaben i Latinen en Forudsætning for al anden Undervisning og Delagtiggjørelse i højere Dannelselse, paa en Tid da mellem de Lærde Alt behandlede paa Latin, og Undervisningen i Skolerne selv næsten kun behandlede i dette Sprog.

Uagtet nu disse Forholde i de senere Tider ere mærkeligen forandrede, og uagtet det latinske Sprog i sin Anvendelse har tabt ligesaa meget som de moderne Sprog have vundet, har det dog ikkedestomindre af de ovenangførte Grunde stedse bevaret en høj Grad af Vigtighed som Skolefag; ligesom ogsaa endnu Alle ere enige om de gamle Sprogs Uundværlighed som Dannelsesmiddel i den lærde Undervisning. Derimod have i den nyere Tid forandrede Anskuelser gjort sig gjeldende om Forholdet hvori de gamle og de nyere Sprog bør stilles til hinanden indbyrdes og til Undervisningen i det Hele. Med Hensyn nemlig til den Indflydelse og Plads der i den lærde Undervisning bør indrømmes de nyere Sprog, have den sildigere Tids Anskuelser, under de nu forandrede Forholde, vindiceret de levende Sprog den Betydning som efter det ovenfor Berørte forhen under andre Forholde var dem nægtet.

For det første have nu, som en Følge af den Udvikling Videnskaben i alle Retninger har modtaget, siden den Tid da hine gamle Sprogs Literatur naaede sit Kulminationspunkt, i Videnskabens Rige dannet sig Grene af Videnskaben eller ny Videnskabsfag hvilke de døde Sprog, som ej have kunnet uddanne sig fortløbende med den aandelige Kulturs Fremstriden, ej længere formaae at yde det fornødne Stof af Tanker og Ordforraad til en let, levende og bevægelig Behandling. Erkjendelsen heraf har allerede som Nødvendighed medført, at Latinen, hvor det levende Ord skal bruges, har maattet træde tilbage og vige Pladsen for de moderne Sprog, der senere ere udviklede ved og med den nyere Tids Frembringelser, og med hver Dag mere og mere føles, ene fuldstændigen at kunne byde Adryk for literær Meddelelse efter Videnskabens Opsving i det sidste Aarhundrede. Med Hensyn til denne Betydning maa de nyere Sprog, og da fornemmelig Modersmaalet, i Ordningen af Undervisningsstoffet sikkes en solidere og mere omfattende og videnskabelig Behandling end hidtil, og Undervisningen deri indrømmes den større Tid som den nu efter alle Omstændigheder gjør Fordring paa og behøver.

Den anden Retning dernæst hvori Anskuelserne have modificeret sig, angaaer Latinens Anvendelse til at danne al videnskabelig Dannelses første Grundlag, og i denne Hensende have Sagkyndige nu erklæret sig for, langt hellere at benytte Modersmaalet, i Forbindelse med et af de andre levende nærmere beslægtet Sprog, til at bibringe de første og almindelige grammatiske Begreber, som hidtil først erholdtes igjennem Latinen. Grunden til at det latinske Sprog nu hertil erkjendes mindre bekvemt, hentes fra dets egen Bestaafenhed. Det ligger alt for fjernt fra de nyere Sprogforholde, og Intet kan være mere ubesigtelsesmæssigt, end i den tidlige Alder at ville benytte et ikke blot aldeles fremmed, men ogsaa i sin hele Bygning og Form fra de nyere i høj Grad afvigende Sprog som den første Grundvold for Sprogundervisning, og som det første Mittel til Eftertanke over Sprog, sproglige Forholde og Former; af hvilken Fremgangsmaade følger Langsomhed, Slovhed og en Usikkerhed der let bliver til Vane. Disse Ulemper afhjælpes derimod ved Anvendelsen af Modersmaalet, der, idet Discipelen allerede kan det, paa den naturligste Maade frembyder Mittel til, uden at Bemærksomheden adspredes eller betynges ved en anden Gjenstand, at bibringe ham Begyndelsesgrundene i Grammatiken; men det er ikke nok, at det benyttes ved Siden af et fremmed Sprog, i hvilket der altid, og endnu mere i et saa gammelt og afvigende som det latinske, kun kan gaaes langsomt frem; det maa gaae forud. Af disse Grunde antages det derfor, at Modersmaalet skal benyttes til at lægge den første Grund for den grammatiske Dannelselse, og Latinen i denne Hensende ikke længere hertil bruges. Men naar Modersmaalet saaledes først og fornemmelig i dette Øjemed skal anvendes, da maa — efter det ovenfor antydede — et med dette beslægtet fremmed Sprog saa tidligt som muligt benyttes samtidigt dermed, for at lære og øve Disciplenen i at opfatte den noget afvigende Anvendelse af de grammatiske Regler paa tvende Sprog-

forholde. Hertil frembyder sig efter Sagens Natur, og efter hvad alle Kyndige ere enige i, det tyske Sprog nærmest, saasom af alle nyere Sprog nærmest med det danske beslægtet. Dette kommer saaledes paa en vis Maade til i de nederste Klasser at indtage den Plads som det latinske hidtil har haft, men uden at medføre den samme Langsomhed og Besværighed som dette, da det just er det store Fortrin ved denne Forandring, at den, formedelt begge Sprogens Slektstaf og Overensstemmelse i de almindelige Sprogformer, hæver de Vanskeligheder som det fjernere og mere ulige latinske Sprog i samme Plads vilde medføre, og saaledes ogsaa kan give en god Forberedelse til at begynde det latinske Sprog, og gjøre Fremgangen deri paa engang hurtigere og lettere.

Disse Betragtninger føre til Nødvendigheden af at Undervisningen i Latinen maa paabegyndes tidligere end hidtil i Skolen, og lede til Spørgsmaalet om, hvilken Plads Latinen, hvormed der nu overalt strax begyndes i Skolens nederste Klasse, skal anvises, og da tillige, hvor langt denne Undervisnings Begyndelse skal rykkes hen i Skolens Undervisningscyklus, og om denne Forandring allerede nu skulde iværksættes.

I Henseende til disse Spørgsmaal vare i de til Direktionen indkomne Betænkninger yttrede temmelig afvigende Meninger. Alle havde erklæret sig enige i det Princip, at lade Undervisningen i Latin, hvormed der nu strax i den første Klasse plejer at begyndes, indtræde noget senere; hvorimod af NoGLE var opfattet Tvivl imod, hvorvidt en saadan Forandring for Njeblikket uden Betænknelighed kunde iværksættes. Denne Tvivl hidrørte væsentligst fra en Frygt for, at der for Tiden formentligen savnes saadanne Lærebøger og saadanne Lærere i Dansk og i nyere Sprog, at disse i grammatisk Henseende kunne træde istedetfor Latin, og at det latinske Sprog, først begyndt i højere Klasser, vil fordre saa mange Timer, at der da ikke vil blive Tid nok tilbage for de andre Fag i disse Klasser, eller at ialfsald samme dog ikke kunde føres til det Maal som efter Skolens Bestemmelse skal fordres. Paa den anden Side havde de der ikke havde yttret nogen Tvivl om Muligheden af Principets Udførelse for Tiden, ment, at Latinen saaledes bør falde bort i de lavere Klasser, da dette Sprog, naar en grundig Undervisning, i Overensstemmelse med hvad forhen er antydet, i Dansk og Tysk er gaaet forud, uden overdrevet Antal af Læretimer, og med et ringere end det der hidtil gjennem den hele Skoletid derpaa er anvendt, maa kunne læres i den tilbagestaaende Del af Skolens Kursus.

Mod den om denne Forandrings øjeblikkelige Udførelse yttrede Tvivl var navnlig bemærket, at, dersom den Indvending, at vi savne dygtige Lærere til at meddele de grammatikalske Grundbegreber i de nyere Sprog, havde Gyldighed, da maatte denne ogsaa gjælde, naar der er Spørgsmaal om at give samme i Undervisningen i det latinske Sprog, og at den Betænknelighed som hidrører fra Frykten for at Latinen ved Forandringen maatte gives et for den øvrige Undervisnings behørigt Fremme for stort Timeantal, formentligen bortfalder, naar det betænkes, at Disciplene i saa Fald vilde kunne paabegynde Latinen med større Nødenhed og med en god Grundvold og Fremgang i de nyere Sprog, ligesom det bemærkes, at Grunden hvorfor der i alle Sprogene kun gjøres langsom Fremgang, ikke ligger deri, at der anvendes for liden Tid paa dem, men deri, at der ikke anvendes tilstrækkelig samlet Tid paa noget af dem. Endelig har Erfaringen tilstrækkelig bevist, at, naar Latinen begyndes i en tidligere Alder, og behørigt Forunderskaber ere erhvervede, da bliver Fremgangen deri langt hurtigere og Sproget læres med ikke mindre Grundighed, uden at de med hvilke dette har været Tilfældet derfor ialmindelighed have været mere begavede end Andre.

Til Alt hvad i det Foranførte taler for en tidligere Indtræden af Undervisningen i Latinen, kommer endnu en Hovedbetragtning, som ej her kan lades uberørt, at der nemlig herved vilde i de lærde Skolers lavere Klasser kunne tilvejebringes en Undervisning der var lige passende som Grundvold for den reale og den lærde Dannelse, og med lige Gavn kunde være fælles for Disciple af begge Bestemmelser. Den lærde Skoles Stilling og Forhold i det hele System af Undervisningsanstalter er af største Bigtighed for at besvare Spørgsmaalet, naar den skal antage den specielle Karakter der skal betegne den som en mere særegen lærd Dannelseanstalt. Nu for Tiden antager den lige fra Begyndelsen af denne Karakter, og da den Undervisning i de gamle Sprog der meddeles i de lavere Klasser, bliver uden Betydning for dem der ikke føres videre deri, saa kunne de hvis Bestemmelse ikke er den lærde Dannelse ikke vel benytte den lærde Skole, efter den nuværende Indretning, for deres fundamentale Undervisning.

Paa Grund af alt dette, og da Direktionen efter nøjeste Overvejelse maatte holde sig overbevist om, at en saadan Forandring med Hensyn til den latinske Undervisnings Begyndelse i de lærde Skoler var i alle Henseender at betragte som gavnlig, og det endog saa med Hensyn til dette Undervisningsfags egen Interesse, havde Den troet at maatte erklære sig for og allerunderdanigst foreslaae, at den latinske Undervisning i de lærde Skoler først sildigere tager sin Begyndelse, og saaledes indtil videre først indtræder i det 3die Aar af Skolens Kursus, hvorved det da, naar i sin Tid det her omhandlede Punkt, ifølge den vundne Erfaring, med større Sikkerhed lader sig nærmere bestemme, vil være forbeholdt senere allerhøjeste Afgjørelse, om den paa denne Maade provisorisk anordnede Indretning enten i den ene eller anden Henseende skulde gives nogen Forandring eller Modifikation, og da hvilken.

Et Hovedpunkt som endnu, førend Læreplanens Detail udvikles, her maa berøres, er Spørgsmaalet om, hvilke af de nyere Sprog der skulde optages i Undervisningens Cylus og i hvilket Forhold disse skulde stilles til hverandre. I denne Henseende vare i de afgivne Betænkninger yttrede forskellige Meninger, nemlig: dels at de 3 Sprog: Tysk, Fransk og Engelsk ligefrem optages blandt Undervisnings- og Examenens Fagene; dels at der vel undervises i alle tre Sprog, men dog saaledes, at Deltagelsen i Undervisningen i Engelsk ikke bliver tvungen, at Sproget, som ej gjøres til Gjenstand for Examen, kun tilbydes og at det hellere rent opgives end at det gjøres til Tvangspligt for Disciplene at lære det; dels at alle tre Sprog kun skulde tilbydes, intet af dem fordres, eller in subsidium, at kun et af de tre Sprog skulde kræves efter Disciplenes eget Valg; dels endelig ogsaa, at kun Tysk og Fransk — det første i en større Udstrækning end det sidste — burde optages, men Engelsk aldeles udelades.

Det var i denne Anledning udhævet som ønskeligt, at alle tre Sprog skulde læres paa Grund af de tre Literatursers ejendommelige og forskellige Fortrin, og for at imødekomme og understøtte den ønskelige og i de senere Aar begyndte Tendens til, at den hidtil altfor ensidige og udelukkende Interesse for den tyske Literatur kunde rettes ved at lette Afgang til alle tre Literaturer, dog saaledes at Undervisningen i Engelsk blot beregnes paa at gjøre Literaturen tilgængelig. Dog havde Muraliteten af Konsistorium erklæret sig for, at det ene af de nyere Sprog bør opgives, saafremt dets Indlemmelse blandt Undervisningsgjenstandene maatte udsætte Disciplene for Overanstrengelse.

Direktionen maatte nu — hvad ogsaa var blevet Resultatet af Diskussionerne om dette Punkt ved den omtalte mundtlige Konference — være af den Formening, at efter alle Omstændigheder Undervisningen i det engelske Sprog helst bør bortfalde. Da nemlig Ingen har fordret det engelske Sprog som formalt Dannelsesmiddel, men blot saamegen Kundskab kræves bidragt, at en engelsk Forfatter kan læses og forstaaes, saa vil Enhver som føler Lyst og Trang dertil, og som kan finde Lejlighed dertil i en senere Livsstilling, ogsaa let kunne tilegne sig den dertil fornødne Kundskab i Sproget. Dertil komme endnu Vanskelighederne ved at skaffe Lærere. Da nemlig Undervisningen i Engelsk, med Hensyn til de færre Timer dette vilde blive tildelt, ej kunde optage en Lærers hele Tid, maatte Undervisningen heri forenes med et andet Fag, og denne Kombination vilde ikke blot lægge Hindringer ivojen for at tilvejebringe Lærere, men ogsaa ofte nøde til at maatte renoncere paa en i andre Fag dygtig Lærer, som man ikke vilde kunne antage af den tilfældige Marsag, at han ej kunde Engelsk. Af de her anførte Grunde indstillede Direktionen allerunderdanigst, at det engelske Sprog aldeles udelades af Undervisningsgjenstandene, og at blandt disse af de nyere Sprog kun optages Tysk og Fransk.

Af disse to Sprog maatte efter Direktionens Overbevisning atter det Tyske tillægges Betydning fremfor det Franste, og derfor i Skolerne drives baade grundigere og til et videre Maal. Dette følger nu for det første af den Anvendelse der efter Direktionens ovenfor fremsatte Forslag om Latinsens senere Indtræden i Undervisningen fremtidig skal gjøres af det tyske Sprog til i Forbindelse med Modersmaalet at lægge den første Grundvold for det grammatiske Studium, og er dernæst begrundet i vore egne Forholde, der gjøre Kundskab i det tyske Sprog uundværlig for enhver dannet Mand, medens Nødvendigheden af praktisk at benytte det franste Sprog sjældnere indtræder. Undervisningen i Tysk maatte derfor efter Direktionens Formening i Skolen drives saa vidt, at Disciplen nogenlunde korrekt kan skrive en Afhandling, Undervisningen i Fransk derimod nærmest have til Formaal, at gjøre Disciplene Literaturen tilgængelig og bringe dem til uden Vanskelighed at forstaae franste Forfattere.

Efterat foranstaaende indledende Bemærkninger og dertil knyttede allerunderdanigste Indstillinger om Afgjørelsen af enkelte mere almindelige Punkter ere forudstillede, vil nu nærmere blive at afhandle det Specielle af den Undervisningsplan som var Gjenstand for det af Direktionen allerunderdanigst forelagte Udkast. Dettets enkelte Dele falde under følgende Hovedpunkter: 1) Undervisningsgjenstandene, 2) Timeantallet og Lærefagernes Fordeling, 3) Skoleaaret og Skoleferierne, 4) Skoleexamina, 5) Afgangsexamen, 6) Betingelserne for Disciplenes Antagelse.

I. Undervisnings-Gjenstandene.

Læregjenstandene i den lærde Skoles Undervisningscyklus maatte for de udvidede Skoler efter Direktionens allerunderdanigste Formening bestemmes til følgende:

af Sprog 1) Dansk, 2) Lyst, 3) Fransk, 4) Latin, 5) Græsk, 6) Hebraisk; af Videnskaber 7) Religion, 8) Historie, 9) Geografi, 10) Regning og Arithmetik, 11) geometriske Discipliner med Astronomi og mathematisk Geografi, 12) Naturhistorie, 13) Naturlære;

af tekniske Færdigheder 14) Skrivning, 15) Tegning, 16) Gymnastik, 17) Sang.

Da det er af sig selv indlysende, at Undervisningens Fremme og Resultat væsentligen betinges ved en vel overvejet Plan for den Folgeorden i hvilken de enkelte Fag efterhaanden optages i Undervisningen, og for Fordelingen af det til Raadighed staaende Timeantal mellem de enkelte Fag, har Direktionen troet i denne Henseende at maatte, forinden de enkelte Undervisningsgjenstande omhandles, bemærke:

Som almindelig Grundsætning maa fremfor Alt iagttages, at der saavidt muligt gaaes frem fra det Lettere til det Sværere, fra saadanne Fag som kunne læres og forstaaes uden Forkundskaber i andre, til saadanne som forudsætte hine. Fremdeles maa det holdes for Dje, at ikke alt for mange Discipliner optages og begyndes paa engang, saa at Opmærksomheden for stærkt deles og Interessen spredes, men at saavidt muligt enten nogle Discipliner afsluttes førend andre begyndes, eller dog en vis Fasthed i nogle søges vundet forinden Begyndelsen skeer med andre.

Det er endvidere af Vigtighed, at hvert enkelt Fag — tildels ved Jagttagelse af de nysangivne Grundsætninger — erholder et nogenlunde tilstrækkeligt Timeantal, saa at en raskere Fremgang i kortere Tid kan muligiggøres, hvorved Lyst og Interesse anspores og vedligeholdes, medens Anvisning af saa ugentlige Timer i et længere Tidsrum, og den deraf følgende langsomme Fremgang, let kunde bevirke det Modsatte. Paa den anden Side kan naturligvis ogsaa fejles i modsat Retning, idet formegen sammenhængende Tids Anvendelse ikke blot gjør Indgreb i andre Discipliners Krav, men ogsaa med Hensyn til det saaledes begunstigede Fag selv kan svække Lysten ved Mangel paa Afveerling.

For endmere at koncentrere Undervisningen paa færre Fag i Skolens øverste Klasse, i hvilken Fagene, i Forhold til den Modenhed Disciplene i denne Klasse ville have naaet, kunne undergives en videnskabeligere Behandling, og for saaledes at gjøre Undervisningen her mere frugtbringende og intensivt stærkere, er den ny Fagfordeling beregnet paa, at en Del af Fagene aldeles afsluttes i den næstøverste 6te Klasse, og de øvrige alene forbeholdes Undervisningen i den øverste 7de Klasse. Til denne Forandring fra det hidtil Bestaaende knytter sig en Deling af Afgangsexamen, saaledes at denne afsluttes i tvende Afdelinger, nemlig ved Ugangen af 6te Klasse for de Fag som i denne afsluttes, og ved Ugangen af 7de Klasse for de øvrige Fags Vedkommende.

Ved denne Afslutning af nogle af Fagene i sjettede og af de øvrige først i syvende Klasse, og den dertil knyttede Deling af Afgangsexamen, tilsigtes dog ingenlunde at dele den hele Skolegang i tvende Kursus, saaledes at af disse det ene først skulde begynde naar det andet var endt, men derimod at undgaae den store og stærkt folte Ulempe, at Disciplene paa engang skulle gjøre Rede for en saadan Mængde af Fag, at det nødvendigen maa alt for meget anstrænge deres Kræfter og Opmærksomhed, og gjøre Prøven selv mindre paalidelig og det sidste Skoleaars Anvendelse langt mindre frugtbringende, da i dette en kostbar Tid, ret egentlig egnet til at anvise Disciplene til en modnere, tænksomme, friere og selvstændigere Studeret, efter den hidtil bestaaende Indretning maatte gaae tabt ved at splitte Kræfterne paa en Repetition af alle Fag, der mere gik ud paa en Stræben efter at befæste det Lærte i Husom-

melsen, end at gjøre det til Gjenstand for Selvtænkning og en videnstabeligere Opfatning.

Om de enkelte Undervisningsgjenstande, saavel med Hensyn til Maaden hvorpaa Undervisningen i hver især skal stride frem, som om Maalet hvortil enhver især skal føres, bemærkes.

Sprog. 1. **Danskl.** Efter hvad ovenfor paa sit Sted er udviklet, baade om Modersmaalets Betydning i og for sig, og om den Anvendelse der fremtidig skal gjøres af det til at bibringe de første almindelige grammatiske Begreber, maa efter Alles Mening Undervisningen i Dansk føres igjennem alle Skolens 7 Klasser, og i en betydelig Grad udvides over det hidtil Sædvanlige. I de nederste Klasser maa Undervisningen gaae ud paa at bibringe Disciplene Færdighed i en ren og korrekt Udtale, overhovedet i et rent og tydeligt mundtligt Foredrag, samt i at skrive Modersmaalet orthografisk, ligesom Disciplene endvidere heri skulle erholde de almindelige grammatiske Begreber bibragte. I Mellemklasserne blive Uvelserne i Udtale og mundtligt Foredrag at fortsætte, de skriftlige Uvelser skulle her ikke blot gaae ud paa Orthografien, men paa Stilens Dannelse overhovedet, i Forbindelse med en fuldstændig grammatisk Undervisning. Paa det tidligere Standpunkt vælges Emnerne til de danske Udarbejdelser fornemmeligen af det Stof der isorvejen er Disciplene nogenlunde bekendt, f. Ex. af forhen gjennemgaaede Partier af Historien eller Religionslæren, idet Fordringen til dem da ikke saameget bør gaae ud paa, at de selv skulde udfinde det der skal gjøre Behandlingen indholdsrig og fuldtændig, som snarere paa at de skulle sammenarbejde og under en tilfredsstillende Form fremstille et Stof af hvilket de allerede ere i Besiddelse. I de øverste Klasser fortsættes derimod de skriftlige Uvelser efter en højere Maalestof, og navnlig maa de i den øverste Klasse hæve sig til egentlige Afhandlinger, hvis Gjenstand maa behandles med Tænkomsomhed og Klarhed i en korrekt og smagsfuld Form. Desuden maa Disciplene gjøres bekendte med Fædrelandets skjønne Literatur, dels ved at erholde en Oversigt over den danske Literatur, og dels ved at enkelte klassiske Værker gjennemgaaes med dem paa Skolen, og de ialtsald idelig opmuntres og anvises til at læse vore bedste Forfatters Skrifter. I øverste Klasse vil under Udviklingen af Reglerne for god Fremstilling ogsaa gives Leflighed til at orientere Disciplene i visse til den almindelige formale Logik henhørende Gjenstande, f. Ex. Læren om Inddelinger og Definitioner.

2. **Tysk.** Efter hvad ovenfor er forudsikket, bliver dette Sprog at optage ved Siden af Modersmaalet for i Forening med dette at afgive Stof for den første grammatiske Undervisning, og maa derfor begyndes i Skolens nederste Klasse. Undervisningen strider frem saaledes, at af Grammatiken absolveres Formlæren i de lavere og Syntaxen i de højere Klasser, hvormed forbindes mundtlige og skriftlige Uvelser, fremskridende efterhaanden fra Oversættelse af Exempler til sammenhængende Stykker. Til Lærebøger vælges passende Krestomathier, hvorfra i de højere Klasser gaaes over til Læsningen af tykke klassiske Skrifter i Sammenhæng. I samme Klasse indtræder ogsaa kursorisk Læsning og læses det Meste paa denne Måde. Noget Bekkendskab vil endeligen være at bibringe Disciplene med den tykke Literaturs Historie. Undervisningen selv afsluttes i Skolens 6te Klasse. Hvor ønskeligt det end vilde være, at Disciplene kunde ved Skolens Undervisning bringes til at tale Sproget, maa dette dog opgives, som en Folge af, at der til at lære at tale Sproget hører en Uvelse som det ikke kan paalægges Skolen at forfatte.

3. **Fransk.** Undervisningen heri begyndes i næstnederste Klasse, eller et Aar senere end det tyske, og afsluttes med 6te Klasse. Formlæren fuldendes i de to første Aar og Syntaxen med 6te Klasse. Om Læsningen og de skriftlige Uvelser gjælder det samme som for det tyske Sprog, dog at Fordringerne til de skriftlige Arbejder stilles lavere end ved det tyske, som en Folge af Sprogets egen mindre Vigtighed for de danske i Sammenligning med hint, og da Undervisningen efter det ovenfor Bemærkede formentligen ej bør stille sin Opgave højere end til at gjøre Literaturen tilgængelig.

Latin. Under Forudsætning af at Direktionens Forslag iværksættes, at der gjøres Forsøg med at lade Latinen, ifødetfor hidtil at være begyndt strax i første Klasse, først indtræde i 3die Aar af Skolens Kursus, vil den sildigere Begyndelse med større almindelig Modenhed medføre, at Indøvelsen af Formlæren og de elementære syntaktiske Former koncentrerres mere, og at der saaledes hurtigere skrives til en sammenhængende Læsning af lettere Forfattere. Den hele Læsning maa indrettes saaledes, at den opnaaede Færdighed, og Besiddelse af Sprogstof der er frigjort for det læste Pen-

sum, betragtes som et Hovedresultat. Stilvefserne maa slutte sig nøje til Læsningen, og overhovedet maa Stilen ikke ligesom gjøre sig til et eget Fag, men betragtes som Middell til at befæste og udvide Kundskaben i Sproget og Beherskelsen af det andetsteds vundne Stof. Da det i det Hele maa ansees for utilraadeligt ialmindelighed at foreskrive, eller i en almindelig Anordning at optage, Regler for Methoden der ved Undervisningen ufravigeligen skal følges, eller i en fuldstændig Detail at afgrænse Maalet høortil Undervisningen i det enkelte Fag efterhaanden i hver enkelt Klasse bør fores, eftersom Alt i det konkrete Tilfælde mere eller mindre maa rette sig efter Lærernes Individualitet og Disciplenes Standpunkt, og derfor Skole og Lærere i denne Henseende indtil en vis Grad maa indrømmes den fornødne Frihed, saa har her, saavel hvad det latinske som det næstfølgende græske Sprog angaar, ifkun ialmindelighed kunnet betegnes, hvorledes Undervisningen i disse Sprog bør gennemføres i samtlige Skolens Klasser.

I Grammatikken indskrænker Undervisningen sig i Begyndelsen til Formlæren, der indøves ved en Elementærbog. Dernæst gaaes over til Syntaxen, der i Reglen afsluttes i 5te Klasse, paa nogle faa Ufsnit nær som forbeholdes 6te Klasse, i hvilken tillige hele det grammatikalske Stof rekapituleres.

Med Hensyn til de skriftlige Væfser forberedes Overgangen til den egentlige Stil ved at skrive efter Diktat og ved Medskrivningen af mundtligen oversatte Exempler og andre til Stil indledende Væfser. Den egentlige Stil begynder først med Oversættelser af Exempler, og gaaer derefter over til lettere sammenhængende Stille, hvilke fortsættes efter stedse vanskeligere Opgaver; i 6te Klasse indtræde fremdeles skriftlige Versioner eller Oversættelser fra Latin til Dansk.

Til Læsningen benyttes først en Læsebog med lette fortællende Stykker, eller en let latinsk Forfatter. Derefter gaaes over til Læsningen af de klassiske Skribenter, saaledes at et efter Skolens forskellige Stadier og Undervisningens Fremstriden passende Valg træffes af Forfattere af historisk, oratorisk og filosofisk Indhold, og at Læsningen af Digterne først begyndes i de øverste Klasser. Spørgsmaalet om, hvorvidt Undervisningen skal drives i Henseende til Mængden af Forfattere og hvormeget der af disse skal gennemgaaes, falder sammen med Afgjørelsen af, hvilke Fordringer der i Latinen skulle gjøres ved Afgangs-Gramen, hvorom nærmere Forslag nedenfor vil blive fremsat, og i denne Henseende bemærkes derfor her blot, at der ved Undervisningens gradvise Fremstriden og Fordelingen af de enkelte Klasers Pensum bliver at tage tilbørligt Hensyn til, at disse Gramensfordringer af de ved Udgangen af Skolekursus udgaaende Disciple kunne blive fyldestgjorte. I Begyndelsen er Læsningen blot statarisk, og saa tidligt som muligt vænnes Disciplene til paa egen Haand at forberede sig paa de lettere Stykker af Forfatterne, saaledes at Lærerne derefter gennemgaa dem ved Overhøringen. Paa Skolens højere Stadium og senest i 6te Klasse indtræder, ved Siden af den statariske, kursorisk Læsning, dels med, dels uden Forberedelse fra Disciplenes Side, af forskellige Forfattere.

5. Græsk. Naar Latinen udsættes til 3die Klasse, vil dette medføre, at Græsk først vil kunne begyndes i 4de Klasse, eller et Aar senere end dette Sprog efter den hidtil bestaaende Indretning vilde være indtrædt. Hvad lige foran under Latinen er bemærket om en bestemt Angivelse af de Forfattere der i enhver Klasse skulle læses, gjelder ogsaa her.

Undervisningen begynder med Formlæren, der indøves ved en Elementærbog. Undervisningen gaaer først ud paa at føre Disciplene ind i Sprogets almindeligste og for Litteraturens store Masse gyldige Form, den atfiske, hvorved lægges en noget fast og omfattende Grund i det regelmæssige profaiske Sprog ved endel Læsning af ikke for vanskelige Stykker. I de højere Klasser gennemgaaes Syntaxen og læses historiske og filosofiske Skribenter samt Digtere og en passende Anthologi, ligesom i Skolens øverste Klasse indtræder kursorisk Læsning ved Siden af den statariske. Skjønt egentlige Stilvefser vel ej lade sig anstille, maa det dog ansees ønskeligt, at Disciplene ved passende Væfser i at efterdanne simple og regelmæssige Konstruktioner vænnes til en præcisere Dypfating af Ord, Former og Regler.

Til ovenstaaende Fordringer til Undervisningen i Latin og Græsk kommer endnu, at Disciplene under denne maa føres til et almindeligt Bekendtskab med Oldtidsvidenskaben. Fra 4de Klasse af forudsættes en Haandbog i Mythologien og Antikviteterne at være i Disciplenes Hænder, og til denne henviser Læreren idelig under Læsningen af Forfatterne, og tilholder Disciplene at søge Dplysninger der, hvilke han i fornødent

Fald supplerer eller berigtiger under Graminationen. Paa denne Maade gjøres Stoffet efterhaanden Disciplene stykkevis bekendt og vil under et Dverblik kunne samles i næstøverste 6te Klasse, og Undervisningen heri i denne Klasse afsløberes. I øverste Klasse meddeles passende Dverfigter over den romerske og græske Literaturs Historie, og sjønt det ansees utilraadeligt at lade den græske Kunsthistorie fremtræde som særskilt Disciplin, vil det dog være gavnligt at afbenytte under Undervisningen gode Afbildninger til at oplyse mytologiske Gjenstande, for at vække Disciplenes Sands og Interesse for det kunstnerisk Skønne.

6. Hebraisk. I de til Direktionen afgivne Betænkninger var det antaget, at Hebraisk bør betragtes som et Fag der ikke hører til det almindelige Dannelseskursus i og for sig, og at det derfor bør være en fri Undervisningsgjenstand, der alene i Skolen tilbydes; og at den hidtil gjeldende Regel, at et vist Pensum Græsk fordres af dem der ikke til Examen Artium opgive Hebraisk, kunde bortfalde. Direktionen maatte være enig i, at da Bekendtskab med det hebraiske Sprog ikke hører med til Betingelserne for den almindelige Dannelse, der er den lærde Undervisnings Formaal, kan heller intet i Ækivalent for dette Sprog affordres dem der ikke deltag i Undervisningen heri i Skolen. Paa den anden Side vil Skolen, efter som Kundskab i det Hebraiske forudsættes for at kunne begynde det theologiske Fagstudium ved Universitetet, heller ikke kunne undlade at give Lejlighed til at lære dette Sprog for dem der senere agte at gaae den theologiske Vej, og bør denne Undervisning, for ikke at bebyrde Disciplene med Extratimer, meddeles under det bestemte Maximum af ugentlige Skoletimer. Hebraisk optages derfor som bestemt Lærefag i Skolens Undervisningscyklus, og Undervisningen i dette Sprog indtræder i 6te Klasse og fortsættes i den 7de Klasse. I 6te Klasse læses Grammatiken, og Læsningen begyndes med en passende Krestomathi og fortsættes med Genesis samt om muligt et Par Psalmer; i 7de Klasse gennemgaaes andre passende Dele af det gamle Testamente, sædvanligen poetiske Stykker.

Videnskabsfag. 7. Religion. Om Undervisningen i dette Fag havde Meningerne været forffjellige. Fra en Side var det yttret ønskeligt, at Religionsundervisningen fores igennem alle Skolens Klasser, og i de højere Klasser underkastes en mere videnskabelig Behandling, samt at i 7de Klasse meddeles, enten i Forbindelse med den dogmatiske Del eller som et særligt Tillæg til denne, en kort Udsigt over den kristelige Kirkes og de kristelige Dogmers Historie. Samme Mening, at Religionsundervisningen bør fores igennem alle Klasser, var i et andet Notum bibeholdt, men med den Afvigelse fra den nys fremsatte Anskuelse, at Dogmehistorien ej ansaaes passende, da den enten maatte trænge dybere ind end Skolens Maal kan tillade, eller udsættes for at forfejle sin Hensigt, hvisaarfag det ansaaes at burde forblive derved, at der, forsaavidt Tiden tillader det, i 7de Klasse gives en mere videnskabelig Udvikling af de moralske og religiøse Begreber, i Forbindelse med en Udvikling af de psykologiske Momenter i Religionen og Moralens. En tredje Mening havde endeligen erklæret sig for, at Religionsundervisningen bør afsluttes med 6te Klasse, og at Kirkehistorien som særskilt Kursus kan bortfalde, saaledes at hvad der meddeles af Kirkehistorien indskrænkes til det der kræves til at opfatte vor Kirkelæres Gjendommelighed og til at vække Opmærksomheden for de kirkelige Bevægelses Indgriben i den almindelige Verdenshistorie.

Direktionen for sit Vedkommende maatte tiltræde den Mening, at Religionsundervisningen bør afsluttes med 6te Klasse, og ansaae det for rettest, at Undervisningen i de højere Klasser, sjønt den der kan gives en mere videnskabelig og filosofisk Form, holdes indenfor Skolens Standpunkt. At Undervisningen overskrider dette Maal og griber ind paa den egentlige Theologi's Gebet, maatte Direktionen ansee særdeles betænkeligt, baade og fornemmelig fordi Skolen herved gaaer udenfor Grændserne af sin Bestemmelse, som er at bibringe den almindelige videnskabelige Fordannelse, og paa Grund af Vanskeligheden ved at forskaffe saadanne Lærere hvilke man med Sikkerhed turde tiltroe Dygtighed til at give denne videre gaaende, i strengere Forstand theologiske, Undervisning en efter de Uges intellektuelle Standpunkt afpasset Retning, og et efter samme Hensyn tillempt Omfang.

I Dverensstemmelse med disse Bemærkninger vil Undervisningen i nærværende Fag maatte afsluttes i 6te Klasse, og i Skolen saaledes gennemføres: i nederste Klasse beskjæftiges Disciplene mest med Bibelfortælling og Bibellæsning samt Udenadslæren af Psalmer; paa Skolens Mellem-Stadium læses Lærebog ved Siden af Bibelfortælling og i Forbindelse med Bibellæsning, der fortsættes igennem alle Klasser. I de højere Klasser læses en større Lærebog og indtræder en mere videnskabelig Behandling, saaledes

at under den dogmatiske Del af Undervisningen optages de vigtigste Momenter af den kristelige Kirkes Historie. Af det ny Testamente læses i de sidste Aar af Undervisningen i Grundproget et Par af Evangelierne og nogle af de lettere Breve, dels starrigt og dels kursorist.

8. Historie. Undervisningen føres igjennem alle Skolens Klasser. I de nederste Klasser læses en fragmentarisk Lærebog. Senere indtræder efter en større sammenhængende Lærebog Universalhistorien, hvorunder Fædrelandets Historie gives en noget udførligere Behandling. Et bestandigt stigende Hensyn til Kulturhistorie og Folkens indre Tilstand bør ledsage Undervisningen paa de forskjellige Trin, eller med andre Ord, det Væsentligste af Statsforfatningernes, Kunsternes, Videnskabernes, Religionernes, Bindfibelighedens og Sædernes Historie bør under hele Undervisningen, navnlig i det sidste Aar i 7de Klasse, fremhæves, og ikke opfattes til og gjøres til Gjenstand for et særligt Undervisningskursus i 7de Klasse. Lovrigt vil det i den historiske Undervisning mere end i noget andet Fag være omhyggeligen at iagttage, at denne ikke drives i en for vidtgaende Detail, hvorved Disciplene overlæses med unyttige Specialiteter; men at Undervisningen navnlig rettes paa at give Disciplene et almindeligt Overblik af de historiske Kjendsgjerningers hele Gebet, og at vække en klar Forestilling om Verdensbegivenhedernes indbyrdes Kausalitetsforholde og Indgriben i hverandre, og derved tillige en gavnlig Interesse for det historiske Kundskabsfag. Endeligen ansees det nødvendigt, at Historien, fornemmelig i de højere Klasser, indøves skriftligen ved jævnlig forelagte historiske Opgaver, for at vænne Disciplene til at samle de enkelte Data under et almindeligere Overblik, og gjøre det Lærte til Gjenstand for Selvtænkning og Reflexion.

9. Geografi. Med Hensyn til at det Stof der som Videnskabsfag sædvanlig indbefattes under Benævnelse af Geografi, opløses sig i et fysisk, matematisk og politisk Element, og det i denne Henseende ved Dytgælsen af dette Fag i Undervisningsplanen maatte blive et Spørgsmaal, om Undervisningen deri ikke hensigtsmæssigt efter denne Tredeling burde adskilles, havde Direktionen under Forarbejderne til hele nærværende Sag gjort det til Gjenstand for en særlig Omhandling, hvorvidt den fysiske Geografi maatte rettest kunne sættes i Forbindelse med den naturhistoriske Undervisning, den politiske Geografi slutte sig til Historiens forskjellige Afdelinger, og hvad der kan henføres til den matematiske Geografi forbeholdes Undervisningen i de øverste Klasser, for at forbindes med det som der bliver at medtage af Astronomien.

I Henseende til dette Punkt havde alle Autoriteter, der herover til Direktionen havde afgivet Betænkning, for det første været enige i den Anskuelse, at Undervisning i Geografien ikke praktisk lader sig adstille og afdele efter ovennævnte 3 Bestanddele. Ligesom nemlig den politiske Geografi ej lader sig affondre fra den fysiske, som ligger til Grund for hin, saaledes at en Angivelse af Naturforholdene — en almindelig Oversigt over hele Jordfladen med dens naturlige Inddelinger, over Landene, Havene, Bjergkæderne, Søerne, Flodnetterne — baade i det Hele maa gaae forud for den politiske Geografi, og Fremstillingen af denne nødvendig knytte sig til Kundskaben om hin, saaledes maa ogsaa det Vigtigste og Almindeligste af den matematiske Geografi — en indledende Udvikling af, hvilken Plads Jorden indtager i Sol-systemet, og hvilke Phænomener der bevirkes af denne dens Stilling, Læren om Ækvator, Polerne m. v. — nødvendig tages med i Begyndelsen af den geografiske Undervisning overhovedet.

Dernæst var der, hvad angaaer den paatænkte Forbindelse af Geografien med ovennævnte andre Fag, med Hensyn til at henlægge den fysiske Geografi under den naturhistoriske Undervisning, yttret Frygt for, at den naturhistoriske Lærer i Reglen vilde holde den fysiske Geografi paa et blot naturhistorisk Standpunkt, og behandle den efter en mere naturvidenskabelig Plan og Detail som en Naturhistorie efter de forskjellige Lande, som Plantageografi, Dyregeografi &c., af hvilke Discipliner det Specielle ligger udenfor Skolens Gebet, som ikke henhørende til almindelig videnskabelig Dannelse. Men, skjønt det derfor antages, at i Reglen den fysiske og politiske Geografi bør meddeles af Læreren i Historie, udelukker dette dog paa den anden Side ikke Læreren i Naturvidenskaben fra, eller gjør ham mindre til Pligt, for sin Del nøjere at forklare Adskilligt af det som sædvanlig gives i Indledningen til Geografien, saasom om Klimater, Temperatur, Vinde, Have, Floder, Bjerge, Produkter &c.

Med Hensyn til den politiske Geografis Forhold til Historien var det bleven bemærket, at den politiske Geografi egentlig aldeles ikke er Geografi i strengere Forstand, men

en Forklaring om historiske Begivenheder og Tilstande der anfælgiggjøres ved saakaldte Landforter, eller en Fremstilling af hvorledes Jordens Overflade efter de til enhver Tid bestaaende politiske Forholde var, og, hvad den nyeste Tid angaaer, nu er fordeelt mellem Folkene eller Staterne. Konsekvent burde derfor den nu saakaldte politiske Geografi, hvorved man sædvanligen alene plejer at fortaae en Beskrivelse af Landenes politiske Fordeling, Besiddelsesforholde og Grændser m. v., saaledes som disse nu ere, slet ikke læres særskilt, og endnu mindre dermed begyndes, men den burde, som en nødvendig Del af Historien, følge denne igjennem dens forskjellige Hovedperioder, saalænge indtil den ved Begivenhederne er ført frem og kommer til sin nærværende Skikkelse, der tilhører den nyeste Historie, i hvilken alsaar denne Del af Historien — den politiske Geografi — saaledes ender. Det hvormed man af den politiske Geografi nu begynder i Undervisningen er altsaa, ifølge denne videnskabelige Opfatning, det hvormed man skulde ende, og det saameget mere, som de historiske Begreber tabe i samme Forhold i Klarhed, som Kausalitetsforholdene vendes om, da alt det nærværende Politiske har sin Grund i det Foregaaende.

Saa naturligt, simpelt og konsekvent dette nu i og for sig er, vilde dog Gjennemførelsen af denne Methode føre til en fra den hidtil fulgte saa afvigende Fremgangsmaade, baade i den historiske og geografiske Undervisning, at det antages for Døblisset rigtigst, ikke at ordne Undervisningen i den politiske Geografi saaledes, at den alene skulde henvises til at følge Historien igjennem de forskjellige Tidsrum, men at lade den politiske Geografi foredrage i den sædvanlige Betydning af den nærværende politiske Geografi. Herved vindes den vigtige Fordel, at Disciplin sikkes et samlet Overblik over samtlige geografiske Forholde, som ikke i den Bestemthed vilde kunne gives, naar der paa den omtalte Maade blev afvejet fra den hidtil brugte Methode. Det er iøvrigt en Selvfølge, at Kundskab om Staternes forskjellige Omfang og Grændser i alle Historiens Hovedepoker, og da ikke mindre Kundskab i den saakaldte gamle Geografi, ikke kan undværes, men denne historisk-geografiske Kundskab vil passende kunne meddeles i Forbindelse med den historiske Undervisning.

Saad den mathematisk Geografi angaaer, maa, som allerede ovenfor bemærket, det Almindeligere af denne berøres ved den begyndende geografiske Undervisning, hvorimod den udførligere Undervisning efter Alles Mening bør opsættes til Skolens øverste Klasse, og der slutte sig til Undervisningen i Astronomien.

Efter disse forudskittede Bemærkninger maatte Direktionen slutte sig til den af de Fleste antagne Mening, at Geografien, ligesom hidtil, som samlet Disciplin foredrages af en Lærer, — og hvorvidt denne bliver Læreren i Historie eller i Naturhistorie eller i Naturlære, afhænger saameget af individuelle Omstændigheder, at noget Bestemt i denne Henseende ikke synes at kunne foreskrives i en almindelig Anordning, men hellere maa blive Gjenstand for Direktionens nærmere Bestemmelse i det enkelte Tilfælde — ligesom Den maatte ansee det for rettest, at derefter den Fremgangsmaade følges, at Undervisningen i den fysiske og politiske Geografi begynder i Skolens nederste Klasse og afsluttes med 6te Klasse, og at i de nederste Klasser benyttes en kortere, i de højere en udførligere, Lærebog.

10. Regning og Arithmetik. De mathematiske Discipliner ville baade som Undervisningsfag og som Examinationsgenstande være at dele i to fra hinanden adskilte Dele, nemlig Regning og Arithmetik paa den ene og de geometriske Discipliner med Astronomi og mathematisk Geografi paa den anden Side. I den første gaar Undervisningen i de nederste Klasser ud paa praktisk Regning. I tredje Klasse indtræder Arithmetiken, som her og i de følgende Klasser, indtil 7de Klasse inklusive, læres i samme Omfang som hidtil i Skolerne, samt desuden Ligninger af 1ste og 2den Grad, Algebra, Logarithmer. Praktiske Øvelser foretages jevnlig i de øverste Klasser.

11. Geometriske Discipliner med Astronomi og mathematisk Geografi. I fjerde Klasse begynder Undervisningen i Geometrien. Undervisningen omfatter, foruden det hidtil i Skolerne Gjennemgaaede, Stereometrien og Plantrigonometrien. Som Forberedelse til den egentlige Geometri tjene de geometriske Tegneøvelser, som gives ved Tegneundervisningen, hvorom Nærmere nedenfor. Ligesom i Arithmetiken, anstilles i de øverste Klasser hyppige praktiske Øvelser.

For at give Altsuelen Liv og forøge Interessesen var det yttret ønskeligt, at senere nogle af de letteste Dele af Landmaalingen kunde øves paa Ekursioner. Herom vil imidlertid først kunne tages Bestemmelse, naar nogen Erfaring er vundet om den mathematiske Undervisnings Fremstriden efter den ny Plan.

Astronomi og mathematisk Geografi have hidtil ikke været optagne i Skoleundervisningen, men henført under de Discipliner der foredrages i det første akademiske Aar, og som saadanne ere Gjenstand for Examination ved den saakaldte anden Examen. Ved den med de tre Skoler foretagne Forandring vilde, efter Alles Mening, Astronomien være at optage under Undervisningsgjenstandene. Herved maa imidlertid bemærkes, hvad ogsaa gjelder det følgende Fag, Naturlæren, der ligeledes fremtidig skal overføres fra Universitetet til Skolen, at Undervisningen i de saaledes fra Universitetet til Skolen henlagte Lærefag maa holdes paa Skolens Standpunkt, og ikke i Omfang eller Form gaae udenfor det der maa erkendes fornødent for den almindelige Dannelse. Begge de nævnte Videnskaber blive naturligt iøvrigt bibeholdt ved Universitetet som specielle Læregjenstande, idet de strengt videnskabelige, i Omfang videre og i Retning speciellere, Foredrag høre under Universitetet, som Højskole for det speciellere Studium af de forskjellige Videnskabsfag.

Da Astronomien, forsaavidt den optages i Skoleundervisningen, ej kan indbefattes under den mathematisk Geografi, med Hensyn til at denne forudsætter og anvender Astronomien, men ikke selv kan føre ind i dennes Hovedsætninger, maa der, efter dette Forhold imellem den mathematisk Geografi og Astronomien, i Skolen gives en kort, men sammenhængende Oversigt over Astronomien, der uden vidtløftig Kalkule eller Detail dog kan give en tydelig Anskuelse af Himmelslegemernes Forholde, af Lovene for deres Bevægelse og af den Maade hvorpaa disse erkendes, og til en saadan Oversigt knyttes da den mathematisk Geografi. De her omtalte Undervisningsfag begynde i 6te og afsluttes i 7de Klasse.

12. Naturhistorie. Hidtil har — efter den nu gjældende Skoleforordning af 7de November 1809 — Naturhistorien ikke været optaget som et nødvendigt Lærefag i den lærde Skoles Undervisningscyklus, ligesaa lidt som den har været optaget blandt Examenensgjenstandene ved Examen Artium. Forsaavidt hist og her i Skolerne Undervisning i denne Videnskab er bleven givet, har dette sædvanligen kun fundet Sted i de nederste Klasser, og ved Universitetet ere i det første akademiske Halvaar Foredrag over en eller anden Gren af Naturhistorien som Examenensgjenstand kun blevene holdte for det ringere Antal af Studerende der ikke til Examen have opgivet Hebraisk, og derfor efter de nu gjældende Bestemmelser have maattet underkaste sig en Prove i Naturhistorie som Ækivalent ved anden Examen for dette Sprog.

Alle hvis Ytringer Direktionen i nærværende Sag havde modtaget, havde erklæret sig enige i, at Naturhistorie maa anses for at udgjøre et væsentligt Element i den almindelige forberedende Dannelse, og derfor nødvendigen optages som et foreskrevet Undervisningsfag blandt den lærde Skoles Undervisningsgjenstande, saaledes at den holdes adskilt fra Naturlæren, og bliver en fra denne adskilt Examenensgjenstand. Undervisningen i dette Fag antages at kunne afsluttes med Skolens 6te Klasse. Om Undervisningen selv er det bleven udhævet, at den ikke maa gaae ud paa en i det Enkelte gaaende Fremstilling af Slægter og Arter eller paa detaljerede Beskrivelser, men paa en Udsigt over Dyrenes og Planternes Væsen og karakteristiske Udviklingsformer i Hovedgrupper, oplyst ved Slægter og Arter som Exempler, og ansfueiggjort ved Kundskab til de allervigtigste indenlandske Dyr og Planter, og paa en lignende Udsigt over de geognostiske Hovedforholde.

Under Sagttagelse af et saadant Hensyn i Henseende til den Detail hvori Undervisningen maa drives, bliver Naturhistorie at begynde i Skolens nederste og at fuldende i Skolens 6te Klasse, saaledes at den foredrages efter dens tre Hovedgrene, Zoologi, Botanik og Mineralogi. Undervisningen oplives og understøttes dels ved Afbildninger, dels ved Apparater af Naturgjenstande — Mineralier, Herbarier, Kranier og Skeletter —, der i dette Djemed ved de enkelte Skoler, saavidt Omstændighederne tillade det, maa tilvejebringes.

13. Naturlære. Hidtil har Naturlæren ikke været optaget i den lærde Skoles Undervisningscyklus, men ligesom Astronomien været henlagt til det første akademiske Aar.

Med Hensyn til hvad nys er bemærket ialmindelighed om sidnævnte Fags Overgang til Skolens Kursus, tilføjes blot her, at Naturlæren ligeledes er forudsat at burde optages i Undervisningen, da Bekjendtskab med den i dens elementære Skikkelse, efter hvad ialmindelighed er antaget, hører under Fordringerne til højere almindelig Dannelse. Først under en højere og mere grundig Udvikling tilhører Naturlæren Universitetet, og den akademiske Behandling af denne Disciplin bør derfor være forbeholdt dem der gjøre Naturvidenskaberne til Gjenstand for et speciellere Studium. Det an-

sees derfor, efter hvad i denne Henseende i de afgivne Betænkninger var yttret, ønskeligt, at Naturlæren i Reglen foredrages af den der i de højere Klasser er Lærer i Mathematik, for, efterhaanden som der rykkes frem i denne, dertil at benytte passende Udfnit af Naturlæren (saasom Ligevægtslæren efter det første geometriske Kursus og saa fremdeles).

Ifølge det her Anførte begyndes Naturlæren i 6te Klasse og afsluttes i 7de. Elementerne af samtlige Fysikkens Dele medtages, Grunddrækkene meddeles af Læren om Varmen, Elektriciteten og Magnetismen samt af Optiken, de vanskeligere Gjenstande mere mod Slutningen af Skolekursus, da ogsaa Foredraget fornemmelig bør være rettet paa at vise Sammenhængen mellem Naturlærens enkelte Dele.

Efter de her anførte Forslag ere under de udvidede Skolers Undervisningscyklus optagne, med Undtagelse af Philosophien, samtlige øvrige Videnskabssag som henhøre under den nærværende anden Examen, der aflægges efter Udgangen af det første akademiske Aar, nemlig: Latin, Græsk, Hebraisk, eller, forsaavidt dette ikke opgives, da Naturhistorie, Historie, Mathematik, Fysik og Astronomi, de tvende sidste forsaavidt og i det Omfang som den almindelige Dannelse fordrer Kundskab i samme.

Tilbage staaer saaledes alene Philosophi, og med Hensyn til denne havde Alle, hvis Ytringer Direktionen om denne Sag havde modtaget, erklæret sig enige i at ansee det betænkeligt, at den optages blandt Skolens Undervisningsgjenstande, dels fordi Philosophien ej lader sig behandle i Skoleform, efter en Haandbog, udstykket i Pensum som en Lektie, dels fordi det er yderst vanskeligt at finde Lærere der baade ere fuldkommen fortrolige med denne Videnskab, og forstaae at behandle den paa en saa populær Maade, at Disciplenes Forstand ikke snarere forvirres end oplyses. Misgreb befrygtes her at ville være hyppigere end en rigtig paa Skolen beregnet Methode.

Direktionen, der ganske delte samme Betænkeligheder, maatte, næst at bemærke, at der ialtfald alene kunde være Tale om Logikens Optagelse som Skolefag, ansee det rigtigt, at Philosophien, som hidtil, vedbliver at være udelukkende Gjenstand for den akademiske Undervisning. Maaden paa hvilken Undervisningen i denne Videnskab skal meddeles, og Proven i dette Fag aflægges, vil blive Gjenstand for nærmere allerunderdanigst Forestilling.

Tekniske Færdigheder. 14. Skrivning. Undervisningen i Skrivning begynder i Skolens nederste og afsluttes med Udgangen af 4de Klasse. Hensigten med Undervisningen er at bibringe Disciplene en tydelig, let, flydende og derhos fast Haandskrift, og til denne Hensigts Dpnaaelse bør Skrivlæreren understøttes af samtlige Skolens Lærere der modtage Stile eller skriftlige Udarbejdelser fra Disciplene, og som bør gjøre sig det til ufravigelig Regel, ej at overse nogen Skjodesløshed eller anden Utilbørlighed med Hensyn til Haandskriften i de Specimina som indleveres.

15. Tegning. Undervisningen i Tegning kan efter Alles Mening meddeles i en Klasse mindre end Skrivning, og ansættes saaledes til at begyndes i nederste og afsluttes i 3die Klasse. Undervisningen, der omfatter baade Frihaands- og geometrisk Tegning, tilsigter ikke Dpnaaelsen af Kunstfærdighed, men skal kun vænne Djet til at opfatte Gjenstandene med Bestemthed og give Haanden den behørig Fæsthed.

16. Gymnastik. En Mening var vel her udtalt for at Undervisningen i Gymnastik, som tvungen Dvelse, burde bortfalde i de to øverste Klasser, og med Hensyn til Disciplenes Alder og øvrige Bestaafenhed overlades dem selv. Da Legemsøvelser imidlertid maa ansees for aldeles nødvendige, saavel for Sundhedens Skyld som ialmindelig som Middel til det Fysiske Uddannelse, og da de Timer som dertil bestemmes i Virkeligheden snarere maa betragtes som Rekreationstimer, maatte Direktionen holde for, at Gymnastikundervisningen bør føres igjennem alle Skolens Klasser. I de sidste Skoleaar gaaer da Undervisningen navnlig over til Suggeøvelser og militær Exercits.

17. Sang. Hvad nys er bemærket om Gymnastik som Undervisningsfag, gjælder tildels paa samme Maade om Sang, og Direktionen maatte derfor, ihvorvel den Mening af Nogle havde været gjort gjeldende, at Sang ikke bør være almindelig forefrevet Læregjenstand, men alene i Extratimer gives de Disciple der have Anlæg dertil, erklære sig for, at Sangundervisningen fortsættes igjennem alle Skolens Klasser, og at det idetmindste forsaavidt gjøres til almindelig Pligt for Disciplene at deltage i samme, som de ikke aldeles mangle naturligt Anlæg, da den musikalske Undervisning ikke blot giver dem der modtage den Udgang til en ædel Livsnydelse, der strækker sig ud over Skolen, men ogsaa udøver en velgjørende Indflydelse paa Sind og Følelse.

II. Timeantallet og Lærefagenes Fordeling.

I Henseende til den daglige Undervisningstid maa ved Fordelingen af Lærefagene tages tilbørligt Hensyn til, at Timeantallet for enhver Disciplin ikke overstrider et vist Maal, og skønt vel en almindelig fastsaaende Timetabel ej lader sig forestrøde, som en Følge af at Timefordelingen i det Enkelte i Reglen maa lempes og modificeres efter forskellige individuelle og lokale Forholde, hvortil der, ved at opstille en Normaltabel, naturligvis ej kunde tages Hensyn, maatte Direktionen dog under alle Omstændigheder ansee en fast Bestemmelse om et Maximum af de ugentlige Timer for en for Elevernes aandelige og physiske Vel saa vigtig Gjenstand, at Den havde troet at maatte allerunderdanigst foreslaae, at et saadant allernaadigst bestemmes derhen, at Skoletimernes Antal, derunder ikke regnede Gymnastritimerne, i de lærde Skoler ikke maa overstride 36 Timer ugentlig, hvorefter det da vil paahvile Direktionen, ved at modtage og approbere de aarligen for de enkelte Skoler udfastede Timetabeller, at paasee, at dette foreskrevne Maximum under ingen Omstændigheder overstrides. Direktionen maatte her tilføje den Bemærkning, at naar Undervisningstidens Maximum er foreslaaet til 36 ugentlige Timer, tilsigtes ogsaa herved en saadan Fordeling, at i Reglen ingen Dag tillægges mere end 6 Timer, men at dog herfra her indrømmes enkelte Undtagelser, hvor særegne Omstændigheder maatte gjøre saadanne nødvendige, dog at Maximum af det ugentlige Timeantal ikke overstrides; hvorimod det meget mere vil paaligge Direktionen, saavidt muligt at rette sine Bestræbelser paa, at Skoletiden nedfattes under dette Maximum, hvor det lader sig gjøre uden Skade for Undervisningens tilbørlige Fremme.

Over Fagfordelingen, saaledes som denne vil træde i Virkelighed efter de ovenfor forudskikkede almindeligere Grundsætninger for Timeplaner og speciellere Forslag om hvert enkelt Undervisningsfag, vil her kunne gives følgende almindeligere sammenlignende Oversigt, der viser, hvorledes de enkelte Lærefag successive optages og afluttes i Undervisningens Cyklus.

Lærefagene, hvis Antal, efter det ovenfor Angivne, vil udgjøre 17, fordeles saaledes:

I 1ste (nederste Klasse) begyndes med	1) Dansk, 2) Tyssk, 3) Religion, 4) Historie, 5) Geografi, 6) Regning, 7) Naturhistorie, 8) Skrivning, 9) Tegning, 10) Gymnastik, 11) Sang.	
i 2den Klasse tilkommer	12) Fransk	afgaaer "
i 3die Klasse — —	13) Latin; Regning afløses af Arithmetik	— Tegning.
i 4de Klasse — —	14) Græsk, 15) geometriske Discipliner	— Skrivning.
i 5te Klasse — —	"	— "
i 6te Klasse — —	16) Hebraisk, 17) Naturlære, endvidere paabegyndes under de geometriske Discipliner Astronomi med mathematisk Geografi.	— Tyssk, Fransk, Religion, Geografi og Naturhistorie.
i 7de Klasse	blicher tilbage: Dansk, Latin, Græsk, Hebraisk, Historie, Arithmetik, geometriske Discipliner med Astronomi og mathematisk Geografi og Naturlære, foruden Gymnastik og Sang.	

III. Skoleaaret og Skoleferierne.

Efter Skoleforordningen af 7de November 1809 § 46 begynder Skoleaaret, efterat den aarlige offentlige Skoleexamen er afholdt, den 1ste Oktober. En Forandring i denne Bestemmelse af Skoleaaret havde samtlige Rektorer ved de lærde Skoler, efterat Direktionen derom havde givet dem Anledning til at yttre sig, været enige i at ønske, og deres Forslag gik ud derpaa, at Skoleaaret maatte begynde den 1ste September, hvorved navnlig den væsentlige Fordel vilde opnaaes, at den aarlige Hovedexamen i Skolerne og Sommerferien kunde samles til Skoleaarets Slutning.

Hvad den Betænkelighed ved en saadan Forandring angaaer, som efter den hidtilværende Indretning vilde møde i den Omstændighed, at Examen Artium ved Universi-

tetet begynder hvert Aars 1ste Oktober, da vil samme for de tre udvidede Skolers Vedkommende falde bort med denne Examinens Henlæggelse til Skolerne selv.

Derimod frembyder endnu Hensynet til Skolernes økonomiske Forholde en Vanskelighed mod Skoleaarets Omordning, idet det nemlig, naar det økonomiske Skoleaar — hvad der efter hele Indretningen af Budgets- og Regnskabsvæsenet maa være Tilfældet — gaar fra 1ste Januar til 31te December, er ubequem og foranlediger praktiske Besværligheder, at Undervisningsaaret ikke idetmindste, ligesom hidtil, begynder med et Kvartal. Denne Vanskelighed angaar dog imidlertid kun Indbetalingen af Skolekontingenter, og vil selv med Hensyn til disse letteligen lade sig høre ved nogle dertil sigtende Modifikationer i de hidtil gjældende Regler for Kontingenternes Er læggelse. Hvad nemlig alle andre — Skolekontingenterne undtagne — Skolen vedkommende Ind- og Udbetalinger og økonomiske Anliggender angaar, da baade kunne og bør disse fremdeles rette sig efter Regnskabsaaret eller det borgerlige Aar, saasom Gageudbetalinger ic.; og hvad Skolekontingenterne betræffer, der i Henhold til ovennævnte Skoleforordnings § 66 forud erlægges ved hvert Kvartals Begyndelse med $\frac{1}{4}$ af deres samlede Beløb, ville disse kunne vedblive at erlægges efter samme Regler, blot med den Forandring, at ved ny Disciples Optagelse ved det forandrede Skoleaars Begyndelse, den 1ste September, strax det første Kontingent der erlægges, betales for 4 Maaned, hvorimod senere Kontingentet vil kunne betales efter den almindelige Bestemmelse forud kvartaliter. De der i et Skoleaars Løb forlade Skolen kunne naturligvis som hidtil ikke erholde det ved Kvartalets Begyndelse betalte Kontingent tilbage, eller fritages for at betale Restancer af Skolepenge indtil Udløbet af det Kvartal i hvilket de udgaa af Skolen.

Da saaledes den paatænkte Forandring ej ffjønneedes at kunne medføre nogen Vanskelighed eller Forvirring, var det allerunderdanigst bleven foreslaaet, at Skoleaaret for det Første ved de 3 nu udvidede Skoler bestemmes til at begynde med den 1ste September, og at denne Forandring strax i indværende Aar maa træde i Kraft.

Skoleferierne ere efter Forordningen af 7de November 1809 § 45 bestemte saaledes:

1. Juleferierne fra 24de December til 6te Januar, begge inklusive, eller, naar 7de Januar indfalder paa en Søndag eller en Lørdag, da til den 8de eller 9de Januar, altsaa 15 eller højst 16 Dage.
2. Paaskeferierne fra Onsdagen før Skjærtorsdag til 3die Paaske, begge inklusive, altsaa 6 Dage.
3. Pinteferierne fra Lørdagen før Pintesdag til 3die Pintesdag, begge inklusive, saaledes 4 Dage.
4. Sommerferierne, ialt 14 Dage, i Slutningen af Juli og Begyndelsen af August Maaned,

hvortil endnu komme de i Aaret indfaldende andre Helligdage, enkelte Markedsdage, nogle Dage i Anledning af den offentlige Examen, Fastelavnsmandag og St. Hansdag.

I Henseende til disse Ferier var kun for Sommerferiens Vedkommende foreslaaet en Forandring, idet samme var ønsket bestemt til at vare hele August, eller Skoleaarets sidste Maaned.

Praxis havde allerede ved de fleste Skoler indført 3 Ugers Sommerferie, men kortere end ovennævnte til en Maaned foreslaaede Tid burde den efter Alles Mening ikke være, naar den virkelig efter dens Bestemmelse skal give baade Disciple og Lærere en tilbørlig Recreation efter Aarets Arbejde. Naarliggen hvad Lærerne angaar, vilde en Sommerferie endogsaa paa 3 Uger i Virkeligheden kun indeholde 2 Ugers Ferie for dem, da de første 8 Dage ville gaae bort med Arbejder i Anledning af Hovedexamen, med Forsamlinger for at aftale Læseplanen og ordne Timetabellen for det kommende Skoleaar, de ny Disciples Examination m. v. For Rektor vilde en Kort Ferie umiddelbart efter Hovedexamen saagodtsom aldeles ikke blive til Recreation, da hans Arbejde ved Overgangen fra det ene Skoleaar til det andet er langt betydeligere og længere varende, end de andre Læreres. Undervisningstiden vilde dernæst ikke, selv om Sommerferien udstrækkes til hele August Maaned, synderligen formindskes ved den omtalte Foranstaltning. Det maa nemlig indmindelighed medtage over 8 Dage, i de større Skoler ofte hened 14 Dage, i hvilke Lærerne ere saa beskæftigede at Undervisningen maa suspenderes. Disse saakaldte Examinationsferier vilde ved Forandringen af Skoleaaret og ved den nedenfor i Forslag bragte Forlæggelse af Hovedexamen til

Slutningen af Juli Maaned, falde sammen med og absorberes af Sommerferien. I Betragtning af samtlige disse Hensyn skjønede Direktionen ikke rettere, end at den attraaede Forlængelse af de omtalte Ferier baade for Disciplenes og Lærernes Lørdag var særdeles anbefalelig, og Den havde derfor allerunderdanigst foreslaaet, at Sommerferien for de udvidede Skoler maatte bestemmes til at vedvare hele August Maaned.

Angaaende de øvrige ved Forordningen bestemte Ferier var intet Dnske om Forandring fra nogen Side fremsført, og naar disse bibeholdtes som hidtil, vilde til Ferier og Fridage af Aarets Dage medgaae: Juleferien 14 à 16 Dage, Paaskeferien 6, Pintferien 4, Sommerferien 31, tilsammen 55 à 57 Dage, hvortil komme de enkelte Fridage i Aarets Løb, og nogle Dage i Anledning af Afholdelsen af Skoleexamina.

IV. Skoleexamina.

Efter Skoleforordningen af 7de November 1809 §§ 88—96 skulle aarlig afholdes 4 Examina, nemlig ved Slutningen af hvert af Skoleaarets 4 Kvartaler en særskilt Prøve, af hvilke da atter den sidste ved Slutningen af fjerde Kvartal eller af Skoleaaret er den offentlige saakaldte Hovedexamen, efter hvis Udfald Disciplenes Dybskytning fra en Klasse til en anden bestemmes. Det Uhenigtsmæssige i denne Indretning, at der efter saa korte Mellemrum afholdes Skoleprøver, at navnlig Proven ved Udgangen af det første Kvartal anstilles saa kort efter Skoleaarets Begyndelse, at der i Mellemtiden ikke i de enkelte Undervisningsfag kan være gennemgaaet et til en Proves Afslæggelse passende Pensum, at Proven ved Slutningen af tredje Kvartal falder paa en Tid da netop Repetitionen af det i de forløbne tre Fjerdingaar lærte maa begyndes, hvortil kommer Ulempen af den Afbrudelse som ved denne Mængde af Examina forvoldes i Undervisningen, Alt dette var allerede saa længe følt og anerkendt, og Dnseligheden af en Forandring heraf for Direktionen saa ofte og almindelig af Skolernes Rektorer udtalt, at Direktionen i Aaret 1843 fandt sig foranlediget til, foreløbigen og til en Prøve at tillade, at de to Kvartalexamina ved Udgangen af 1ste og 3die Kvartal maatte bortfalde, saa at der kun holdtes 2 Examina, en Halvaarsprøve ved Udgangen af Marts Maaned og en Hovedexamen i Efteraaret.

For de udvidede Skoler mente Direktionen af ovenanførte Marsager at maatte allerunderdanigst foreslaae, at ligeledes kun to Skoleprøver anstilles i Aarets Løb, med den Modifikation i Henseende til Tiden for Afholdelsen som den ovenfor indstillede Forandring i Skoleaaret af sig selv medfører, nemlig at Halvaarsexamen holdes i Slutningen af Februar og Hovedexamen ved Udgangen af Juli Maaned. Til dette Forslag føjede Direktionen en allerunderdanigst Indstilling om følgende specielle, disse Prøver vedkommende Bestemmelser:

Halvaarsexamen, hvis Hensigt væsentligst er at forskaffe enhver Lærer ialmindelighed, og Skolens Bestyrer isærdeleshed, Kundskab om Disciplenes Fremgang og Standpunkt i det Hele, afholdes uden fremmede Tilhøreres Tilstedeværelse.

Den aarlige Hovedexamen, der tillige har til Djemed, at vække og vedligeholde Almenhedens Interesse for Skolen, og forskaffe enhver der ønsker det Anledning til at gøre sig bekendt med Undervisningens Methode og Skolens virkelige Standpunkt, holdes offentlig. Til denne Examen indbydes ved et Program, som, indrettet i samme Form som de nuværende der udgives for Skolerne, indeholder Skolefretninger for det forløbne Skoleaar, meddelte af Skolens Bestyrer, og, om muligt, en videnskabelig Afhandling enten af ham eller En af de øvrige Lærere. Ved Examinationen i hvert Fag bør der være, foruden den examinerende Lærer, to Censorer tilstede, af hvilke den ene skal være en af Skolens andre Lærere, men den anden kan være en dertil indbudet Videnskabsmand.

Efter Forordningen af 7de November 1809 § 91 skulde Rektor være fast Censor i hver enkelt Examensdisciplin; men denne Bestemmelse, som ved Erfaringen var fundet uhenigtsmæssig, indstillede Direktionen til at maatte bortfalde. Skulde nemlig denne Bestemmelse bogstavelig overholdes, vilde der ikke kunne examineres mere end et Sted ad Gangen, og Examen vilde især i de større Skoler medtage en utilbørlig lang Tid. Desuden har Rektoren, medens Provens Djemed mere er at vise det større Publikum Resultaterne af Skolens Virksomhed i det forløbne Aar, end at gøre Rektor bekendt med dens Tilstand, saa mange andre Midler og Lejligheder til i Aarets Løb at skaffe sig denne Kundskab, at man af denne Marsag ej bør bibeholde en Bestemmelse som i anden Henseende virker saa hemmende paa en raske Fremme af Proven, ligesom

ogsaa under selve Hovedexamen saa mange andre Ting ere at varetage og ordne af Rektor, at han ikke herfra bør afholdes ved at maatte tilbringe hele Examenstiden som Censor.

Jungen bør betragtes som Censor og deltage med afgjørende Stemme i Censuren over noget Sag, uden at han har været tilstede under hele Examinationen deri. Indbydelsen af de overordentlige Censorer synes at burde udgaae fra Rektor. I Genhold til Forordningen af 7de November 1809 § 91 Lit. c, er Indbydelsen hidtil skeet af vedkommende Skoles Forer; men da derved blandt andet, hvor Eksorerne ej boe i den By i hvilken Skolen er, let foraarfaages Forsinkelse og anden Ulejlighed, og desuden Alt hvad iøvrigt angaaer Examen's Ordning udgaaer fra Rektor, syntes det naturligt, at den som forestaaer Ledelsen af hele Examen ogsaa indbyder til Deltagelse i Arbejdet derved.

Foruden de ovennævnte tre Censorer, den examinerende Lærer derunder indbefattet, maatte det anses for passende, at det forbeholdes Medlemmer af Direktionen og af Skolens Eforat at deltage i Censuren, naar de ere tilstede og ønske det. Denne Bestemmelse indeholdes allerede i den nysnævnte Paragraf af Forordningen 7de Novbr. 1809.

Efter endt Hovedexamen bestemmes enhver Discipels Plads i Skolen for det følgende Skoleaar. Ved Bestemmelsen heraf tages Hensyn saavel til Udfaldet af Prøven som til enhver Discipels Fliid og Fremgang i Løbet af det afvigte Skoleaar, samt til andre Omstændigheder, som maatte findes her at burde komme i Betragtning. Opflytningen fra en lavere til en højere Klasse afgjøres af Rektor, efter Overlæg med den Klases Lærere hvorfra Dyrkningen skeer, fra Klasse til Klasse igjennem hele Skolen, og som en Følge heraf bestemmes ogsaa Overgangen til Skolens 7de Klasse af Rektor, og kan uden hans dertil givne Samtykke ikke tilstedes.

V. Afgangsexamen.

Ligesom Hovedformaalet med den, som Overgang til en Reform af det hele højere Undervisningsvæsen, allernaadigt approberede Udvildelse af de tre lærde Skoler, er at give Skoleundervisningen en mere praktisk, for Livet mere frugtbar Retning, ved at bibringe Disciplene ikke saa meget en stor Masse af Kundskaber som en sand videnskabelig Dannelse, saaledes bør ogsaa den Afgangsexamen hvorved de skulle aflægge Prøven paa, hvad Skolen har præsteret, mere betragtes som en Modenheds- end som en blot Kundskabs-Prøve. At dette Djemed ikke fuldstændig kan opnaaes paa den Maade hvorpaa den hidtilværende Examen Artium er afholdt, og at Hensyn til dette Formaalets Opnaaelse har været en af Hovedgrundene til at foreslaae Examen Artium henlagt til Skolerne selv og afholdt som Afgangsexamen ved disse, er allerede udviklet i de ovenstaaende indledende Bemærkninger.

Hensigten med Afgangsexamen, der som saadan træder istedetfor Examen Artium, er at prøve, hvorvidt Examinanden har naaet den Grad af almindelig Dannelse som er nødvendig, for med Nytte og Frugt at kunne offere sig til Studiet af et speciellere Videnskabsfag ved Universitetet. Som Følge heraf vil Opnaaelsen af denne Examen være en Betingelse for at immatrikuleres ved Universitetet og der admitteres til at fortsætte et af de enkelte Fagstudier.

Examen afholdes ved vedkommende Skole, og Tiden for Prøven, der kun foretages en Gang om Aaret, formentes hensigtsmæssigt at kunne bestemmes til September Maaned, med hvilken, efter den allerunderdanigst foreslaaede Forandring i Skoleaaret, dette vil tage sin Begyndelse, dels for at Dimittenderne kunne have den fra Skolehovedexamen's Afholdelse i Slutningen af Juli mellemliggende Tid til Repetition, og dels fordi de Afbrødelser som Prøven vil foraarfaage i Undervisningen, afstedkomme mindre Ulempe i Begyndelsen af Skoleaaret end i Slutningen.

Om Examinationens Foretagelse og hvorledes Kontrollen med samme bør organiseres, havde i de i nærværende Sag afgivne Betænkninger været yttrede forskjellige Meninger.

Et Forslag gif ud paa, at der til at anstille Examinationen og føre Kontrollen med denne maatte dannes en egen Examen'skommitte bestaaende af: a) enten en Overbestyrelsen adjungeret skolekyndig Mand som kongelig Kommissarius eller en af Direktionen valgt Universitetsprofessor, som har de dertil fornødne Egenskaber; b) en Rektor fra en af de andre lærde Skoler; c) en anden Lærer fra en af de andre lærde Skoler; d) den examinerende Lærer; e) for saavidt muligt at see samtlige Examination'sfag repræsenterede, endnu et i fornødent Fald fra Universitetet eller Skolerne Kommit-

teen tilforordnet sagkyndigt Medlem. I det Hensigten med Examenskommitteens væsentlige antoges at være, at erholde Garanti for, at Examen ialmindelighed ved Skolens egne Kræfter holdes samvittighedsfuldt og efter en for alle Skoler lige Maalestok, og at Direktionen kan erholde en paalidelig Kundskab om Skolens Tilstand og Undervisningen i de enkelte Lærefag, og det derfor ikke ansaaes strengt fornødent, at alle Examinationsfagene i Examenskommitteens repræsenteres, gik et andet Forslag, der iøvrigt optog ovennævnte under Littr. a fremsatte Alternativ, ud paa, at en kongelig Kommissarius i Forening med to Universitetsprofessorer, eller, hvis en saadan Kommissarius ikke vælges, da tre Professorer fra Universitetet, skulde overvære Examen, enhver i en Trediedel af Skolerne hvert Aar efter Omgang. Om Hensigtsmæssigheden og Tilraadeligheden af, som ovenfor under Littr. c foreslaaet, at adjungere en Rektor og en Lærer fra de andre Skoler, vare Meningerne delte. Dgsaa var det af Rogle anset for betænkeligt, at Professorerne paa den anførte Maade efter Forslaget skulde bebyrdes og rives ud af deres akademiske Virksomhed, og de havde derfor fundet det tilstrækkeligt, at den ovenfor benævnte kongelige Kommissarius hvert Aar inspicerede en Trediedel af Skolerne.

Efter de nuværende Forholde og efter Resultatet af Konferencerne om dette vigtige Punkt i de af Direktionen med Rektorerne og tvende af Universitetets Professorer afholdte Møder, maatte Den, for saavidt muligt at bringe Lighed og Overensstemmelse tilveje ved Afholdelsen af Examen ved de 3 forskellige Skoler, ansee det for i Njeblikket rigtigst, at indtil videre 3 af Universitetets Professorer aarligen af Direktionen vælges for i Forening som Examenskommisærer at overvære Afgangsprøven ved de tre udvidede Skoler. Senere vil da nærmere definitiv Bestemmelse om dette Punkt kunne tages. Iøvrigt maatte Direktionen være enig i at ansee det uundværdigt, saavel at en Rektor og en Lærer fra en anden Skole, som at et sagkyndigt Medlem skulde tilkaldes, for at samtlige Fag kunde blive repræsenterede.

Afgangsexamen bestaaer af en skriftlig og en mundtlig Prøve. Ved den skriftlige Prøve gives Opgaverne af Examenskommisærerene og maa holdes indenfor Grændserne af Skoleundervisningens Omfang. Tilsynet med den skriftlige Examen bør ikke kunne overdrages de Lærere som i Skolen have undervist i det Fag for hvis Vedkommende Prøven anstilles; men, da det paa den anden Side kunde befrygtes, at Udførelsen af denne Funktion, hvis samme — hvad der ellers kunde have meget for sig — overdroges Examenskommisærerene, vilde kunne formeget optage deres Tid og gjøre dem det i større eller mindre Grad umuligt, i den korte Tid de ere tilstede ved Skolen at henvende deres Dpmærksomhed paa det Meget hvorpaa denne bør fæstes, ansaaes det tilraadeligt, at Tilsynet udføres af Skolens Lærere og saaledes fordeles mellem disse, at Opsigten for de enkelte Examinationsgjenstandes Vedkommende overdrages, efter Rektors nærmere Valg, andre Lærere end dem der i det paagældende Fag have meddelt Examinanderne Undervisning i Skolen. Ved den mundtlige Prøve foretages Examinationen af de Lærere der have givet Undervisningen i Fagene der ere Gjenstand for Prøven, og Examinationen i ethvert Fag overværes som Censorer en af Examenskommisærerene og en af Skolens Lærere, som i saadant Njemed for de enkelte Fags Vedkommende vælges af Rektoren. Gjenstanden ved den mundtlige Examinations, og Stederne i hvilke der i de opgivne Auteurs skal examineres, vælges af de tilstedeværende Censorer, uden at de forresten ere berettigede til at indblande sig eller deltage i selve Examinationen, og ligesom ved den skriftlige Prøve, maa Spørgsmaalene strengt holdes indenfor Skoleundervisningens Omfang.

Examensfagene blive, hvad Sprog og Videnskaber angaaer, de samme som, efter det ovenfor Udviklede, ere optagne i Skolens Undervisningscyklus, altsaa af Sprog: 1) Dansk, 2) Latin, 3) Græsk, 4) Hebraisk, 5) Tysk, 6) Fransk, og af Videnskaber: 7) Religion, 8) Historie, 9) Geografi, 10) Arithmetik, 11) geometriske Discipliner med Astronomi og mathematisk Geografi, 12) Naturhistorie og 13) Naturlære. Af disse vilde atter Latin, Tysk, Arithmetik og de geometriske Discipliner blive Gjenstand baade for skriftlig og mundtlig Prøve; Dansk alene for skriftlig, og Græsk, Hebraisk, Fransk, Religion, Historie, Geografi, Naturhistorie, Astronomi med mathematisk Geografi og Naturlære udelukkende for mundtlig Prøve.

I de tekniske Færdigheder hvori i Skolen gives Undervisning, nemlig Skrivning, Tegning, Sang og Gymnastik, aflægges derimod ikke Prøve ved Afgangsexamen.

Angaaende de Fordringer der ved Examen formentligen bør gøres i de enkelte Examinationsfag, vare følgende speciellere Regler bragte i Forslag for hvert Fag især:

1. **Danskt.** Prøven i Dansk er alene skriftlig. Der gives til Bearbejdelse et Gjenne af almindeligt Indhold, som falder indenfor den Forestillingskreds og Modenhed som med Billighed kan fordrres hos Kandidaten ved Udgangen af Skolens Kursus, og ved hvis Besvarelse der i intet Tilfælde skal sees paa nogen Kunstfagsmasse i et andet enkelt Fag, men paa Kandidatens Evne til Selvtænkning i Forbindelse med Klarhed, Korrekthed og Smag i Fremstillingen.

2. **Latin.** I dette Fag er Prøven dels skriftlig dels mundtlig. Om de skriftlige Opgaver havde forskellige Meninger været yttrede. Alle havde været enige i, at en Stil, en Oversættelse fra Dansk paa Latin, bør fordrres, hvorimod Meningerne havde været delte med Hensyn til, hvad der bør fordrres mere end Stil ved den skriftlige Prøve, idet der var fordret

enten en Stil og en saakaldet Version, en Oversættelse fra Latin paa Dansk, eller en Stil og en latinisk Besvarelse af en historisk Opgave, eller en Stil, en Version og en latinisk Besvarelse af en historisk Opgave.

Da en Version i Forbindelse med mundtlig Oversættelse af en ikke læst Forfatter gjør Prøven mere flersidig, og da Kandidaten ikke ved Versionens Udarbejdelse, som under den mundtlige Prøve, er udsat for at lide under en øjeblikkelig Forvirring, og da en Bearbejdelse i det latinske Sprog af et historisk Thema synes at gjøre en noget for streng Fordring til Kandidaten, havde Direktionen under denne Meningsulighed erklæret sig for og allerunderdanigst indstillet, at den skriftlige Prøve i nærværende Fag bestemmes til at bestaae af en Stil, noget længere end den nu sædvanligen gives ved Examen Artium, og en Version, begge uden Brug af Lexikon, og saaledes at der for begge gives en samlet Karakter.

Hvad Examenfordringerne angaaer ved den mundtlige Examen i nærværende Fag, maa her forudstilles en almindeligere Bemærkning. Ligesom Direktionen allerede ovenfor, ved at omtale dette Sprog som Læregjenstand i Skolen, har forudsat, at der baade med Hensyn til Methode, og til Maalet hvortil Undervisningen i Skolens enkelte Klasser skal føres, maa indrømmes Skole og Lærer indtil en vis Grad den fornødne Frihed, saaledes antages ogsaa med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilke Forfattere der bør forlanges læste, og om Kvantum af det hvorfor der efter endt Skolekursus ved Afgangsexamen skal gjøres Rede, at der paa den ene Side bør tilstaaes en noget større Frihed end hidtil i Valget af Forfattere, og paa den anden Side sørges for at der, uagtet denne Frihed, er gjenneengaaet et vist Kvantum af prosaiske og poetiske Skrifter, og, hvad den prosaiske Literatur angaaer, atter et vist Kvantum af enhver af de tre vigtigste Dele af samme, den historiske, den filosofiske og den oratoriske. Af disse Hensyn havde Direktionen antaget det utilraadeligt at det foreskrives, at den mundtlige Prøve skal foregaae i visse bestemte klassiske Skrifter, der saaledes lige for alle Skoler og Dimitterende skulde være gjenne læste i Skolens Kursus og opgives til Examen, og for at undgaae, at Undervisningen paa denne Maade skulde bindes til en bestemt Cyklus af latinske Forfattere, var det derfor anseet rigtigere og med Undervisningens Fær mere stemmende, at Bestemmelsen om, hvad og hvormeget der i det her omhandlede Fag skal præstere ved Examen, gives den Form, at der fastsættes et Minimum af Pensum, hvorfor der i ethvert Fald skal gjøres Rede ved Examen, og at der, ved under dette at nævne bestemte Prosaiske og Digtere, samt hvormeget af disse og — hvad den prosaiske Literatur angaaer — hvormeget der af historisk, filosofisk og oratorisk Indhold idetmindste bør være læst, gives saavel en Norm for Kvantiteten der bør opgives, som for det Forhold hvori de forskellige Dele af Literaturen ved Fordringerne til Examen bør stilles til hverandre, saaledes at Skolerne selv derefter lades Alternativet, enten at rette Undervisningen paa at præstere netop dette, navnlig med Hensyn til at der kan have en Norm mere, eksempelvis nævnte Pensum, eller et tilsvarende, som hverken i Kvantitet eller Kvalitet maa staae tilbage for, eller i Forholdet mellem Literaturens forskellige Dele væsentligen afvige fra hint.

Man har derhos troet at burde fordrre, at Kandidaten, foruden det statariff Gjenneengaaede, skal præstere en Oversættelse af et lettere Stykke af en eller anden forhen ulæst Prosaisk, hvilket er anseet for gavnligt, dels fordi det ved en Prøve i noget forhen ulæst formentligen bedre kan erfares, hvorvidt Examinanden er traengt ind i Sprogets Mand, og dels fordi man har troet derved at fremme den kursifste Læsning, og med den tillige den Færdighed i uden Vanskelighed at forstaae en latinisk Forfatter, som maa ansees for et væsentligt Middel til at fremme Studiet af den klassiske Literatur ogsaa udenfor Skole- og Universitetsaarene, og i hvis Mangel man forment-

ligen tør sætte en af Hovedaarsagerne til, at der ikke sjældent høres Klage over, at man efter denne Tid lidet eller ingen Nytte har af det latinske Sprogs Studium. I Henhold til disse Bemærkninger havde Direktionen allerunderdanigst indstillet, at det bestemmes, at der ved den mundtlige Prøve i Latin dels gjøres Rede for, hvad der i Skolen statarisk er læst, hvilket idetmindste maa indbefatte saameget som svarer til, af prosaiske Skrifter: Cicero de officiis, 100 Kapitler af hans Taler og 4 Bøger af Livius; af Digtere: Horats's Breve, 2 Bøger af hans Oder og 3 Bøger af Virgil, og at, forsaavidt andre end de fornævnte Forfattere vælges, disse da maa høre til de bedre og ikke lettere, dels præsteres en Oversættelse og Forklaring af lettere Steder i en ikke læst prosaisk Forfatter.

3. Græsk. Hvad Prøven i dette Sprog angaaer, havde vel Nogle yttret, at der foruden den mundtlige Examination burde fordres en skriftlig Version ved Hjælp af Lexikon af et Stykke af en ikke alt for let Forfatter. Men ligesom Pluraliteten havde erklæret sig herimod, maatte Direktionen ogsaa finde en skriftlig Prøve ufornoden og mindre hensigtsvarende; hvorimod det var anseet tilstrækkeligt, at Prøven i Græsk bliver blot mundtlig og kommer til at bestaae dels i en Examination i det i de to øverste Klasser Læste, dels i en Oversættelse af et ikke forhen læst Sted af en lettere græsk Forfatter.

Hvad Pensum angaaer, da var det antaget, at de ovenanførte Grunde for ikke at paabyde en bekemt Cyklus af latinske Forfattere som Gramensgenstand, der ufravigeligen bør opgives, med lige Styrke tale for, at indskrænke de positive Bestemmelser om Fordringerne ved Examen i det græske Sprog til Antydningen af et Minimum af det hvorfor der ved Prøven skal gjøres Rede, og formentes i Henhold hertil, at der bør fordres, at Kandidaten med Færdighed kan oversætte og fyldestgjørende forklare af i Skolen læste Forfattere, af historisk, oratorisk og didaktisk Indhold, et Quantum der idetmindste svarer til 1 Bog af Herodot, 3 Bøger af Xenophons Memorabilia og 2 Bøger af samme Forfatters Anabasis, samt af Digtere 4 Bøger af Homer og 1 Tragedie, saaledes at, saafremt andre Skrifter vælges, disse i Indholdets Kvalitet ej maa staae under de nævnte.

Med den mundtlige Examination i Latin og Græsk forbindes endvidere Prøve i disse Sprogs Literaturhistorie samt i Oldsager, indenfor Grændserne af det der nærmest staaer i Forbindelse med den foregaaende Skoleundervisning.

4. Hebraisk. Prøven, der blot er mundtlig, indskrænkes til Grammatik og Oversættelse af det i Skolen læste, som idetmindste maa være 40 Kapitler af Genesis, og et Pensum som svarer til 15 Psalmer.

5. Tysk. Prøven er dels skriftlig dels mundtlig. Ved den skriftlige fordres en tyk Stil og ved den mundtlige færdig Oversættelse af forhen ikke læste Stykker af tykke Forfattere.

6. Fransk. Ved Prøven heri, som, i Henhold til hvad i de indledende Bemærkninger er anført om dette Sprog, er blot mundtlig, forlanges Oversættelse af Stykker af forhen ikke læste franske Skrifter, samt en mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Fransk.

7. Religion. Ligesom Alle havde været enige i, at Prøven i Religion kan indskrænkes til en mundtlig Examination, saaledes fandt Direktionen heller ingen Betænkelse ved at tiltræde denne Mening, saa meget mere som en skriftlig Afhandling i Religion ikke længere, saaledes som hidtil, kan benyttes til Prøve baade paa Kandidatens Kundskab i Religion og hans Evne til at udtrykke sig i Modersmaalet, efterdi der nu i dette sidste vil gives en særskilt skriftlig Prøve. Ved Prøven, der saaledes blot bliver mundtlig, examineres i det i Skolen Gjennemgaaede, hvorhos af Kandidaten oversættes et Stykke af et af de større i Skolen læste Evangelier, hvorved tillige gjøres Rede for Mening og Sammenhæng, eller paa lignende Maade et Stykke af det kortere Evangelium af Markus i Forbindelse med et Par af de kortere Breve i Grundsproget.

8. Historie. Medens Nogle havde erklæret sig for, at en skriftlig Opgave i Historie bør fordres, fordi denne Form af Prøven giver Kandidaten Lejlighed til at vise, hvilket Overblik han har over Stoffet i dets Sammenhæng, og hvorledes han derefter forstaaer frit at behandle det, og fordi Examen paa denne Maade ved Indsendelsen af Arbejdelsene kan kontrolleres af Overbestyrelsen, havde derimod Andre herimod bemærket, dels at en sliq Kontrol ved Overbestyrelsen dog ikke kan havees ved alle de andre Fag, dels at efter denne Disciplins Bestaaenhed den mundtlige Prøve maa anses for sikrere end den skriftlige, der, om end Opgaven søger at udgaae det alt for Specielle, dog maa falde paa et enkelt Punkt af en stor Masse.

Ihvorvel Direktionen ikke fandt det høvet over al Betænkelse at renoncere paa en skriftlig Prøve i Historien, maatte Den imidlertid, sluttende sig til de i de afgivne Betænkninger i Anledning af skriftlig Examen ialmindelighe yttrede Anstuelser, at denne fornemmelig bør finde Sted hvor der skal vises Færdighed, eller, som i Mathematiken, Kombination og Anvendelse, helde til den Mening, at Prøven i Historie helst bør indskrænkes til en blot mundtlig Examination, og at denne fornemmeligen rettes paa, om Kandidaten besidder en klar Oversigt over Verdenshistoriens vigtigste Begivenheder med Indbegreb af Kulturhistorien, samt en noget fuldstændigere Kundskab om Fædrelandets Historie, og uden at der iøvrigt ved Examinationen gaaes ind i en saadan Detail som forudfætter et fortroligere Bekendtskab med Historien, og for at give frugtbart Udbytte kræver en større Landsmodenhed, end den hvorpaa Skoleundervisningen kan være beregnet.

9. Geografi. Efter hvad ovenfor er forklaret om Geografien som Undervisningsfag, vil Examinationen i den matematiske Geografi være at forbinde med Prøven i de geometriske Discipliner, og under Benævnelsen Geografi, som særlig Examinationsgjenstand, henregnes den fysiske og politiske Geografi. I dette Fag bliver ved Prøven, som blot er mundtlig, efter det i Skolen Gjennemgaaede af Kandidaten at gjøre Rede for, at han besidder grundig Kundskab om Jordens fysiske Forholde, samt at han er vel bevandret i den politiske Geografi, og bliver Examinationen her ligesom ved Historien, med Hensyn til den Detail hvortil den tør gaae, at holde indenfor de påsende Grændser.

10. Arithmetik. I dette Fag afholdes baade mundtlig og skriftlig Prøve, og hvad Omfanget angaaer, indenfor det i Skolen gennemgaaede Pensum, nemlig den elementære Del af Arithmetiken og Algebra, Ligninger af 1ste og 2den Grad samt Læren om Logarithmer.

11. Geometriske Discipliner med Astronomi og matematisk Geografi. I de geometriske Discipliner aflægges ligeledes, indenfor det i Skolen Gennemgaaede, nemlig den plane Geometri, Stereometrien, og den plane Trigonometri, baade skriftlig og mundtlig Prøve, saaledes at under den sidste tillige medtages hvad der i Skolen er læst i Astronomi og matematisk Geografi.

12. Naturhistorie. Prøven heri, der blot er mundtlig, aflægges i de i Skolen gennemgaaede Dele af dette Fag, og retter sig i Maal og Omfang efter, hvad paa sit Sted er udviklet om Dptagelsen af Faget i den lærde Skoles Undervisningscyklus.

13. Naturlære. I denne Videnskab er Prøven ligeledes blot mundtlig og anstilles i de ved Undervisningen gennemgaaede Dele af Videnskaben.

Efter det saaledes fremsatte detaljerede Forslag om de Forordringer der ved Examen formentligen bør gjøres i de enkelte Examinationsgjenstande, er det næste Hovedmoment Reglerne for Karaktererne som Udtryk for Bedømmelsen af det ved Examen Præstede.

For under den i og for sig aldrig fuldkommen sikre Prøve, som en Examen byder til at bedømme Examinandens Modenhed i det Hele og Kundskab i hver enkelt Examensdisciplin, saavidt muligt at sikre Prøvens Udfald i hvert enkelt Fag en lige- lig og sikker Indsigt paa Bedømmelsen af Examen i det Hele, ansaaes det mest konsekvent, at der for hvert Fag, der gjøres til Gjenstand for Prøven, gives en Specialkarakter, og at af de givne Specialkarakterer igjen udtrages en Hovedkarakter, der tjener til Betegnelse for den Grad af Kundskab og intellektuel Modenhed som Kandidaten ved den afholdte Examen har lagt for Dagen. Under denne Forudsætning vil det nærmere Forslag som her bliver at fremsætte om Karakterbestemmelserne, væsentligen komme til at angaae, hvilke af Examensdisciplinerne der særligen skulle gives Specialkarakterer, hvorledes saavel Hovedkarakteren som Specialkaraktererne skulle benævnes, og i hvilket Forhold Specialkaraktererne bør stilles til hverandre, samt hvilke Principer der bør lægges til Grund for at uddrage Hovedkarakteren af Specialkaraktererne.

Ligesom i det Foregaaende er iagttaget, skal Direktionen ogsaa ved dette Punkt, hvor forskellige Meninger have været yttrede, berøre disse dog her mindre betydelige Divergenfer.

Alt samtlige 13 Examinationsfag gives for Dansk, som alene er Gjenstand for skriftlig Prøve, en Karakter, for Latin, Tysk, Arithmetik og de geometriske Discipliner, hvori aflægges baade skriftlig og mundtlig Prøve, meddeles en Karakter for hver af disse, hvilken for de 3 sidstnævnte Fags Bedkommende sammenslægges til en

Specialkarakter for hvert; for de øvrige 8, hvori Examen blot er mundtlig, gives en Karakter for hvert. Som en Folge heraf bliver altsaa Specialkarakterernes Antal 14, hvorved dog maa bemærkes, at da Gebraiff, saaledes som nærmere paa sit Sted ovenfor begrundet, ikke er et for Alle paabudt tvungent Gramensfag, saa kan den for dette Fag meddelte Karakter ikke regnes med til Hovedkarakteren, der saaledes bliver at uddrage af de øvrige 13 Specialkarakterer nemlig:

Danskt	1.	Geografi	1.
Latin	2.	Arithmetik	1.
Græsk	1.	Geometriske Discipliner, derunder Astro-	
Zyff	1.	nomi med mathematisk Geografi	1.
Franst	1.	Naturhistorie	1.
Religion	1.	Naturlære	1.
Historie	1.		

ialt 13.

Med Hensyn dernæst til Specialkarakterernes Betegnelse, gif et Forslag ud paa Bibeholdelsen af de ved Examen Artium nu brugelige Benævnelser: *Laudabilis præ ceteris*, *Laudabilis*, *Haud illaudabilis* og *Non contemnendus*, ialt 4 Gradationer, dog saaledes, at saavel de af de enkelte Censorer givne Specialkarakterer, som Karaktererne for de skriftlige og mundtlige Prøver i de Fag hvori disse skulle sammenlægges, maatte kunne modificeres med et Plus og et Minus, der foresloges at gjælde $\frac{1}{2}$.

Et andet Forslag derimod omfalte 6 danske Specialkarakterer, som indeholde en fuldstændigere Gradation, nemlig: Udmærket godt, Meget godt, Godt, Temmelig godt, Maadeligt og Slet, hvis Værdi ansattes i Tal.

For Hovedkaraktererne vare derimod foreslaaede følgende Benævnelser: Første Karakter med Udmærkelse, Første, Anden og Tredie Karakter.

Bed den oftnævnte Konference var man imidlertid blevet enig om at de ovenfor nævnte danske Benævnelser fra „Udmærket godt“ til „Slet“ skulde benyttes til Specialkaraktererne, men Hovedkarakteren gives med de for nærværende Tid ved Universitetet brugelige latinske Karakterer, saalænge der afholdes Examen Artium ved Universitetet; hvilket Indstillingspunkt imidlertid ved den allerhøjeste Resolution blev forandret derhen, at de ovennævnte danske Benævnelser for Hovedkarakteren strax blive at anvende ved de Afgangsexamina som afholdes ved Skolerne, og at disse paa Dansk udtrykte Karakterer skulle gjelde lige med de ved Universitetet, saalænge Examen Artium her afholdes, saadne latinske Karakterer efter følgende Forhold:

Første Karakter med Udmærkelse	} lige med <i>Laudabilis præ ceteris</i> .	
Første Karakter		— — <i>Laudabilis</i> .
Anden Karakter		— — <i>Haud illaudabilis</i> .
Tredie Karakter		— — <i>Non contemnendus</i> .

Hvad angaaer Specialkarakterernes indbyrdes Forhold til hverandre og deres Talværdi samt Reglerne for Hovedkarakterernes Udregning, opstilles først som Princip, at ingen Karakter i noget Fag regnes højere eller lavere end i det andet, men at alle de enkelte Karakterer i lige Grad tælle med til Hovedkarakterens Bestemmelse; thi ligesom ethvert Fag for sig udgjør en selvstændig og integrerende Del af den lærde Undervisnings Cyklus, og kun i denne har fundet sin Plads, fordi det er blevet erkendt for, som Undervisningsgenstand at udgjøre et ikke mindre nødvendigt Element, end noget af de andre Lærefag i den almindelige Dannelse hvortil Skolen skal bringe sine Disciple, saaledes vilde det ogsaa være inkonsekvent at betage noget Fag den det tilkommende Betydning ved at tillægge den for samme givne Karakter en mindre Indflydelse ved Hovedkarakterens Bestemmelse, end Karakteren for andre Fag.

I Overensstemmelse hermed havde Direktionen derfor troet, at den af Rogle yttrede Mening, at et Kul, eller, efter de oven foreslaaede Benævnelser for Specialkaraktererne, et Slet for den danske Udarbejdelse eller for den skriftlige latinske Prøve burde rejicere, ikke kunde gives Medhold, og under den Forudsætning, at et Kul i de nævnte Discipliner ikke mere burde rejicere end om det var givet for en af de andre Discipliner, ment, at Forholdet hellere bør stilles saaledes, at flette Karakterer gives en saadan nedsettende Værdi, at der hører endel til, for at bestaae med en slet Karakter, og et særdeles godt Udfald i de fleste Rubriker for at bære flere ringere Karakterer.

Som Grundlag for nu at danne en Hovedkarakter af de flere Karakterer for de enkelte Fag, maa man fastsætte en let og sikker Maade paa hvilken samtlige Special-

Karakterer, hvor forskjellige disse end maatte være, kunne tilbageføres til et ligesaa stort Antal Karakterer, enten af en og samme Grad eller af to til hinanden grændsende Grader. Til dette Njemed følges som Grundsætning for Karakterernes indbyrdes Forhold, at tvende Karakterer af en højere Grad sammenlagte med en Karakter af to Graders lavere Værdi regnes lige med 3 Karakterer af den mellemliggende Grad, saa at altsaa med Anvendelse af de danske Specialkarakterer

- 2 Udmærketgodt og 1 Godt bliver = 3 Megetgodt,
- 2 Megetgodt og 1 Temmeliggodt = 3 Godt,
- 2 Godt og 1 Maadeligt = 3 Temmeliggodt,
- 2 Temmeliggodt og 1 Slet = 3 Maadeligt.

For at anskueliggjøre den ovenanførte Reduktion med Jagttagelse af dette Forhold, anføres her følgende Exempler. Naar de 13 Specialkarakterer ere udfaldne til:

	8 mg. 3 g. 1 tg. 1 mdl.
fradrages	2 g. " tg. 1 mdl.
og substitueres	3 tg.
hvorefter udkommer	8 mg. 1 g. 4 tg.
8 mg. + 4 tg. er =	12 g.
altsaa udkommer, at samtlige forskellige 13	
Karakterer ere =	13 g.

Sættes Exemplet til:

	2 ug. 4 mg. 6 g. 1 tg.
fradrages	2 ug. " mg. 1 g.
og substitueres	3 mg.
udkommer	7 mg. 5 g. 1 tg.
nu fradrages atter	2 mg. " g. 1 tg.
og sættes istedet	3 g.
herefter udkommer	5 mg. 8 g.

eller det givne Antal af 13 Karakterer reduceret til et lige Antal Karakterer af to umiddelbart til hinanden grændsende Grader, hvorefter Hovedkarakteren letteligen er bestemt.

Denne vidtloftige Reduktion, som her blot er anvendt for med Exempler at tydeliggjøre Systemet, vil imidlertid ikke behøves i Virkeligheden, hvor man letter sig Sagen ved at enhver af Specialkaraktererne gives en bestemt Talværdi. Samtlige disse Talværdier maa indbyrdes til hverandre staae i et Forhold som svarer til det ovenanførte Forhold mellem Karakterernes Gradation, hvilket Forhold da vil blive, naar bedste Karakter benævnes Ug.:

- Megetgodt = Ug. ÷ 1.
- Godt = Ug. ÷ (1+2).
- Temmeliggodt = Ug. ÷ (1+2+4).
- Maadeligt = Ug. ÷ (1+2+4+8).
- Slet = Ug. ÷ (1+2+4+8+16).

og efter denne Proportion ville altsaa, naar Ug. sættes til 8, Talværdierne for de øvrige Karakterer blive:

- mg. = 7.
- godt = 5.
- tg. = 1.
- mdl. = ÷ 7.
- slet = ÷ 23.

Da Specialkarakterernes Antal er 13, vil Hovedkarakteren, naar de 13 Karakterer dele sig i 2 Nabogradationer, kunne gives efter simpel Pluralitet, saa at til Exempel 7 mg. med 6 ug. eller 6 godt er = mg.; og da nu efter hint ovenangivne Forhold samtlige 13 Karakterer lade sig reducere til 13 Karakterer enten af samme Grad eller af to Nabograder, lader som en Folge heraf et Maximum og Minimum sig angive for enhver af de 4 Hovedkarakterer, saaledes som følgende Oversigt udviser:

- Laudabilis præ ceteris, Maximum 13 ug. (13×8) = 104.
- Minimum 7 ug. 6 mg. (7×8) + (6×7) = 98.
- Laudabilis, Maximum 7 mg. 6 ug. (7×7) + (6×8) = 97.
- Minimum 7 mg. 6 godt. (7×7) + (6×5) = 79.
- Haud illaudabilis, Maximum 7 g. 1 ug. 5 mg. (7×5) + 8 + (5×7) = 78.
- Minimum 7 g. 6 tg. (7×5) + 6 = 41.
- Non contemnendus, Maximum 7 tg. 4 ug. 5 g. 7 + 8 + (5×5) = 40.
- Minimum 8 tg. 5 g. = 8 + (5×5) = 33.

Minimum af Non contemnendus skulde efter det givne Forhold egentlig være 7 tg. og 6 maadeligt; men da disses Talværdi vilde blive et Minimum, og da selv Dp-naaelsen af 13 tg. endnu vilde forudsætte en for svag Kundskabsgrad for at kunne give Udgang til Universitetet, saa er for denne Karakteres Bedkommende en Afvigelse anset for noden, idet man har antaget, at med Karakterer af ringere Værdi end hvad der i Talstørrelser svarer til 5 godt og 8 temmeliggodt, burde Ingen antages at have bestaaet Examen.

Forsaavidt Specialkaraktererne ere af en for ringe Værdi til at udbringe den her som Minimum foreslaaede Pointstørrelse af 33, er det en Selsfølge, at denne Mangel bevirker Kandidatens Rejektion.

Da det nu af sig selv fremgaaer, at Totalsummen, der udkommer ved Sammenregningen af samtlige Specialkarakterer, maa falde indenfor det her opstillede Maximum for bedste Karakter og — forsaavidt som Rejektion er en Følge af at Minimum af laveste Karakter ej opnaaes — ogsaa indenfor Minimum for denne, da begge disses Størrelser ere beregnede af Talstørrelserne for de enkelte Specialkarakterer, og da samme Totalsum fremdeles i ethvert Fald vil komme til at ligge indenfor det for de enkelte Hovedkarakterer ansatte Maximum og Minimum, er Udregningen af Hovedkarakteren meget simpel, idet Specialkaraktererne blot sammenregnes, den udkomne Totalsum subsumeres ind mellem de angivne Maxima og Minima, og Hovedkarakteren selv bestemmes efter den Karakterrubrik, hvorunder den saaledes falder.

Specialkaraktererne gives saavel for de skriftlige Opgaver som ved den mundtlige Prøve — og for den sidste Bedkommende umiddelbart efter Examinationen — af den examinerende Lærer og de tvende tilstedeværende Censorer.

Efter bestaaet Examen meddeles enhver af Skolen udgaaende Discipel et paa dansk skrevet Testimonium, som bør indeholde: Dimittendens fulde Navn, Fødselsaar, Faderens Navn og Stand, Tiden da han indkom i Skolen, og i hvilken Klasse han blev optaget, og dernæst de ham ved Examen tildelte Specialkarakterer og Hovedkarakteren. Iøvrigt holdes det for ønskeligt, at Testimoniet udstedes efter en autoriseret Formular, som Direktionen har nærmere at foreskrive.

For Examensforhandlingerne føres en særskilt Protokol, hvori optages det Væsentlige af det ved Examen Passerede, og da navnlig a) Kandidaternes Navn, Fødested, Alder, Tiden de have tilbragt i Skolen, og i hvilken Klasse de i denne ere indtraadte, med videre vedkommende Dplysninger som skønnes fornødne; b) Examenskommis-særernes Navne; c) Provens Gang, derunder de skriftlige Opgaver, Navnene paa Lærerne der under den skriftlige Prøve have ført Tilsynet, i hvilket Fag dette af hver især er ført, og Tiden der af hver Examinand er anvendt til den skriftlige Besvarelse, og fremdeles, for den mundtlige Proves Bedkommende, de examinerende Læreres Navne og hvilke Censorer der have overværet Proven i hvert enkelt Fag; d) de givne Special- og Hovedkarakterer.

Efter tilsendebragt Examen afgive Examenskommis-særerne i Forening en Beretning til Direktionen om den afholdte Examen, hvilken Beretning ledsages af en Udskrift af Examensprotokollen og af Examinandernes skriftlige Udarbejdelser, og tilknyttes de videre Bemærkninger hvortil der iøvrigt maatte findes Anledning.

Et væsentligt Punkt ved Ordningen af Afgangsexamen bliver her nærmere at omtale, nemlig denne Examens Deling i tvende Afdelinger, eller Fordelingen af samtlige i det Foregaaende som Examinationsgjenstande nævnte Discipliner paa to Prøver, saaledes nemlig, at i de Fag hvori Undervisningen afsluttes i Skolens 6te Klasse aflægges Proven ved Udgangen af denne, og i de øvrige Fag, hvori Undervisningen fortsættes og fuldendes i 7de Klasse, først ved Udgangen af denne eller ved Afslutningen af Skolens hele Kursus, naar Disciplinen forlader Skolen for at gaae over til Universitetet.

Med Hensyn til at en saadan Deling af Fagene er en af de mest betydelige Afvigelser fra det hidtil Bestaaende, har man allerede ovenfor ved at omhandle Undervisningens Cyklus og Lærefagene indbyrdes Fordeling paa de enkelte Klassers Kursus, motiveret denne væsentlige Forandring. I Overensstemmelse hermed vilde saaledes Tyff, Frankf, Religion, fysisk og politisk Geografi og Naturhistorie blive Gjenstand for Afgangsexamens 1ste Del, og de øvrige Fag, nemlig Dansk, Latin, Græsk, Hebraisk, Historie, Arithmetik, geometriske Discipliner med Astronomi og mathematisk Geografi, samt Naturlære, for samme Examens 2den Afdeling.

Disse tvende Afdelinger af Examen kunne, som i det Foregaaende bemærket, ingenlunde betragtes som tvende særskilte Examina; men begge ville tilsammen udgjøre et Hele, blot med den Forskjel i Henseende til Tiden for Afholdelsen, at af samme Examen den 1ste Afdeling afsluttes et Aar før den sidste, hvorimod iverigt alle i det Foregaaende om Afgangsexamen ialmindelighed foreslaaede Bestemmelser ville finde lige Anvendelse paa begge, saaledes at navnlig begge afholdes i September Maaned, og at de ved begge givne Specialkarakterer bringes under en Beregning til at give Hovedkarakteren, hvori Dommen udtales om den af Disciplene efter Tilendebringelse af hele Skolens Kursus aflagte Prove.

Endnu staaer ved de nærmere Bestemmelser for Afgangsexamen et Spørgsmaal tilbage, nemlig om, hvorvidt Udgangen til at underkaste sig begge Examins Prover ubetinget bør staae enhver Discipel aaben, naar han, forsaavidt den 1ste Del af Examen angaaer, har gennemgaaet 6te Klasse's toaarige Kursus, og for den 2den Dels Vedkommende har afslutret 7de Klasse's etaarige Kursus, eller om Skolen her kan og bør indrømmes Besejelse til, naar tilstrækkelig Grund, hentet fra Kandidatens præsumtive Umodenhed, er tilstede, at nægte ham Tilladelse til at indstille sig til disse Prover.

Ligesaa konsekvent som det er, naar Skoleforordningen af 7de November 1809, med Hensyn til at Examen Artium afholdes ved Universitetet, bestemmer, at Rektor kan afgjøre hvorvidt en Discipels Dimission til Universitetet skal finde Sted eller ikke, og i denne Henseende paalægger Rektor Ansvar, hvis Dimittenden ved Examen Artium befindes saa umoden at han afvises fra denne, ligesaa usforenelig synes en saadan Bestemmelse at være med den her foreslaaede Organisation, hvorved Examen henlægges til Skolerne; thi da den af Skolens egne Lærere afholdte Examen netop skal afgjøre Spørgsmaalet om, hvorvidt Kandidaten er moden til at gaae over til Universitetet eller ikke, vilde det være modsigende, at disse samme Lærere og end mere at Rektor alene skulde være bemyndiget til at nægte ham Udgang til at stedes til Examen, og saaledes skulde uden forudgaaende Prove afgive en ligesaa definitiv Dom, som den der skal fremgaae som Resultat af Proven selv, ligesom ogsaa paa den anden Side en forud afgivet Erklæring om, at Kandidaten ansees moden, vilde udsætte Skolen eller Rektor og de øvrige Lærere for Misfjendelse af Alle dem som for deres Vedkommende ikke maatte finde den ved selve Examen tilfjendte Karakter svarende til hvad Kandidaten ved Examen havde præsteret. Endeligen er det da ogsaa en Selvfølge, at et Ansvar som det der nu paahviler Rektor paa ingen Maade lod sig forene med, at han selv skulde ved Examen afgjøre Rigtigheden af sin egen forud afgivne Erklæring om det præsumtive Udfald.

Efter det her Udviklede maa det ansees som det ene Konsekvente og Rigtige, at det fastsættes som Regel, at ingen Discipel kan nægtes Udgang til at indstille sig til enhver af begge Afgangsexamins Prover, naar han har gennemgaaet det samme betingende Kursus.

Forsaavidt Afgangsexamins 1ste Del ved Udgangen af den 6te Klasse tillige er Betingelse for at oprykke til, og at fortsætte Skolekursus i 7de Klasse, synes vel dette ved første Øjeblik at kunne føre til, at en Discipel mod Skolens Dom vilde kunne tilvende sig en Plads i denne Klasse; men en saadan Inkonsekvens bortfalder naar det erindres, at Opflyttelsen til den omtalte Klasse betinges ikke blot af at have bestaaet i Afgangsexamins 1ste Prove efter Udgangen af 6te Klasse, men ogsaa, og det væsentligen, deraf, at Rektor efter den forud afholdte Hovedexamen i Skolen har hertil erkjendt ham moden. Alle Vanskeligheder synes derfor bedst at kunne haves og al Inkonsekvens undgaaes, naar der kun behørigt agtes paa saavel Hovedexamins som den paafølgende Afgangsexamins Betydning og deraf udgaaende Virkning, og det bestemmes, at Rektors Erklæring efter Udfaldet af Hovedexamen om en Discipels Modenhed til at oprykke i 7de Klasse giver ham Udgang hertil, forudsat at han derefter med tilfredsstillende Udfald — hvad der i saa Fald ikke kan være nogen Grund til at tvivle om — har bestaaet Afgangsexamins 1ste Prove, men at derimod Rektors Erklæring, at han er umoden til at træde over i 7de Klasse, betager ham Udgangen dertil, og at som en Følge deraf lades ham Valget, enten at blive tilbage i 6te Klasse for at naae den manglende Modenhed, eller at gaae ud af Skolen, i hvilket sidste Tilfælde det dog bør staae ham frit for, at benytte den Udgang som han i Overensstemmelse med det Foregaaende ved at gennemgaae 6te Klasse har erhvervet til at indstille sig til Afgangsexamins 1ste Prove, hvorefter det da fremdeles ikke vil kunne nægtes ham

at lade sig privat dimittere til Afgangsexamens 2den Prøve, som han dog alene maa underkaste sig ved samme Skole hvor den 1ste Del af Examen er afslagt.

Endnu staaer det Spørgsmaal tilbage, naar denne ny Undervisningsplan vil kunne træde i Kraft, og naar den da saaledes tør ventes i sin Helhed at kunne være indført, at Afgangsexamen første Gang i sit fulde Omfang vil kunne afholdes ved de paagældende Skoler.

Som allerede i det Foregaaende udviklet, er Hovedøjemedet med den her foreslaaede Skolereform: i et samlet Kursus at forene og afslutte Undervisningen i samtlige de Lærefag hvis Studium af Alle erkjendes nødvendigt for at tilvejebringe den almindelige Dannelse, som betinger Modenheden til at begynde og med Nytte tilendebringe et videnskabeligere Specialstudium ved Universitetet. Foregelsen af Skolens Kursus med et Aar og Tilseetningen af en ny øverste Klasse er saaledes ikke et Skolen uden indre Sammenhæng tilføjet Tillæg, men en Udvidelse, der planmæssigen slutter sig til den hele forudgaaede, herpaa beregnede og herefter indrettede, Undervisning, og forbinder sig med denne til et organisk Hæle. En Hovedopgave for en efter dette Næmed afpasset Undervisningsplan er det derfor, at sætte de enkelte Undervisningsgjenstande i det rette og passende Forhold til hverandre, og at finde den rigtige og efter Disciplenes Alder og Modenhed og Fagernes egen Beskaffenhed lempede Følgeorden for disse.

Ifølge heraf vil den ny Undervisningsplan altsaa ikke først blive at iværksætte i den ny tilføjede øverste Klasse, men maa derimod bringes i Anvendelse lige fra Begyndelsen paa Skolens nederste Stadium, og siden føres frem fra Trin til Trin gennem Skolens forskjellige Klasser, og kan først afgive sine Resultater i disses Fuldstændighed, naar den saaledes er gennemført i det hele normale Skolekursus, og naar Skolen efter dette Forløb første Gang bringer Dimittender til Afgangsexamen der igjennem alle Skolens Klasser have nydt Undervisning efter det ny System. I Overensstemmelse hermed synes den simpleste Fremgangsmaade at være den, at man, for at holde det ældre og det ny System rene og fri for alle Blandinger og Modifikationer, lod Undervisningen uforstyrret fremgaae i Skolerne efter den ældre Plan og Methode for alle de Disciple hvis Dannelse i de paagældende Skoler, paa den Tid da den ny Plan skal indføres, allerede er paabegyndt efter det hidtil anvendte System, og at man paa den anden Side, for at begynde fra Grunden af, lod den ny Plan, det første Aar da den skal bringes i Anvendelse, alene træde i Kraft i Skolernes nederste Klasse, og derefter Aar for Aar, og Klasse for Klasse, rykke frem med det Hold af Disciple med hvilket den paa denne Maade var begyndt i nederste Klasse, saaledes at efter Udløbet af det normale Skolekursus af 8 Aar vilde paa den ene Side samtlige de Disciple være dimitterede som have været underviste efter den ældre Methode, og denne dermed være aldeles ophørt, medens paa den anden Side til samme Tid Undervisningen efter det ny System vilde være bragt i Gang gennem hele Skolen. Men heraf vilde for det Første følge, at man maatte undlade at benytte en Foranstaltning der tilsigter en Afhjælpning og Forbedring af betydelige Mangler, til at give den for de nuværende Disciple allerede paabegyndte, og mindre eller mere fremrykkede, Undervisning nogen væsentlig Forbedring, uagtet denne dog delvis og paa flere Maader kunde iværksættes i Skolens forskjellige Klasser ved en Tillem্পning af Undervisningen efter de nyere Principer, forsaavidt disse kunde være anvendelige paa den tilbagestaaende Del af de nuværende Disciples Skolekursus. Dette vil nu vistnok ikke være muligt med Hensyn til Skolernes øverste Klasser, i hvilke Undervisningen efter det ældre System er bragt saavidt, at den ikke uden Ulempe lader sig modificere; derimod lader det sig meget vel iværksætte i Skolens lavere Klasser, og det desto lettere og i desto større Omfang, jo mere disse Klasser staae nærmere ved Udgangspunktet for den reformerede Undervisning i Skolens nederste Klasse, og derfor efter Undervisningens ringere Udvikling og mindre Omfang ere modtageligere for ny Forandringer. Dernæst vilde en saadan langsomt fremfærdende Realisation af Planen aabenbart svække den Interesse for den ny Indretning som man har Anledning til at forudsætte og at regne paa, saavel hos Skolens Bestyrere og Lærere som hos Andre, der længe have ønsket en mere gjennemgribende Reform af det lærde Undervisningsvæsen; medens derimod paa den anden Side en hurtigere Iværksættelse vil vedligeholde og styrke Interessesen, og derhos give Lejlighed til at fremfærdige Forberedelserne til at see den ny Plan udvidet til det hele lærde Undervisningsvæsen. Hertil kommer endeligen, at den Fremgangsmaade: efter den første Methode at holde baade det ældre og nyere System ublandede i Gang ved Siden af hinanden i samme Skole, vilde medføre praktiske Vanskeligheder, hvilke derimod for en stor Del ville

forsvinde naar den ny Plan successivt indføres, hvor uovervindelige Hindringer ej modsatte sig dette.

På disse Grunde troede Direktionen at burde udbede sig allerhøjeste Bemyndigelse til at maatte lade den ny Undervisningsplan strax indtræde i de tre udvidede Skoler, i alle de Klasser og i alt det Omfang hvori saadant er muligt.

Under Forudsætning af denne Fremgangsmaade frembyder sig, hvad Examen artium lige indtil Skolernes Disciple ere saa fuldstændigt underviste efter det ny System, at de kunne underkaste sig Afgangsexamen i dens fulde Omfang og fyldestgjøre alle Fordringer til samme, hvorefter den saaledes paa engang vilde komme til at afløse Examen artium; eller ogsaa at lade en til den nuværende Undervisnings oven forklarede successivt Overgang til det ny System svarende successivt Forandring af Examen artium indtræde saaledes, at Examen, som strax henlægges til Skolerne, i Begyndelsen afholdes i samme Omfang og med samme Fordringer som ved den nuværende Examen artium, og altsaa ogsaa alene med dennes Virkninger, at nemlig Dimitterende maa ved Universitetet underkaste sig den nærværende Anden Examen, inden de tilstedes at paa-begynde et Embedsstudium; men at efterhaanden, som den ny Undervisnings Fremstriden tilsteder at udvide Fordringerne ved Examen, disse da ogsaa gjøres gjældende, indtil de kunne strækkes saavidt, at de komme de Fordringer der skulle gjøres ved den foreslaaede ny Afgangsexamen saa nær, at man uden Betænkelse kan tillægge Afgangsexamen ved Skolerne den tilsigtede Virkning: at træde istedetfor baade Examen artium og den nuværende Anden Examen ved Universitetet. Hvis denne Fremgangsmaade følges, ville altsaa de første Afgangsexamina der afholdes ved Skolerne ikke blive delte Prover, men enkelte Examina, der efterhaanden blive noget fuldstændigere og mere omfattende end den nuværende Examen artium, uden dog derfor at tillægges større Virkning end denne, medens de senere Examina, naar Undervisningen er saavidt fremskredet, at Examen kan afholdes i to Afdelinger, i Begyndelsen ville blive noget mindre strenge med Hensyn til Fordringerne og noget mindre fuldstændige end den foreslaaede ny Examen, men dog paa den anden Side ville naae et saadant Omfang, at der uden Betænkelse kan tillægges dem den ovennævnte med den ny Afgangsexamen forbundne Virkning.

Tiden naar Overgangen fra den Afgangsexamen der saaledes maa staae ved Siden af Examen artium, lader sig gjøre til den i en dobbelt Prove delte Afgangsexamen, som første Gang kunde regnes lige med den fuldstændige Afgangsexamen, lader sig vel ej for Øjeblikket bestemt forudsige. Den lader sig dog imidlertid med fuld Konsekvens, og uden at træde Disciplenes Afgang til at begynde deres akademiske Fagstudier for nær, bestemme til det Tidspunkt da Skolerne have bragt deres Disciple i 6te Klasse til en saadan Uddannelse og Modenhed, at disse kunne, istedetfor en enkelt Afgangsexamen med Afgang til at begynde det første akademiske Kursus til Anden Examen, bestaae den ny Afgangsexamens første Del, med Afgang til ved et etaarigt Kursus gennem Skolens 7de Klasse at vinde den fornødne Dygtighed til at bestaae samme Examens anden Del, og derved at være fritagne for at underkaste sig den nuværende Anden Examen.

I Overensstemmelse hermed indstillede Direktionen allerunderdanigst, at en enkelt Afgangsexamen strax i indværende Aar maatte afholdes ved de tre udvidede Skoler, under den ovenfor for Afholdelsen foreskrevne Form, men i Omfang efter de Fordringer der hidtil ere gjorte ved Examen artium, og at Fordringerne ved Afgangsexamen, i samme Forhold som den forbedrede Undervisning efter det ny System strider frem i Skolerne, efterhaanden udvides, og at Direktionen maatte allernaadigst bemyndiges til, naar Den finder, at de paagjældende Disciple have opnaaet den dertil fornødne Modenhed, da at bestemme at Afgangsexamen, med de Eftergivelsel i Fordringerne som i Begyndelsen ville være fornødne, første Gang maa afholdes og med den fulde ved den ny Plan tilsigtede Virkning, saaledes at da med det samme den ved Skolerne istedetfor Examen artium afholdte enkelte Examen bortfalder.

Med Hensyn til Betingelserne for Disciples Optagelse i Skolerne, indeholder Skoleforordningen af 7de November 1809 § 63 følgende Bestemmelser: a. at de ved deres Indtrædelse i Skolen have fyldt det 10de Aar eller dog kun i det Højeste mangle nogle faa Maaneder i denne Alder; b. at de kunne læse dansk og latin skrift med Færdighed, og at de i Regning ere bekendte med de 4 Species; c. at de hvoeken ere forviste fra nogen af de lærde Skoler, ej heller have forladt den paa nogen lovstridig

Maade; d. at deres Sæder ere ufordærvede og deres Adfærd sømmelig; e. at deres Alder ikke staaer i et altfor stort Misforhold til den Alder der maa ansees som den mest passende for den Klasse til hvilken de efter deres medbragte Kundskaber kunne henhøre. Over 18 Aars Alder maa ingen Discipel, end ikke i Skolernes øverste Klasse, antages, med mindre speciel Tilladelse dertil erholdes.

Disse Betingelser havde Direktionen troet i det Hele at kunne bibeholdes i Undervisningsplanen for de udvidede Skoler, kun at der med Hensyn til de Forkundskaber som skulle kræves, saavel efter hvad Rectorerne havde andraget, som i Overensstemmelse med hvad der i Sorø Akademi's Statuter § 20 forlanges som Betingelse for Dptagelse i Akademiets Skole, bør fordres, at Discipelen maa kunne skrive det danske Sprog uden betydelige orthografiske Fejl, og er saaledes kjendt med Modersmaalet, at han kan benytte Undervisningen, samt at det med Hensyn til Bestemmelsen af Alderen, der efter den ny Undervisnings Retning og Maal er antaget ikke at kunne sættes lavere, i den ny Plan udtrykkelig bestemmes, at ved Dptagelse i Skolen i en anden end nederste Klasse skal tages strengt Hensyn paa, at Bedkommendes Alder staaer i et passende Forhold til Klassen.

Ved at udarbejde Udkastet til den ny Undervisningsplan, havde det ligesaa lidt undgaaet Direktionens Opmærksomhed, som været udenfor Dens Overvejelse af denne Sag i det Hele, at ffjont denne Plan for Tiden kun kan gjøres gjeldende for de tre udvidede Skoler, maatte dog endel af dens til en Forbedring af den lærde Undervisning i det Hele sigtende Bestemmelser kunne til en vis Grad finde Anvendelse paa de øvrige lærde Skoler, uagtet Undervisningen i disse, indtil alle de Hindringer ere hævede der øjeblikkelig modsatte sig at give dem samme Udvidelse som de tre allerede omformede, maa vedblive at gives efter samme System og rettes til samme Maal som hidtil. Direktionen kunde i denne Henseende ikke andet end ansee det i højeste Grad ønskeligt, at man i de øvrige Skoler foretager saadanne Forandringer og Tillem্পninger af den ældre Undervisningsplans Bestemmelser som Omstændighederne tillade, uden at forrykke Undervisningen fra det Standpunkt som den sammesteds maa indtage, saalænge indtil ogsaa disse Skoler have modtaget samme Reform som de tre udvidede, og at dertil knytte sig lignende Modifikationer i den nuværende Examen Artium allerede i den nærmest forestaaende Tid. Herved vil man nemlig dels kunne imødekomme Nisserne om Forbedringer i enkelte Retninger, som Undervisningen allerede nu maatte kunne modtage, dels, ved at bringe adskillige af de Bestemmelser i den ny Plan som angaae Forandringer i Betingelserne for Skolernes Virken, saafom om Skoleaarets Forandring, Skoleferierne &c., saavidt gjorligt, i Anvendelse paa samtlige Skoler, noget formindste den Forstyrrelse af Overensstemmelse imellem de lærde Skolers Forholde som er en Folge af den ny Plans Indførelse alene i enkelte af Skolerne, og dels endeligen, ved saadanne Foranstaltninger, forberede Reformen af de øvrige Skoler en lettere og sikkrere Iværksættelse.

Ligesom imidlertid de nærmere Bestemmelser om de herhen hørende Foranstaltninger ligge udenfor den ny, alene for de tre udvidede Skoler bestemte, Undervisningsplan, saaledes heroe ogsaa disse Foranstaltningers Omfang, Tiden naar og Maaden paa hvilken de kunne bringes til Udførelse, meget paa de ved de øvrige Skoler stedfindende forskellige og temporære Forholde, og Direktionen havde derfor anseet det rettest at udbede sig allerhøjeste Bemyndigelse meddelt til, samtidig med den ny Plans Indførelse i de tre paagjældende udvidede Skoler, dels at søge saadanne Tillem্পninger i Undervisningen i de øvrige Skoler iværksætte, og saadanne med den ny Plans Indhold stemmende Modifikationer i den nu gjeldende Skoleforordning ogsaa for disse Skolers Bedkommende foretagne, som lade sig iværksætte medens Undervisningen iøvrigt i disse Skoler vedbliver efter det ældre System, og dels ved den nærværende Examen Artium at foretage saadanne Forandringer som i Forordningerne ved denne lade sig gjøre, uden at kræve større Præstationer end der med Billighed kan forlanges af Dømmetender der have nydt Undervisning efter den ældre Plan.

Paa Direktionens i Overensstemmelse med det her Anførte nedlagte allerunderdanigste Forestilling behagede det Hans Majestæt allernaadigst at bemyndige Direktionen: dels til at udfærdige en provisorisk Plan for Undervisningen i de tre udvidede lærde Skoler, overensstemmende med det allerunderdanigst fremlagte Udkast; dels til at foretage saadanne med den nævnte Plan stemmende Modifikationer i Undervisningen i de øvrige lærde Skoler som, uden at forrykke denne fra det Standpunkt den efter den nugjældende Plan maa indtage, ville kunne tjene til at

forberede og lette Indførelsen af den ny Plan i de andre Skoler for det Tilfælde at Reformen maatte blive udvidet til disse, samt til i samme Hjemed at bestemme saadanne Forandringer i Fordringerne ved den nuværende Examen Artium som lade sig foretage uden at kræve Mere præsteret, end der med Billighed kan forlanges af Dimmitender der ere underviste efter den ældre Plan.

Den af Direktionen ifølge ovennævnte allerhøjeste Bemyndigelse under 25de Juli 1845 udstedte Undervisningsplan er saaledes lydende:

§ 1. Den lærde Skoles Bestemmelse er, at meddele de den betroede Disciple en med de aandelige Egners naturlige Udvikling jevnstidende Undervisning i alle de Videnskabsfag som maa anses for bedst skikede til at uddanne Forstandsevernerne, at stærke Dommekraften og at vække og befæste Erkjendelse af og Agtelse for Sandhed, Ret og Dyd, saa at de, naar de efter tilbagelagt Skolekursus gaae over til Universitetet, kunne være i Besiddelse af den grundige almindelige Dannelse, og den Grad af aandelig Modenhed som betinger det mere selvstændige, ved de akademiske Læreres Vejledning understøttede, Studium af de specielle Videnskabsfag til hvilke den af dem valgte Livsbane maatte kalde dem.

§ 2. Skolen inddeles i syv Klasser, af hvilke den sjette eller næstøverste er toaarig, alle de øvrige etaarige, saa at et fuldstændigt Skolekursus er beregnet paa otte Aar.

§ 3. For at kunne optages i Skolens første eller nederste Klasse, udfordres: 1) at Discipelen har fyldt det 10de Aar eller ikkun mangler saa Maanedes deri, og er vaccineret, hvorom de fornødne Attester blive at fremlægge; 2) at han kan læse færdigt dansk Tryk og Skrift, skrive det danske Sprog uden betydelige orthografiske Fejl, samt regne nogenlunde sikkert de fire Species; 3) at hans Sæder ere ufordærvede.

Saafernt Noget attraaer at optages i en af de højere Klasser, uden at have gennemgaaet de lavere i samme Skole, udkræves: 1) at Alderen ikke er under den med hvilken Discipelen vilde være indtraadt i den vedkommende Klasse, dersom han havde med det fyldte 10de Aar begyndt Skolens nederste Klasse; og at han paa den anden Side heller ikke er saa gammel, at han ikke kan tilbagelægge det ham forestaaende Skolekursus til det fyldte 20de Aar; 2) at hans Kundskaber ere fyldestgjørende efter den Prové hvoraf Skolen betinger dens egne Disciples Dyrkning til den Klasse i hvilken han attraaer at optages; 3) at han producerer Vidnesbyrd om ufordærvede Sæder og, saafremt han har gaaet i en anden lærd Skole, da Testimonium som viser, at han ikke enten er bortvist fra denne, eller paa ulovlig Maade har forladt den, eller er nægtet Adgang til her at oprykke til den samme Klasse i hvilken han vil optages i den anden Skole.

I Skolens syvende Klasse kunne ingen andre Disciple optages, end de som have gennemgaaet samme Skoles sjette Klasse.

§ 4. Gjenstandene for Undervisningen ere følgende Sprog, Videnskaber og Færdigheder.

1. **Dansk.** Undervisningen heri meddeles gennem samtlige Skolens Klasser, og har til Formaal, dels igennem dette Sprog at bibringe Disciplene de almindelige grammatikalske Begreber, dels at bringe dem til at skrive Modersmaalet korrekt, rent og med Smag, dels at gjøre dem bekendte med den danske Litteraturs Historie og de vigtigste Værker i den skonne Litteratur.

2. **Tysk.** Undervisning gives i dette Sprog ved Siden af Dansk, indtil Udgangen af sjette Klasse, hvor den slutes, og hvor Disciplene maa have opnaaet Færdighed i at oversætte fra Tysk, kunne korrekt skrive Sproget og være bekendte med det Væsentligste af den tyske Litteraturs Historie.

3. **Fransk,** hvori Undervisningen afsluttes med sjette Klasse, maa læres saaledes, at en fransk Forfatter kan fortaaes og oversættes, og Fordringerne ved den i § 11 foretagne Prové kunne fyldestgøres.

4. **Latin.** Undervisningen heri, som tager sin Begyndelse i Skolens tredie Klasse og afsluttes med den syvende, maa have til Formaal, at samme Dygtighed i Sproget kan opnaaes som hidtil har været tilsigtet.

5. **Græsk,** hvori Undervisningen begynder i fjerde og afsluttes i syvende Klasse, læres omtrent i samme Omfang som hidtil.

Med Undervisningen i Latin og Græsk maa forbindes Meddelelsen af en Oversigt over disse Sprogs Literaturhistorie, over Aldtids-Bidenstaben og Mythologien, hvortil benytttes saavidt muligt trykte korte Lærebøger, medens derimod Disciplene alene lejlighedsvis gjøres opmærksomme paa det Vigtigste og Bideværdigste af den græske Kunsthistorie.

6. **Hebraisk.** Da dette Sprog ikke hører til den Cyklus af Lærefag som antages at udgjøre de nødvendige almindelige Dannelsesmidler, saa vil Undervisning i samme alene være at tilbyde dem der attraae den. Denne Undervisning meddeles kun i Skolens sjette og syvende Klasse, og Disciplene bringes til det Maal som ansees fornødent for at kunne paabegynde det theologiske Studium. Intet Æquivalent for Hebraisk skal fordres af dem der ikke heri have taget Undervisning i Skolen.

7. **Religion.** Undervisningen heri gaaer dels ud paa Bibelhistorie, dels paa den kristelige Religions Lærdomme, og meddeles gennem første til sjette Klasse først efter en kortere Lærebog, senere i en udferligere og mere videnskabelig Behandling; og bør Religionslæreren lade det være sig magtpaaliggende at bibringe Disciplene en levende Erkjendelse af den kristelige Religions Sandheder og at gøre samme frugtbar for Gemyttet.

Med Religionsundervisningen forbindes Bibellæsning, til Slutning af det ny Testamente i Grundsprøget.

8. **Historie.** Heri undervises gennem samtlige Klasser, og maa Disciplene ledes til, uden al ufornøden Detail, at erhverve et sikkert Overblik over alle mærkelige Begivenheder i den gamle og ny Verdenshistorie, med en klar Indsigt i deres indbyrdes Forbindelse og Sammenhæng; og bør der efterhaanden, som Undervisningen skrider frem til de nyere Tider, tages et stedse mere omfattende Hensyn til Kulturens Udvikling og Folkenes indre Tilstande.

At Fædrelandets Historie læres efter en noget udferligere Plan, er en Selvfølge.

9. **Geografi,** som afsluttes med sjette Klasse, læres saaledes, at den physiske først doceres, og lægges til Grund for den politiske Geografi.

10. **Arithmetik.** Under Undervisningen heri, der gaaer gennem samtlige Klasser, indbefattes ogsaa Signinger af første og anden Grad, Algebra og Logarithmer.

11. De geometriske Discipliner, der ligeledes ere Gjenstand for Undervisning gennem hele Skolen, og som begynde med geometrisk Tegning, indbefatte: almindelig Geometri, Stereometri og Plantrigonometri; hvortil føjes en kort sammenhængende Oversigt over Astronomien i et saadant Omfang, at den, dog uden vidtloftig Kalkul eller Detail, kan give en tydelig Anskuelse af Himmellegemernes Forholde, af Lovene for deres Bevægelse og af Maaden hvorpaa disse Love erkjendes; og til denne Oversigt knyttes da det vigtigste Indhold af den matematiske Geografi.

12. **Naturlære.** Undervisningen heri, der henlægges til sjette og syvende Klasse, maa gradvis følge den videre fremrykkede matematiske Undervisning, og optage Elementerne af samtlige Physikens Dele.

13. **Naturhistorie.** Denne Disciplin, der doceres gennem første til sjette Klasse, bør mindre gaae ud paa en Fremstilling af Slægter og Arter eller detaljerede Beskrivelser, end paa en Udsigt over Mineralernes, Planternes og Dyrenes Væsen og karakteristiske Udviklingsformer i Hovedgrupper, oplyst ved Slægter og Arter som Exempler og anskuelliggjort ved Kundskab til de vigtigste indenlandske Mineralier, Planter og Dyr.

Foruden disse tretten Lære- og Examensfag, skal der i Skolen ogsaa gives Disciplene Lejlighed og Vejledning til at øve sig i:

14. **Skrivning,**

15. **Tegning,** der dog ikke bør gaae ud paa Kunstfærdighed, men alene paa at give Øjet og Haanden Sikkerhed,

16. **Gymnastik** og

17. **Sang.**

§. 5. Angaaende de Regler hvorefter Undervisningen i enhver af de i foregaaende Paragraf nævnte Discipliner skal stride frem, saavel fra Klasse til Klasse som i hver Klasse isærdeleshed, saa og om de Auctores og Lærebøger som paa

ethvert Stadium af Undervisningen skulle benyttes, vil det Nærmere blive bestemt ved de Lektionstabeller som for hvert Skolesemester af Direktionen, efter dertil af Rektorerne indsendte Forslag, blive approberede.

§ 6. Paa samme Maade vil ved Lektionstabellerne de daglige Skoletimers Fordeling paa de forskellige Fag for hvert Semester blive reguleret; kun fastsættes her som almindelig Regel, at den egentlige Skoletid til samtlige Discipliner og Dvælses, alene Gymnastik undtagen, for hver Discipel i det Højeste maa indbefatte et Antal af 36 Timer, hvilket Maximum under ingen Omstændigheder maa overskrides, hvortilmod det meget mere bør være Gjenstand for Skolens Bestræbelser, at indskrænke dette egentlige Timeantal i de Klasser i hvilke saadant uden Skade for Undervisningen lader sig gjøre.

§ 7. Skoleaaret tager sin Begyndelse den 1ste September, og sluttes den 31te August.

§ 8. Skoleundervisningen bør i Skoleaarets Løb ifkun afbrydes ved de lovbestede Ferier. Disse ere: a) Juleferien fra 2de December til 6te Januar, begge inklusive, saa at Undervisningen igjen begynder den 7de Januar, eller, hvis denne falder paa en Loverdag eller Søndag, da den paafølgende Mandag; b) Paaaskeferien fra Onsdagen før Skjærtorsdag til den paafølgende Tirsdag, begge inklusive; c) Pinteferien fra Loverdagen før Pintesdag til den paafølgende Tirsdag, begge inklusive; d) Sommerferien eller Hovedferien, fra den første til den sidste August, eller Skoleaarets sidste Maaned; e) følgende Smaafrier: Eftermiddagen før store Bededag, Sankt Hansdag, den første Krammermarkedsdag i den By hvori Skolen holdes; ligesom endelig Skolens Rektor en Gang om Maaneden kan give en halv Dags Ferie, dog at der verkes i Balget af Dagen.

§ 9. I hvert Skoleaar afholdes tvende Skoleexamina, nemlig: a) en Halvaarsexamen, som afholdes i Slutningen af Februar Maaned af Rektor og Skolens Lærere; b) en Hovedexamen, som foretages i Slutningen af Juli Maaned umiddelbart før Sommerferien.

Ved denne Examen, som er offentlig, bliver at iagttage: 1. Dertil indbydes paa samme Maade som hidtil ved et Skoleprogram. 2. Ved Examinationen i ethvert af de i § 4 nævnte tretten Lærefag bør, foruden den examinerende Lærer, være tilstede tvende Censorer, hvoraf den ene er en af Skolens andre Lærere, men den anden kan være en af Rektor indbudne, i Faget kyndig, Videnskabsmand udenfor Skolen; hvorhos ogsaa, foruden disse trende Censorer, den examinerende Lærer inklusive, Medlemmer af Direktionen og Sforatet kunne deltage i Censuren, naar de ere tilstede og ønske det. 3. Ingen kan betragtes som Censor og deltage i Censuren over Proven i noget Fag i en Klasse, med mindre han har overværet den hele Examination i samme fra Begyndelsen til Slutningen. 4. Saasnart Examinationen er tilendebragt, meddeler enhver af Censorerne, den examinerende Lærer inklusive, en af de i den følgende § 13 bestemte ser danske Karakterer, og af disse Censorerne særskilte Karakterer uddrages derefter en samlet Specialkarakter for hele Faget. 5. Efter Udfaldet af Hovedexamen, i Forbindelse med Disciplinens Flid, Fremgang og Forhold i den vedkommende Klasse, bestemmer derpaa Rektor, efter Overlæg med de vedkommende Lærere i de Fag som have været Gjenstande for Examen, hvorvidt Disciplen kan anses moden til at opflyttes i en højere Klasse for det næste Skoleaar. Dette gælder ogsaa om Dyrkningen fra slette til syvende Klasse, hvorved dog blive at iagttage de nærmere Bestemmelser som herom findes foreskrevne i den følgende § 15.

§ 10. Istedetfor den hidtil foreskrevne Dimission fra Skolen og derpaa følgende Examen Artium ved Universitetet træder en ved selve Skolen afholdt Afgangsexamen, hvilken, i Overensstemmelse med Grundsatningerne og Formaalet for den hele her foreskrevne Reform af den lærde Skoleundervisning, skal indrettes saaledes, at den ikke indskrænker sig til en blot Kundskabsprøve, men at den tillige bliver en sand Modenhedsprøve, hvoraf det, saavidt saadant overhovedet ved en Examen er muligt, kan kendes, hvilken almindelig videnskabelig Dannelse og aandelig Modenhed Kandidaten under det tilbagelagte Skolekursus har erhvervet og opnaaet.

§ 11. Gjenstandene for Afgangsexamen ere de i § 4 nævnte tretten Undervisningsfag, i hvilke Prøverne blive følgende: 1. I Dansk bliver Proven alene skriftlig, og skal bestaae i en Udarbejdelse over et opgivet Emne, ved hvis Bedømmelse ikke bør sees paa nogen Kundskabsmasse i et eller andet enkelt Fag, men paa Kandidatens Evne til Selvtænkning i Forbindelse med Klarhed, Korrekthed, og Smag i Fremstillingen. 2. I Tyst aflægges dobbelt Prøve, nemlig: a) en tyst Stil og b) mundtlig Oversættelse af en ikke læst tyst Forfatter. 3. Fransk er alene Gjenstand for mundtlig Prøve, som bestaaer i: dels Oversættelse af en fransk ikke læst Forfatter, dels Oversættelse fra Dansk til Fransk. 4. I Latin aflægges dobbelt Prøve: a) skriftlig ved en Stil af passende Omfang, og en Version, begge uden Brug af Lexikon; b) mundtlig prøves Kandidaten dels i hvad der statarisk er læst, hvilket maa indbefatte idetmindste saa Meget som omtrent kan svare til: af profaiske Skribenter Cicero „de officiis“, 100 Kapitler af hans Taler og 4 Bøger af Livius; af Digterne: Horats's Breve, 2 Bøger af hans Oder og 3 Bøger af Virgils Æneide, dog at, forsaavidt andre Forfattere end de her nævnte vælges, disse da maa høre til de bedre og ikke for lette; dels ved at oversætte og forklare lettere Steder af en ikke læst Forfatter. Med den mundtlige Examination forbindes tillige en passende Prøve i den gamle Literatur og Oldsager. 5. I Græsk anstilles alene mundtlig Prøve i det læste Pensum af historiske, didaktiske og oratoriske Forfattere, saasom Herodot, Thucydid, Xenophon, Plato og Demosthenes, hvilket idetmindste maa have et Omfang som svarer til: af profaiske Forfattere: 1 Bog af Herodot, 2 Bøger af Xenophons Anabasis og 3 Bøger af hans Sokratiske Mærkværdigheder; af Digterne: 4 Bøger af Homer og 1 Tragedie. I Forbindelse med denne Prøve examineres tillige i den gamle græske Literatur og Oldsager. 6. Proven i Hebraisk indskrænkes til Grammatik og Oversættelse af det i Skolen læste, som maa udgjøre idetmindste 40 Kapitler af Genesis og et Pensum der svarer til 15 Psalmer. 7. Proven i Religion, der alene er mundtlig, gaar ud paa det i Skolen Gjennemgaaede, og derunder tillige af det ny Testamente et af de større Evangelier, eller Markus's Evangelium i Forbindelse med et Par af Brevene. 8. Historie og 9. Geografi ere alene Gjenstande for mundtlig Examination. 10. I Arithmetik er Proven dobbelt, nemlig: dels skriftlig ved Besvarelse af en Opgave, dels mundtlig. 11. I de geometriske Discipliner bliver ligeledes dels at give en Opgave til skriftlig Besvarelse, dels at anstille mundtlig Examination, under hvilken tillige medtages hvad der i Skolen er læst af Astronomi med mathematisk Geografi. 12. I Naturlære og 13. I Naturhistorie anstilles alene mundtlig Examination.

§ 12. Afgangsexamen afholdes i Begyndelsen af September Maaned, for det Første, og til anderledes bestemmes, af Skolens egne Lærere i Forening med tre af Universitetets Professorer som Examenskommisærer, hvilke dertil af Direktionen for hvert Aar udvælges; og blive i Hensende til Examens Afholdelse følgende Regler at iagttage: 1. de skriftlige Opgaver meddeles af Examenskommisærerne. 2. Tilsynet med de skriftlige Udarbejdelser føres af en af Skolens Lærere, som dertil af Rektor vælges og ikke maa være Læreren i det Fag hvortil Opgaven hører. 3. Ved Examinationen i hvert Fag ere, foruden Examinator, tilstede som Censorer en anden af Skolens Lærere, som Rektor dertil udvælger, og en af Examenskommisærerne; hvilke tvende Censorer opgive de Steder af Forfatterne og de Gjenstande af Videnskaberne hvori der skal examineres, men tage iøvrigt ikke Del i Examinationen. 4. For hvert Examensfags Bedkommende blive faavel de skriftlige Udarbejdelser, forsaavidt disse finde Sted, som den mundtlige Prøve bedømte af Examinator og tvende Censorer i Faget, hvilke derfor meddele Karakterer i Dverensstemmelse med de i efterfølgende § 13 givne Regler; ligesom ogsaa den skriftlige Udarbejdelse i Modersmaalet bedømmes af en af Examenskommisærerne og tvende af Skolens dertil af Rektor valgte Lærere.

§ 13. Med Hensyn til Karaktererne for de under Afgangsexamen afslagne Prøver fastsættes følgende Regler: 1. Karaktererne ved Afgangsexamen ere dels Specialkarakterer, som tillægges Prøverne i de enkelte Fag, dels Hovedkarakterer, som meddeles for Udfaldet af Examen i det Hele. Specialkaraktererne ere følgende sex: Umerknet godt, Meget godt, Godt, Temmelig godt, Maadeligt, Slet; Hovedkaraktererne ere tre, som benævnes første Karakter, anden Karakter,

trede Karakter, hvilke svare til og gjælde lige med de nu ved Examen Artium brugelige latinste Karakterer Laudabilis, Haud illaudabilis, Non contemendus; og ligesom hidtil Karakteren Laudabilis har kunnet forhøjes med Tillægget præ ceteris, saaledes skal ogsaa første Karakter kunne gives det Tillæg: „med Udmærkelse“.

2. For at danne Specialkarakteren have de tre Censorer, som bedømme de skriftlige og mundtlige Præstationer, umiddelbart efter Bedømmelsen at give hver for sig efter sin Overbevisning en af de ovennævnte syv danske Karakterer, af hvilke tre Karakterer derpaa, i de Fag i hvilke ifkun en Prøve aflægges, en samlet Specialkarakter for denne uddrages; men i de Fag i hvilke baade skriftlig og mundtlig Prøve aflægges uddrages paa samme Maade en Karakter for hver af disse Prøver, hvilke to Karakterer, forsaavidt angaaer Latin, holdes adskilte som to Specialkarakterer, men for de øvrige Fags Bedkommende sammenlægges til en Specialkarakter for hele Faget.

3. Der ville saaledes for samtlige tretten Examinationsfag falde fjorten Specialkarakterer; men da Karakteren for Hebraisk ikke bør medregnes til Hovedkarakteren for hele Examen, bliver denne altid, hvad enten Kandidaten har opgivet Hebraisk eller ikke, at uddrage af tretten Specialkarakterer.

4. Forholdet mellem disse tretten Specialkarakterer med Hensyn til deres Indflydelse paa at danne Hovedkarakteren bestemmes saaledes, at to Karakterer af en højere Grad og en Karakter som staaer to Grader lavere, regnes lige med tre Karakterer af den mellemliggende Grad, saa at to Udmærket godt og et Godt ere lige med tre Meget godt, og saa fremdeles. I Overensstemmelse med dette Forhold tillægges disse Karakterer følgende Talværdier:

Udmærket godt	=	8.	Fæmnelig godt	1.
Meget godt	7.	Maadeligt	÷	7.
Godt	5.	Slet	÷	23.

5. Hovedkarakteren bestemmes ved Specialkarakterernes sammenlagte Talværdi efter følgende Forhold: Til første Karakter med Udmærkelse fordres idetmindste en Talværdi af 7 Udm. godt og 6 Mg. godt.
 Til første Karakter idetmindste af 7 Mg. godt og 6 godt.
 Til anden Karakter 7 Godt og 6 Tml. godt.
 Til tredje Karakter 5 Godt og 8 Tml. godt.

Med Specialkarakterer af en mindre Talværdi end den sidstnævnte antages den Bedkommende ikke at have bestaaet Examen.

§ 14. Den hele Afgangsexamen fordeles paa tvende Prøver, af hvilke den første eller Afgangsexamens første Del afholdes ved Udgangen af Skolens sjette Klasse, i de fem Fag som efter den foregaaende § 4 afsluttes i denne Klasse, nemlig: Tysk, Fransk, Religion, Geografi og Naturhistorie, og den sidste eller Afgangsexamens anden Del afholdes efter Udgangen af Skolens syvende Klasse i de øvrige til Afslutning i denne Klasse forbeholdte otte Lærefag, nemlig: Dansk, Latin, Græsk, Hebraisk, Historie, Arithmetik, de geometriske Discipliner og Naturlære.

§ 15. Enhver af Skolens Disciple som har tilbragt to Aar i sjette Klasse, eller et Aar i syvende Klasse, har Udgang til at indstille sig til respektive første eller anden Del af Afgangsexamen, uden at Skolen kan nægte ham saadant. Ogsaa i det Tilfælde, at en Discipel som har gennemgaaet sjette Klasse efter afholdt Hovedexamen er erklæret umoden til at oprykke i syvende Klasse, har han dog Ret til, hvis han ikke vil forblive i Skolens sjette Klasse for at opnaae den manglende Modenhed, at forlange sig admittet til Afgangsexamens første Del, forinden han forlader Skolen, og kan han derefter, naar han ved privat Vejledning anseer sig tilstrækkelig forberedt, indstille sig til Afgangsexamens anden Del, dog ikke ved nogen anden Skole end den ved hvilken han har underkastet sig Examenens første Del.

§ 16. Ligesom der ved hver Afgangsexamens saavel første som anden Del bør føres en særegen dertil autoriseret Protokol, saaledes have Examenskommis-særerne efter Examenens Tilendebringelse at indgive til Direktionen Beretning om Examenens Udfald, tilligemed de Bemærkninger hvortil de maatte have fundet Anledning, hvilken Beretning ledsages af en Udskrift af Examenensprotokollen og af samtlige skriftlige Udarbejdelser.

§ 17. Efter afholdt Examen meddeles Enhver som har bestaaet samme et paa Dansk skrevet Testimonium, der affattes efter den derfor foreskrevne Formular.

§ 18. Den her forefrevne Undervisningsplan træder fuldstændigen i Kraft for Skolens nederste Klasse fra næste Skoleaars Begyndelse eller fra 1ste September 1845; ligesom den og, efterhaanden som denne Klases Disciple senere oprykke til højere Klasser, udvides til disse, indtil saaledes de Disciple som have gennemgaaet et fuldstændigt Skolekursus efter den ny Plan, kunne indstille sig til en Afgangsexamen ved hvilken samtlige Fordringer, som efter det Foregaaende skulle gjøres til Kandidaterne, kunne fyldestgjøres. For at imidlertid dels de nuværende Disciple kunne blive delagtige i de Fordele som ved den paatænkte udvidede Undervisning tilsigtes, dels en succesfuld Overgang fra det ældre til det nyere System kan beredes, dels Erfaring hurtigere indvindes om, hvorledes den ny Plan paa den mest hensigtsvarende Maade lader sig iværksætte, fastsættes herved: 1) at, forsaavidt Undervisningen i samtlige Skolens Klasser, uden Ulempe eller Afbræk for dens Njemed og uden at gjøre ubillige Fordringer til de nuværende Disciple, lader sig lempe efter de Grundsætninger som indeholdes i nærværende Plan, da bør denne uden Opsættelse gjøres gjeldende i det større eller mindre Omfang som Undervisningens forskjellige Stadium i de forskjellige Klasser tilsteder; 2) at der for de Disciple som i indværende Aar vilde have været modne til at indstille sig til Examen Artium ved Universitetet, bliver istedetfor denne at afholde en Afgangsexamen ved selve Skolen under Sagttagelse af den i nærværende Plan forefrevne Form, men uden at i indværende Aar Fordringerne maa udstrækkes over det som for nærværende Tid kræves til Examen Artium ved Universitetet, og da med den Virkning, at de Studerende som have underkastet sig denne ved Skolen afholdte Examen, strax kunne blive instriberede ved Universitetet, for her at kunne paaabegynde det forberedende akademiske Studium til anden Examen; 3) at denne Afgangsexamen, efter som Undervisningen i Skolen mere og mere nærmer sig den ved den ny Plan bestemte, ogsaa maa i Henseende til Fordringerne efterhaanden og i Forhold udvides og stærkes; 4) og vil det af Direktionen nærmere blive afgjort, naar Forandringen i Undervisningen er saavidt gennemført, at Disciplene ved Udgangen af 6te Klasse kunne antages modne til, efter at have underkastet sig denne Afgangsexamens første Del, at oprykke i syvende Klasse, for her at forberede sig til sammes anden Del.

— Nogle Tillæg til og nærmere Modifikationer i enkelte af Planens Bestemmelser ere givne ved efternævnte Skrivelser fra Direktionen.

Saaledes blev under 19de og 30te August, foranlediget ved derom indkomne Forspørgsler, tilkjendegivet:

1. at Direktionen Intet har at erindre imod, at indtil videre Forslaget til Lektionstabellen udkastes for det hele Skoleaar, istedetfor, som i Planens § 5 og 6 bestemt, for hvert Semester.

2. Hvad angaaer de ompurgte to Smaafrier, Kongens Sødselsdag og Fastelavns Mandag, som ikke i § 8 ere omtalte, vil Direktionen Intet have imod, at der gives Ferier paa bemeldte Dage.

3. Direktionen anseer det rettest, at Afgangsexamen er offentlig, ogsaa i indværende Aar (1845).

4. Der sees Intet at være til Hinder for, at Rektor, naar han ønsker det, ved bemeldte Examen kan vælge sig selv til Censor.

5. Protokollen ved Afgangsexamen bliver i Skolerne udenfor Hovedstaden at autorisere af Foratet, i Kjøbenhavn af Direktionen selv.

6. Det i Planen bestemte ny Karaktersystem bør anvendes ogsaa ved den ufuldstændige Afgangsexamen, paa den Maade, at Formindsfelsen af Specialkarakterernes Antal fra 13 til 12, som er en Følge af at Naturhistorie og Naturlære udgaae af Examinationsfagene, medens derimod Hebraisk vedbliver som nødvendigt Examinationsfag, tillægges den Indflydelse, at der istedetfor det i Planens § 13 Nr. 5 Bestemte vil til de forskjellige Hovedkarakterer udfordres idetmindste følgende Talværdier:

til første Karakter med Udmærkelse	6 Udm. godt og 6 Mg. godt.
— første Karakter	6 Mg. og 6 Godt.
— anden Karakter	6 Godt og 6 Tml. godt.
— tredje Karakter	5 Godt og 7 Tml. godt.

7. De i Planens § 15 indeholdte Bestemmelser angaaende Disciplenes Ret til, naar de have tilbragt to Aar i 6te Klasse, at indstille sig til Afgangsexamen, er anvendelig ogsaa i indværende Aar (1845).

Med Skrivelse af 2den September approberede Direktionen et af de tre Rektorer indsendt Forslag til Formularer dels for de i Planens § 17 anordnede Testimonier for de Kandidater som i sin Tid, naar den udvidede Undervisning fuldstændigen er indført, have bestaaet Afgangsexamen, dels for Testimonier for dem som, medens den ufuldstændige Afgangsexamen finder Sted, have underkastet sig denne. Med Hensyn til sidstnævnte Slags Testimonier er der dog overladt vedkommende Rektorer nogen mere Frihed i Formen. Testimonierne blive, i Overensstemmelse med Fdn. 7 Noobr. 1809 § 106 og Fdn. 3 Decbr. 1828 § 5 e, at skrive paa stemplet Papir af 4de Klasse Nr. 5 til 84 Skilling. De approberede Formularer for begge Slags Testimonier ere følgende.

1. Schema til Testimonium efter den fuldstændige Afgangsexamen.

N. N., en Søn af N. N., født i (paa) den 18** , blev, efter at have nydt Undervisning i Skole (nydt privat Undervisning) i Aaret 18** optaget i Skoles Klasse.

Hans Naturgaver
 Hans Kld
 Hans Dpførsel

Efter at have gennemgaaet Skolens 6te Klasse i Aar, indstillede han sig i Aaret til Afgangsexamens første Del, og derpaa, efter at have gennemgaaet 7de Klasse i Aar, til samme Gramens anden Del. Ved disse Prøver tilbøstes ham i de forskjellige Sprog og Videnskaber følgende Specialkarakterer:

Danskk
 Tyskk
 Franskk
 Latin, skriftlig
 — mundtlig
 Græsk
 Religion
 Historie
 Geografi
 Arithmetik
 De geometriske Discipliner
 Naturlære
 Naturhistorie

hvorefter han til Hovedkarakter erholdt
 For Hebraisk tilkjendtes ham Karakteren

Følge ovennævnte aflagte Prøve afgaaer han nu fra Skolen, der herved meddeler ham sit Vidnesbyrd om, at han er i Besiddelse af den almindelige Dannelse og aandelige Modenhed som udfordres til at kunne benytte den akademiske Undervisning.

. Skole den 18**.

N. N.
 Skolens Rektor.
 (L. S.)

2. Schema til Testimonium efter den ufuldstændige Afgangsexamen.

N. N., en Søn af N. N., født i (paa) den 18** , blev, efter at have nydt Undervisning i Skole (nydt privat Undervisning), i Aaret 18** optaget i Skoles Klasse.

Hans Naturgaver
 Hans Kld
 Hans Dpførsel

Med den i September 18** afholdte Afgangsexamen tildeltes ham i de forskjellige Sprog og Videnskaber følgende Specialkarakterer:

Danskk
 Tyskk
 Franskk
 Latin, skriftlig
 — mundtlig
 Græsk
 Religion
 Historie
 Geografi
 Arithmetik
 Geometri

hvorefter han til Hovedkarakter erholdt
 For Hebraisk tilkjendtes ham Karakteren

Ifølge ovennævnte aflagte Prøve afgaer han nu fra Skolen, der herved meddeler ham sit Vidnesbyrd om, at han er i Besiddelse af den almindelige Dannelse og aandelige Modenhed som udfordres til at kunne benytte den akademiske Undervisning.

..... Skole den 18..

R. N.
Skolens Rektor.
(L. S.)

Overensstemmende med Planens § 18 Nr. 2, blev den ufuldstændige Afgangsexamen i September 1845 første Gang afholdt ved de tre udvidede Skoler, nemlig i Kolding fra 8de—11te, i Odense fra 13de—20de, i Metropolitanskolen fra 22de—27de i bemeldte Maaned, i Overværelse af de tre Professorer, Konferentsraad Ørsted, Madvig og Velschov, der af Direktionen vare udnævnte til Examen-kommissærer. Udfaldet af Examen er allerede angivet oven i Forbindelse med Examen Artium. Af 10 der indstillede sig fra Metropolitanskolen erholdt 4 første, 6 anden Karakter, af 8 fra Odense Skole 5 første og 3 anden, 2 fra Kolding Skole fik begge første Karakter. Specialkaraktererne og Examenopgaverne ere optagne i vedkommende Skoleprogrammer.

I den fra Examenkommissærerne, overensstemmende med Planens § 16, til Direktionen indgivne Beretning om Afgangsexamens Udfald var, med Hensyn til den succesive Fremadskriden til denne Examen tilsigtede fremtidige Form, indtalt den For-
mening, at der allerede i 1846, naar Undervisningen itide indrettedes i Overensstemmelse dermed, Intet vilde kunde være til Hinder for, dels at Prøven i Modersmaalet aflægges ved en Afhandling over et frit valgt Emne, hvorved de skriftlige Udarbejdelser i Historie og Religion vilde kunne bortfalde, dels at der i Mathematik aflægges en skriftlig Prøve, da der i begge Tilfælde ikke er Spørgsmaal om en anden Kunds-
skabsgrad, men blot om Prøvens Form og nogen Forøvelse til denne, hvortil den tilbageværende Tid inden næste Sommerferie syntes at maatte være tilstrækkelig, ligesom Kommissærerne heller ikke troede at nogen væsentlig Hindring vilde kunne møde for Anvendelsen af den ny Form for den skriftlige Prøve i Latin, undtagen forsaavidt den Prøve i en ikke læst Forfatter der skal komme til ved den mundtlige Examen, naar Versionen slaes sammen med Stilen til en Karakter, maaskee endnu til den Tid skulde findes for streng. Endelig ansaae Kommissærerne det for nødvendigt, at det bestemtes, hvorledes der i 1846 skulde forholdes med Gebraist og Ekivalent derfor, idet de dog fandt det betænkeligt allerede til den Tid ganste at frigive Prøven i Ge-
braist og lade Ekivalentet bortfalde.

Efterat Direktionen i denne Anledning havde indhentet Betænkning fra de tre Ref-
torer for de udvidede Skoler, tilkjendegav Den ved Skrivelse af 27de December 1845 Følgende:

1. Hvad angaaer Spørgsmaalet, om en Afhandling i Modersmaalet over et frit valgt Emne allerede til næste Aar maatte kunne træde istedetfor de hidtil foretagne Udarbejdelser i Historie og Religion, ansaae Direktionen det for rigtigst, at denne For-
dring for næste Aar endnu opgives, hvorimod formentligen Intet kunde være til Hinder for, ved Afgangsexamen i 1847, naar Undervisningen itide bliver indrettet i Overensstemmelse dermed, at lade Prøven i det nævnte Fag afholde efter de i Planen angivne Fordringer.

2. Da Alle deri have erklæret sig enige, vil den skriftlige Prøve i Latin ved Afgangsexamen i 1846 kunne aflægges paa den i Planen foretagne Maade, saaledes at Karaktererne for Stil og Version blive at sammenregne til en Karakter.

3. Med Hensyn til at den i Planen foretagne Prøve i en ikke forhen læst latin Forfatter forudsætter en længere Øvelse i kursorisk Læsning, hvortil der vel vanskeligen, inden den 7de Klasse er oprettet, vil kunne vindes tilstrækkelig Tid, vilde Direktionen ikke modsætte sig, at denne Prøve bortfalder saalænge indtil Afgangsexamens anden Del kan afholdes.

4. Hvad angaaer Spørgsmaalet om en skriftlig Prøve i Mathematik, vilde Direktionen med Hensyn til hvad der angaaende dette Punkt var yttret, og da det maatte erkendes, at seregne Vanskeligheder vilde kunne frembyde sig ved at træffe den rette Maalestof for Bedømmelsen af en saadan, efter en maaske utilstrækkelig Forberedelse, aflagt Prøve, Intet have imod, at skriftlig Prøve i Mathematik udsættes til den Afgangsexamen som bliver at afholde i 1847, til hvilken Tid den fornødne Forøvelse hertil maa kunne have.

5. Endelig maatte Direktionen tiltræde hvad saavel af Kommissærerne som af Rektorerne var yttret om Hensigtsmæssigheden af, at Gebrækk eller Ekvivalent derfor endnu i 1846 optages som nødvendigt Examinationsfag ved Udgangsexamen.

Sidstnævnte Punkt medfører saaledes en Modifikation i det ovenanførte approberede Skema for Testimonier ved den ufuldstændige Udgangsexamen.

— De i forrige Aargang omtalte Forhandlinger angaaende Reformens Udstrækning til de øvrige lærde Skoler og angaaende Redlæggelsen af nogle af disse have først i 1846 fundet deres Afgjørelse.

Marbogen meddelte i forrige Aar Beretning om de tvende **ny Skolebygninger** for de udvidede Skoler i Odense og Kolding. Herom er nu at tilføje, at den sidstnævnte i 1845 er fuldført, saaledes at Bygningen i Efteraaret kunde tages i Brug, og blev den højtidelig indviet ved en Festsighed som fandt Sted den 23de Oktb., og hvortil var allernaadigt tilstaaet en Sum af 450 rb. som Tillæg til Bygningsomkostningerne. Disse bleve endvidere forøgede ved en usorudset Udgift af 400 rb., foranlediget ved at der opstod Dispyt med Sælgeren af den tilkjøbte Grund, Kjøbmand Grau, angaaende Grændserne af det afhændede Grundstykke, i hvilken Henseende de afsluttede Vilkaar for Kjøbet ikke vare aldeles tydeligt affattede; men da den af Kjøberen opstillede Fordring vilde have udsat Skolen for, i Tilfælde af Paabygning paa Nabogrunden, at see et af sine Værelser berøvet det fornødne Lys, og da Udfaldet af en Proces vilde have været tvivlsomt, fandtes det rigtigst at frekjøbe sig for den fremsatte Paaftand ved den forlangte Pengesum af det ovennævnte Beløb, som da ifølge indgaaet Forlig blev Kjøbmand Grau udbetalt. Iøvrigt er det endelige Regnskab over Bygningsarbejdet endnu ikke opgjort, men efter de Underretninger som allerede haves er den hele Sum, som dog rimeligvis vil blive noget foreget, omtrent 31200 rb.

— Arbejdet ved den ny Bygning i Odense er paabegyndt i 1845 og Bygningen ventes fuldent i Slutningen af 1846. Grundstenen blev højtideligen lagt af S. kongl. Højhed Kronprindsen som Stiftets Guvernør. Efterat denne Højtidelighed var bleven aabnet ved en af Disciplene afsunget Koral, og indledet ved en Tale af Biskoppen, bleve først nogle af Guvernøren til Eforatet og Rektoren overgivne Mynter af disse nedlagte i Portalens Sokkel, hvorpaa S. kongl. Højhed nedlagde Mindepladen paa samme Sted og indmurede den, medens en anden Koral blev afsunget. Handlingen, hvortil en stor Forsamling af alle Stænder havde indfundet sig, sluttedes med et „Længe leve“ for Kongen. Mindepladen havde følgende Insription:

Grundstenen til Odense Kathedralskoles Bygning blev lagt Anno 1845 den 4de Sept. i S. Maj. Kong Christian VIII's 7de Regjerings-Aar af Jyens Stifts Guvernør S. kongl. Højhed Kronprinds Frederik Carl Christian til Danmark. Kathedralskolens Eforer vare: Stiftamtmanden over Jyens Stift, Kammerherre Carl Emil Bardenfeth, og Biskop over samme Stift Dr. Nikolaj Faber. Professor Mag. art. Rudolf Johannes Frederik Henriksen var Kathedralskolens Rektor. Gud velsigne dette Arbejde. Længe leve Kongen!

I Begyndelsen af 1846 er den hidtilværende Rektorbolig solgt ret fordelagtigt, nemlig til Jyens Stifts Læseforening for 7000 rb., saaledes at den i Foraaret 1847 bliver at aflevere.

— Det i forrige Aargang omtalte ny Gymnastikhus m. v. ved Roeskilde Skole er fuldført, saaledes som længere nede af Regnskabet vil erfares, for en noget mindre Sum end forud anslaaet, nemlig for 2912 rb. 40 ff.

— Om tre andre Bygningsforetagender er for 1845 at berette, nemlig to mindre og et større, som i bemeldte Aar ere fuldførte eller begyndte.

At **Metropolitanskolens** Bygning, i Anledning af Skolens Reform, i 1844 blev undergivet en betydelig Omdannelse og Forbedring i sit Indre i Forbindelse med egentlige Reparationer, hvorved Befolstningen blev afholdt af Skolens Stipendieoverstuds Fond, er i forrige Aargang meddelt (S. 209 f., 226 f.). Dgsaa i 1845 har det været nødvendigt at foretage betydelige Reparationer paa Skolens Bygning, hvorved saaledes den Hovedreparation nu kan anses fuldent hvortil Bygningen allerede for flere Aar siden befandtcs trængende, hvilken Reparation, som ansloges til 4000 rb., da blev opsat i Anledning af de stedfundne Forhandlinger om Afløsningen af den tre af Hovedstadens Kirker paahvilende Bedligeholdelsespligt i natura mod en fast aarlig Pengesum (hv. f. forr. Aarg. S. 223 f.). Den ommeldte Reparation i 1845 medførte en

Beføstning af 2700 rb., der paa samme Maade og af samme Grunde som i 1844 blev udredet af Skolens Stipendieoverskuds-Fond.

— Fra den ny Rektor for Ribe Kathedralsskole indkom i Foraaret Andragende om at Rektorboligen maatte dels gives de højt fornødne Reparationer i Forbindelse med en hensigtsmæssigere Indretning af dens indre Lokale, dels forsynes med de fornødne Kaffelovne — hvoraf de gamle for det Meste havde tilhørt den hidtilværende Beneficiarius —, nemlig 3 større og 3 mindre, samt Jorddiget og Plankeværket om Haven sættes i forsvarlig Stand. Disse Bygningsarbejder, som vare anslaaede til 730 rb. 86 sk., anbefalede indstændigen af Forøret, som dog antog at Hospitalet, der ellers ifølge Kong Christian III's Fundats af 1554 er pligtigt at vedligeholde Bygningen, ikke kunde paalægges den hele Beføstning, ligesaa lidt som Kaffelovnenes Anskaffelse, men foreslog at Hospitalet skulde udrede en Trediedel, og Skolen de øvrige to Trediedele samt Kaffelovnene.

Under 24de Maj 1845 bifaldt Direktionen at Arbejdet maatte udføres, og det er for største Delen tilendebragt i Aarets Løb, dog har Beføstningen beløbet en Del mere end forud beregnet, nemlig ialt 1153 rb. 45 sk., hvoraf Hospitalet har udredet 358 rb. 36 sk.

— Ved Rønne Skole var den omtrent 200 Aar gamle Rektorbolig dels højlig trængende til Reparation, dels i det Hele kun meget ufuldkommen istand til at opfylde de Fordringer som nu gjøres til en Bolig der skal afgive bekvem Lejlighed for en blot nogenlunde talrig Familie. Fra Forstanderskabet indkom derfor kort efter den ny Rektors Ansættelse Andragende om, at bemeldte Bolig enten maatte underkastes en Hovedreparation og Omdannelse, hvortil var beregnet en Sum af 1551 rb. 28 sk., eller, hvad der ansaaes for langt hensigtsmæssigere, aldeles ombygges, hvilket antoges at ville medføre en Udgift af henved 6000 rb.

Efterat Direktionen havde forhandlet denne Sag med Forstanderskabet og Hofbygmester Etatsraad Koch, blev man enig om, at en Ombygning vilde i enhver Henseende være at foretrække for en Reparation, og af flere forskellige Planer fandtes den at være den hensigtsmæssigste hvorrefter Rektorboligen, som hidtil havde været i en egen fra Skolen affondret Bygning, skulde opføres paa samme Plads som hidtil, men saaledes at den gaves en Udvidelse, saavel i Bredden ind til Gaarden, som i Længden, hvorved den i den ene Ende vilde blive rykket ud mod Storgaden, i den anden hen til Skolebygningen, og saaledes at Værelserne ved en Forbindelsesgang (Korridor) mod Nord siden, ud mod Søborgstrædet, bleve bragte i Forbindelse med hverandre og med Skoleværelserne og ligeledes med Haven, derved nemlig, at det mindste Skoleværelse ud mod Søborgstrædet indrettedes til Havestue, og et nyt Skoleværelse i dets Sted opførtes til den søndre Ende af Skolebygningen. En saadan Bygning vilde efter det optagne Overflag udfordre en Beføstning af 8207 rb. 56 sk.

Paa Direktionens i denne Anledning nedlagte allerunderdanigste Forestilling blev det derefter under 9de Aug. 1845 allernaadigst bifaldt,

at der istedetfor den nuværende Rektorbolig ved Rønne lærde Skole opføres en ny grundmuret Bygning efter ovennævnte Plan, samt at den dertil medgaaende Beføstning, der er kalkuleret til 8207 rb. 56 sk., foreløbigen afholdes af det Laan af indtil 80000 rb. som det ved allerh. Resol. af 24de Jan. 1845 er tilladt at maatte optages hos Sors Akademi i Anledning af de nu paabegyndte større Bygningsforetagender.

Det egentlige Bygningsarbejde er dog først i Foraaret 1846 paabegyndt under Tilsyn af en Bygningskonduktor her fra Staden. Søvrigt er senere i 1846 bestemt, at ogsaa Gymnastikhuset skal ombygges.

Redensstaaende Oversigt over Discipelantallet i samtlige lærde Skoler og Instituter i de 5 Aar 1841—45 slutter sig nøjagtigt til de lignende Oversigter der tidligere ere meddelte i „Akademiske Tidender“, senest (IV. S. 549) for Femaaret 1836—40.

Oversigten viser, at Discipelantallet i det Hele, naar Privatinstitutterne tages med, har i det seneste Femaar været i Gjennemsnit næsten uforandret som i det foregaaende Femaar, hvorimod nogen Bevægelse viser sig i de enkelte Bestanddele, navnlig har Antallet i de offentlige Skoler noget tiltaget, i Privatinstitutterne ligesaameget aftaget,

i de jydffe Skoler endel tiltaget, medens det er aftaget i Bornholms, Smaasernes og Fyens Skoler.

Af de enkelte Skoler og Instituter have 4 haft i Gjennemsnit over 100 Disciple, nemlig Borgerdydskolen paa Christianshavn og det Bestenske Institut, Metropolitanskolen og Sorø Skole, de talrigeste efter disse ere Aarhus og Aalborg Skoler, Borgerdydskolen i Kjøbenhavn og Frederiksborg Skole, med 70—80 Disciple; 4 andre have haft mellem 50 og 70, 4 mellem 30 og 40, 5 endelig mellem 20 og 30, nemlig Herlufsholms, Fredericia, Horsens, Rønne og Vordingborg.

Af Realskolens Oprettelse aldeles ingen Indskydelse har haft til at formindffe Frekvensen i de lærde Skoler, fremtræder klart nok, da Frekvensen navnlig baade i Kathedralskolen i Aarhus og i de øvrige jydffe Skoler netop har været større siden hin Skoles Oprettelse, end i en Række af de nærmest foregaaende Aar.

Overfigt

over Discipelantallet i de lærde Skoler og Instituter i 1841—1845.

	1 Oktb. 1841.	1 Oktb. 1842.	1 Oktb. 1843.	1 Oktb. 1844.	1 Oktb. 1845.	Gjennem- snit for disse 5 Aar.	Gjennem- snit for 1836—40.
Metropolitanskolen	100	100	100	149	152 ^{*)}	120, 2	95
Roeskilde Skole	70	57	60	60	62	61, 8	71, 2
Frederiksborg Skole	74	79	71	70	66	72, 6	43
Slagelse Skole	39	39	38	36	29	36, 2	35
Vordingborg Skole	40	33	37	24	12	29, 2	40, 6
Sorø Akademi's Skole	113	102	95	108	108	105, 6	86, 2
Herlufsholms Skole	22	19	21	24	28	22, 8	43
Rønne Skole	28	22	21	26	29	25, 2	35, 2
Nyboing Skole	38	27	27	32	37	32, 2	36, 4
Odense Skole	59	58	65	66	74	64, 4	56, 2
Aalborg Skole	67	71	75	77	75	73	68
Viborg Skole	41	53	60	65	58	55, 4	26, 4
Årbe Skole	38	32	29	29	31	31, 9	35, 4
Aarhus Skole	75	79	84	71	69	75, 6	56, 2
Randers Skole	68	67	72	61	57	56	50, 2
Horsens Skole	23	26	25	23	29	25, 2	38, 6
Kolding Skole	35	32	29	45	50	38, 2	35, 2
Aarhus Realskole	$\frac{1829}{22}$	$\frac{1840}{33}$	41	57	65	58	57, 2
Besfestad Skole	40	40	40	40	40	40	40, 2
Borgerdydskolen i Kjøbenhavn . . .	88	72	56	42	107	73	135
Borgerdydskolen paa Christianshavn	130	123	139	142	134	133, 6	130, 6
Bestenske Institut	122	138	115	123	104	120, 4	108, 4
Fredericia Institut	14	20	22	29	28	22, 6	25, 4
Altsaa var Antallet i							
Kjøbenhavnske Skoler og Instituter	440	433	410	456	497	447, 2	469
Skoler og Instituter udenfor Kjø- benhavn (Besfestad og Realskolen ikke medregnede)	830	796	812	825	797	812	815, 2
Sjællandske Skoler uden Kbhavn . .	358	329	325	322	305	327, 8	328, 8 ^{*)}
Smaaserne	38	27	27	32	37	32, 2	49 ^{*)}
Fyen	59	58	65	66	74	64, 4	67, 4 ^{*)}
Jydffe lærde Skoler	347	360	374	371	369	364, 2	310
Dito med Fredericia	361	380	396	400	397	386, 8	335, 4
Offentlige lærde Skoler (med Besfe- stad)	970	936	952	1006	1006	974	925, 4
Privatinstituter	354	353	332	336	373	349, 6	396
Alt i alt (dog uden Realskolen) . . .	1324	1289	1284	1342	1379	1323, 6	1321, 6

*) Ligesom i forr. Aarg. (S. 209) er bemærket, at Direktionen havde tilladt, at Maximum af Discipelantallet i denne Skole maatte forhøjes fra 100 til 150, saaledes bliver her at tilføje, at det ved Skrivelse af 29de Juli 1845 endvidere er bifaldet, at Antallet efter Omstændighederne kan forhøjes noget over 150.

**) Disse Tal indbefatte naturligtvis ogsaa de neblagte Skoler i Helsingør, Naffkov og Nyborg, i de Aar de endnu eksisterede.

Ligesom tidligere, er ved Sorø Skole ikke gjort nogen Adskillelse af de faa Realelever, ligesaa lidt som af de enkelte ikke-studerende Disciple der i de øvrige Skoler angives som saadanne, da Angivelsen dog neppe kunde blive fuldstændig. Derimod ere ved de Kjøbenhavnske Privatinstitutioner alene anførte Disciplene i de studerende, ikke de i Handelsklasserne.

Opgivelsen for Hørlusholms Skole skyldes privat Meddelelse af Hr. Rektor Dichmann.

I **Lærerpersonalet** ved de lærde Skoler have i de 5 Aar 1841—45 følgende Forandringer fundet Sted*).

A. Afgang.

Ved Døden er i dette Tidrum alene afgaaet i Embedet en af de lærde Skolers Embedsmand, nemlig Rektor for Horsens lærde Skole Dr. Phil. Andreas Saaborg Mülertz, som døde den 4de Febr. 1844, efter langvarige Lidelser, i sit 56de Aar. Havde været i det lærde Skolevæsens Tjeneste siden Aaret 1810 og siden Efteraaret 1833 i Rektoratet.

Ved Døden afgik ligeledes, den 23de Novb. 1843, den siden 21de Juni 1842 konstituerede Lærer ved den videnskabelige Realskole i Aarhus Kand. Theol. Albert August Breinholt.

Endelig maa ikke forbigaaes en af vore fortrinligste private Skolemænd, Bestyreren af Borgerdydskolen paa Christianshavn, Dr. Phil. Niels Bygum Krarup, som døde af en hidsig Sygdom den 10de Decb. 1842, 50 Aar gammel, efterat han siden Efteraaret 1828 med megen Berømmelse og Held havde forestaaet bemeldte Skole.

Desuden ere døde de nedenfor anførte entledigede Skolemænd, Adjunkt Hanssen, Overlærer N. Erslev og Rektor Statsraad N. L. Nissen, samt de tidligere entledigede Rektorer for de nedlagte Skoler i Nyborg og Raskov, Dr. Phil. J. O. Bjørn og J. J. Stephansen, af hvilke hin døde den 16de Maj 1843, omtrent 65½ Aar gammel, denne d. 17de Marts 1845 i en Alder af henved 77 Aar.

Følgende Lærere ere efter Ansøgning entledigede i Naade og med Pension:

Under 13de Febr. 1841 Rektor for Bordingborg lærde Skole Jøsum Evans Suhr, Ridder af Dannebrog; under 27de næstefter forundt Titel af Professor med Rang efter Rangforordningens V Kl. Nr. 8. Havde siden Aaret 1800 været Overlærer, først ved Dønsje, siden ved Helsingør og Roeskilde Skoler, siden Foraaret 1819 Rektor i Bordingborg.

Den 25de Maj 1841 Rektor for Viborg Kathedralskole Frederik Deichmann Zasselbalch. Havde tjent som Skolemand siden 1797, som Rektor siden 1812, først i Roeskilde derefter i Viborg.

Den 3die Juli s. A. Adjunkt ved Aalborg Kathedralskole Jens Bjerumgaard Bang Frigaft. Var under 5te Febr. 1822 udnævnt til Adjunkt og havde saaledes tjent i omtrent 19½ Aar.

Den 16de Juli 1841 Adjunkt ved Ribe Kathedralskole Peter Tetens Hanssen, efter at have tjent i denne Stilling i 31 Aar, siden 14de Apr. 1810. Han afgik ved Døden ganske kort efter Entledigelsen, den 25de Juli, i en Alder af 61½ Aar.

Den 6te Oktb. s. A. Overlærer ved Viborg Kathedralskole Andreas Erslev. Var under 31te Juli 1813 indtraadt i Skolevæsenets Tjeneste, og havde altsaa tjent i noget over 28 Aar. Er senere, den 15de Januar 1844, afgaaet ved Døden, 58½ Aar gammel.

Den 19de Marts 1843 Adjunkt ved Nykøbing Kathedralskole Ole Stødt Trojel. Havde tjent som Adjunkt siden 14de Novbr. 1829, altsaa paa 14de Aar.

Den 16. Juni s. A. Rektor for Dønsje Kathedralskole Professor Jakob Saxtorph, Ridder af Dannebrog, fra 1ste Oktb. næstefter at regne. Var indtraadt i det lærde Skolevæsens Tjeneste i Dønsje. 1789, og havde saaledes i Oktb. 1839 fejret sit 50aarige Embedsjubilæum. Dog var han fra 1799—1818 som Seminarilærer og Forstander udtraadt af bemeldte Skolevæsens Tjeneste. I Slutningen af 1818 udnævntes han til Rektor i Dønsje.

*) For 1836—40 findes den tilsvarende Dverfsigt i Akademiske Tidender IV. S. 551 ff.

Den 22de Septb. f. N. Adjunkt ved samme Kathedralskole Peter Eskildsen. Havde tjent omtrent 16½ Aar, siden 3die Apr. 1827.

Under 18de Novb. 1843 blev Overlærer ved Kolding lærde Skole Mag. Janus Bagger Friis Bjerregaard allernaadigst entlediget med Bartpenge. Den 27de Decb. 1844 udnævntes han derefter til Overlærer ved Slagelse Skole, men blev under 24de Jan. 1845 efter Ansøgning derfra entlediget i Raade og med Bibehold af sin Anciennitet, for at kunne overtage Bestyrelsen af det lærde Institut i Fredericia.

Den 3die Febr. 1844 blev Rektor for Metropolitanaskolen, Etatsraad Niels Lang Nissen, Ridder af Dannebrog, Dannebrogsmænd, i Raade entlediget fra 1ste Apr. at regne, efter at have været Skolemand siden Efteraaret 1793, da han ansattes som Hører ved samme Skole, ved hvilken han senere i 1797 udnævntes til Overlærer og i 1805 til Rektor. I Efteraaret 1843 fejrede han sit 50aarige Embedsjubilæum, ved hvilken Lejlighed han forundtes Etatsraads Titel og Rang. Etatsraad Nissen er afgaaet ved Døden d. 2den August 1845, 74½ Aar gammel.

Den 14de Febr. 1844 Rektor for Kolding lærde Skole Johannes Grønlund, efter at have tjent i Skolevæsenet siden 1810, nemlig fra 1810—33 som Adjunkt og Overlærer ved Bordingborg Skole, siden Efteraaret 1833 som Rektor i Kolding.

Den 13de Apr. f. N. Rektor for Rønne Skole Peter Georg Bohr, der ligesledes havde tjent siden 1810, først som Adjunkt og Overlærer i Raskov, siden Efteraaret 1818 som Rektor i Rønne. Blev under 26de f. M. forundt Titel som Professor med Rang efter Rangforordningens 5te Kl. Nr. 8.

Den 11te Oktb. f. N. Adjunkt ved Aalborg Kathedralskole Christian Henrik Bjering (uden Pension). Er i 1846 igjen bleven ansat.

Den 8de Novb. f. N. Rektor ved Ribe Kathedralskole Professor Dr. Phil. Peter Nikolaj Holmbo Thorup, Ridder af Dannebrog, fra 1ste Jan. 1845 at regne. 1804 udnævnt til Viceordfører, 1814 til Rektor ved bemeldte Skole.

Den 29de Novb. f. N. Lektor ved Bessøstads Skole John Johnsen, Ridder af Dannebrog, fra 31te Maj 1845 at regne. Blev ansat 1805 som Adjunkt, 1810 forfremmet til Lektor ved bemeldte Skole.

Den 16de Marts 1845 Overlærer ved Ribe Kathedralskole Hans Jakob Hanssen, efter at have tjent siden Begyndelsen af 1806, da han udnævntes til Adjunkt og i 1808 til Overlærer.

Den 2den Maj f. N. Adjunkt ved Kolding Skole Jakob Henningsen Bang, paa Grund af vedholdende Svagelighed. Havde været ansat siden Efteraaret 1835, dels ved Roeskilde, dels ved Kolding Skole.

Den 10de Maj f. N. Rektor for Aalborg Kathedralskole Etatsraad Immanuel Tauber, Ridder af Dannebrog. Havde tjent 30 Aar i Skolevæsenets Tjeneste, deraf 34 som Rektor, og den 10de Jan. næstforhen fejret sit Embedsjubilæum, i hvilken Anledning han hædredes med Etatsraads Titel og Rang.

Den 26de Aug. f. N. Adjunkt ved Metropolitanaskolen Carl Ulrik Jakobsen, efter en Tjenestetid af 28 Aar, tilbragte ved samme Skole, nemlig fra 1817—30 som Tilmlærer, siden 1830 som Adjunkt.

Den 15de Sept. f. N. Adjunkt ved Aarhus Kathedralskole Nis Hanssen (uden Pension), efter at have tjent som konstitueret siden Efteraaret 1842, som Adjunkt siden Marts 1844.

Den 17de Oktb. f. N. Adjunkt ved Frederiksborg Skole Frederik Krossing, efter at have tjent i denne Stilling siden Oktb. 1828, i 17 Aar.

Desuden ere frattraadte følgende konstituerede Lærere, hvis Konstitution efter Dnske er hævet, nemlig de nedenfor ved de respektive Skoler anførte Kandidater Berg, Torst, Lange, Hanssen, Kinch og Levinson.

Foruden de nævnte 21 entledigede Skoleembedsmænd, maa endnu her anføres Bestyreren af Borgerdybskolen i Kjøbenhavn, Professor Mikael Nielsen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, som ved Fratrædelsen af denne sin Virksomhed ved allerhejeste Resolution af 15de Marts 1844, overensstemmende med et tidligere givet kongeligt Tilfagn om, med Henfyn til Pension for sig og sine Efterladte at skulle betragtes lige med Rektorerne for de lærde Skoler, allernaadigst blev tillagt Pension af den almindelige Skolefond. Denne hæderlig bekyndte og højt fortjente Skolemand havde forestaaet det nævnte Institut siden 1811, eller i 33 Aar. Professor Nielsen er død i Febr. 1846, noget over 69 Aar gammel.

Efternævnte Lærere ere befordrede til andre (geistlige) Embeder:

Den 13de Marts 1841 konstitueret Lærer ved Horsens Skole **Ch. Fr. Schmidt**.
Harde været ansat siden Efteraaret 1836, omtrent $4\frac{1}{2}$ Aar.

Den 26de Aug. f. A. Adjunkt ved Bordingborg Skole **Chn. Zostrup Overtrop**.
Harde været i Skolens Tjeneste i noget over $6\frac{1}{2}$ Aar, idet han var bleven konstitueret den 6te Decb. 1834 og under 19 Apr. 1836 udnævnt til Adjunkt.

Den 23de Okt. f. A. Adjunkt ved Frederiksborg Skole **C. Ld. Jensen**. Var udnævnt til Adjunkt under 15de Apr. 1834, efter at have nogen Tid iforvejen fungeret ved Skolen i en anden Lærers Sted.

Den 30te Jan. 1842 Adjunkt ved Ribe Skole **Dr. Phil. Jh. S. Bloch Suhr**. Harde tjent ved Skolen siden Efteraaret 1833 da han blev konstitueret og i Apr. 1834 udnævnt til Adjunkt, ialt noget over 8 Aar.

Den 17de Aug. f. A. Adjunkt ved Viborg Skole **J. W. Fabricius Leth**. Konstitueret i Sommeren 1832, 19. Juli 1833 udnævnt til Adjunkt, Tjenestetid 10 Aar.

Den 29de Oktb. f. A. konstitueret Lærer ved Horsens Skole **Laurits Rosendal**. Harde været konstitueret siden 1ste Decb. 1835, henimod 7 Aar.

Den 27de Marts 1843 Overlærer ved Ddense Skole **Dr. Theol. Ch. Andr. Zn. Kalkar**. Harde staaet i Skolevæsenets Tjeneste i 16 Aar, siden Marts 1827 som Adjunkt, siden Aug. 1834 som Overlærer.

Den 12te Aug. f. A. Adjunkt ved Bordingborg Skole **C. S. Petersen**. Harde tjent ved Skolen i 16 Aar, først som konstitueret, siden Efteraaret 1828 som Adjunkt.

Den 24de Febr. 1844 Adjunkt ved Slagelse Skole **S. Fr. S. Kieler**. Ansat som Lærere i Begyndelsen af 1834 og i Foraaret 1838 udnævnt til Adjunkt.

Den 12te Maj f. A. Adjunkt ved Roeskilde Skole **Adolf Vinther**. Harde tjent som Adjunkt siden Januar 1838, og tidligere, fra 1835 af, fungeret dels som privat engageret istedetfor en af de andre Lærere, dels som Lærere.

Den 27de Aug. f. A. Adjunkt ved Bordingborg Skole **S. Pt. Koster Dorph**. Blev konstitueret i August 1838 og udnævnt til Adjunkt i April 1839, og havde saaledes i det Hele tjent i 6 Aar.

Den 24de Okt. f. A. Adjunkt ved Frederiksborg Skole **Thor Jh. Ch. Heramb**. Konstitueret i Efteraaret 1840, 12te Juni 1841 udnævnt til Adjunkt, Tjenestetid 4 Aar.

Den 9de Marts 1845 Adjunkt ved Aalborg Kathedralskole **C. Em. Kemp**. Konstitueret i Januar 1834, Adjunkt i 1835, Tjenestetid over 11 Aar.

Den 17de Aug. f. A. konstitueret Lærer ved Bordingborg Skole **Fr. V. Andersen**. Harde kun i henimod et Aar, siden Oktb. 1841, været Lærer ved Skolen.

Den 26de Septb. f. A. Adjunkt ved Aalborg Kathedralskole **Sofus Vilhelm Claudi**. Blev først antaget til Hjælpelærer i Efteraaret 1841 og i Apr. 1844 bestiftet til Adjunkt, og havde saaledes været Lærer i henved 4 Aar.

B. Tilgang.

Metropolitanskolen. Under 17de Oktb. 1841 blev Adjunkt ved Skolen **B. S. Mørch** befordret til Overlærer ved Randers Skole; i hans Sted konstitueredes under 16de Novb. næstefter Kand. Philol. **Jh. Ch. Esperisen** til Lærer og blev den 22de Sept. 1843 udnævnt til Adjunkt. Efterat, som oven anført, Skolens Rektor Statsraad Nissen under 3die Febr. 1844 var afgaaet fra Embedet, blev i hans Sted Rektor for Randers Skole **B. Borgen** den 1ste Marts næstefter udnævnt til Rektor, fra 1ste April at regne. (Den 28de Juni 1845 forundt Titel og Rang som Professor). Den 15de Marts 1844 blev Skolens yngste Overlærer, **Fr. Ch. Olsen**, befordret til Rektorat (i Viborg) og i hans Sted blev under 17de Maj næstefter Overlærer ved Bordingborg Skole **Fr. Ch. C. Birch** forflyttet i lige Egenkab til denne Skole. I 1844 udnævntes 2 ny Adjunkter, nemlig den 18de Oktb. hidtilværende Adjunkt i Randers **J. Andr. Ch. Solbeck** og den 29de Nov. hidtilværende Lærere ved Skolen **Jl. Bnj. Sorterup**. Efter Adjunkt **Jakobsens** Afgang i 1845 blev endelig under 29de Septb. f. A. Adjunkt ved Frederiksborg Skole **Andr. Pt. Lunddahl** forflyttet i lige Egenkab hertil. Ved Udgangen af 1845 bestod saaledes denne Skoles faste Lærerepersonale af Rektor **Prof. Borgen**, Overlærerne **Lund** og **Birch**, Adjunkterne **Jensen**, **Ostermann**, **Esperisen**, **Solbeck**, **Sorterup** og **Lunddahl**.

Roeskilde Kathedralskole. En ny Lærer blev ansat ved Skolen, idet Kand. Philol. **S. Bloch Thrige** under 23de Sept. 1843 blev af Direktionen konstitueret og den 1ste Marts 1844 udnævnt til Adjunkt. Efter Adjunkt **Vinthers** Afgang blev under 6te Juli 1844 Kand. Philol. **L. Ed. Riis** konstitueret som Lærer og under 3die

Jan. 1845 bekliffet til Adjunkt. Den 6te Juli 1844 blev Dverlæreren Dr. Thortsen befordret til Rektorat (i Randers), og i hans Sted udnævntes under 2de Aug. næstefter Adjunkt ved Randers Skole Ferdinand Emil Grundrup til Dverlærer. Efterat Adjunkt Thrige i Februar 1845 var bleven konstitueret som Dverlærer i Slagelse, konstituerede Direktionen i hans Sted under 8de Marts s. A. Kand. Theol. Bruun Juul Fog som Lærer ved Skolen. Endnu er at mærke, at Skolens Rektor Professor S. N. J. Bloch, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, som i September 1843 højtideligholdt sit Jubilæum som halvhundredaarig Skolemand, ved denne Lejlighed allernaadigst forundtes Statsraads Titel og Rang. Efter de anførte Forandringer bestod det faste Lærerpersonele ved Udgangen af 1845 af Rektor Statsraad Bloch, Dverlærer Grundrup, Adjunkterne Ugerup, Friis, Broager, Kruse, Riis og konstitueret Lærer Fog.

Frederiksborg Skole. Den i Efteraaret 1840 konstituerede Lærer Kand. Theol. L. J. C. Heramb udnævntes d. 14de Juni 1841 til Adjunkt. Efter Adjunkt Jensen's Befordring blev under 13de Novb. 1841 Kand. Theol. Andr. Pt. Luddahl konstitueret som Lærer og d. 26de Novb. 1842 udnævnt til Adjunkt, men blev, som oven anført, i Efteraaret 1845 forflyttet til Metropolitanskolen. Efterat Adjunkt Trojel under 7de Juni 1844 var befordret til Dverlærer i Kolding, og Adjunkt Heramb, som oven anført, i Efteraaret s. A. til gejstligt Embede, konstitueredes i disses Sted, resp. under 22de Juni og 2den Novb. s. A., de theologiske Kandidater Ch. Th. Børre og C. Ch. Em. Langhoff, og de udnævntes til Adjunker resp. d. 7de Febr. og 17de Oktb. 1845. Efter Adjunkterne Luddahl's og Krosgings Afgang i Efteraaret 1845 konstituerede Direktionen under 2den Septb. Kand. Theol. Louis Arm. Imm. Sept. du Plessis de Richelieu og under 28de Oktb. Kand. Philol. Jh. Cln. Tode Reinhardt til Lærere. Skolens Rektor Dr. Flemmer benaadedes d. 28de Juni 1845 med Professors Titel og Rang. Ved Slutningen af 1845 bestod derefter Skolens Personale af Rektor Professor Flemmer, R. af Dnb., Dverlærer Nissen, Adjunkterne Lowfen, Kongisfeldt, Børre, Langhoff og de konstituerede Lærere Richelieu og Reinhardt.

Slagelse Skole. Efterat Skolens Dverlærer Mag. S. R. Whitte i Maj 1844 var befordret til Rektorat (i Ronne), blev den i Efteraaret 1843 fra Kolding Skole entledigede Dverlærer Mag. J. B. F. Bjerregaard under 27de Decb. 1844 udnævnt til Dverlærer ved denne Skole; men da han allerede d. 21. Januar 1845 efter Duffe blev entlediget, konstituerede Direktionen under 6te Febr. næstefter Adjunkt ved Nøeskilde Skole Kand. Philol. S. B. Thrige til Dverlærer. Under 8de Juli 1843 blev den Kand. Philol. Ph. Andr. Torst siden Apr. 1834 meddelte Konstitution efter hans Duffe hævet og under 29de Aug. næstefter Kand. Theol. C. Ch. Münster i hans Sted konstitueret, ligesom i Pastor Kiekers Sted under 30te Marts 1844 Kand. Theol. Jh. Ch. Zn. Fischer. Lærerpersonelet var saaledes til den oftnævnte Tid: Rektor Mag. Elberling, konst. Dverlærer Thrige, Adjunkterne Andersen og Olivarius og de konstituerede Lærere Münster og Fischer.

Vordingborg Skole. Til Rektor i den entledigede Prof. Suhrs Sted udnævntes d. 11te Septb. 1841 (med Anciennitet fra 1ste Apr.) Skolens hidtilværende Dverlærer Dr. Fr. Olaus Lange, og til Dverlærer i hans Sted den 17de Oktb. næstefter Adjunkt ved Sorø Skole Fr. Ch. C. Birch. Efterat denne, som oven anført, i Maj 1844 var bleven forflyttet til Metropolitanskolen, blev senere ingen Dverlærer ansat, men blot en (konstitueret) Adjunkt. Af Skolens Adjunker blev den Stud. Philol. G. Berg i 1840 meddelte Konstitution efter hans Duffe hævet i det følgende Efteraar, og i hans Sted Kand. Theol. P. Ed. Lange konstitueret d. 27de Novb. 1841, hvilken Konstitution igjen hævedes, efter hans Duffe, fra 1ste Oktb. 1843. Istedetfor denne Lærer og den i August s. A. til gejstligt Embede befordrede Adjunkt Petersen, bleve under 14de Oktb. s. A. de theologiske Kandidater Odin Volf Tidemand og J. V. Leth konstituerede. Det følgende Aar, efter Dverlærer Birchs og Adjunkt Dorphs Befordring, bleve under 8de Juni Kand. Philol. Jk. Fr. Kinch og under 5te Oktb. Kand. Theol. Fr. V. Andersen konstituerede. Istedetfor den førstnævnte af disse, hvis Konstitution efter Ansøgning under 18de Jan. 1845 blev igjen hævet, konstitueredes d. 25de i s. A. Kand. Theol. Br. Oviist Vestesen. Efter Kandidat Andersen's Afgang er formodet det aftagne Discipelantal ingen ny Lærer bleven antaget. Lærerpersonelet bestod saaledes den 31te Decb. 1845 af Rektor Dr. Lange, Adjunkt Lembecke og de konstituerede Lærere Tidemand, Leth og Vestesen.

Rønne Skole. Efterat, som oven anført, Rektor Professor Bohr i 1844 var bleven entlediget, udnævntes under 24de Maj i bemeldte Aar Dverlærer i Slagelse Mag. S. Kosod Whitte til Skolens Rektor, ligesom der kort efter ved samme anfattes en Dverlærer, hvortil Adjunkt ved Sorø Skole S. Sn. Lefolii under 6te Juli blev udnævnt. Af de underordnede Lærere, blev Adjunkt Bjerling under 3die Juli 1841 forflyttet i lige Egenkab til Aalborg Skole, og i hans Sted Kand. Theol. L. Tn. Fr. Ravn den 27de næstefter konstitueret og under 21de Maj 1842 beffikket til Adjunkt. I 1844 blev Lærerpersonalet endvidere foreget med Kand. Theol. C. N. Jesfen, som den 3die Aug. blev konstitueret og under 31te Dftb. 1845 beffikket til Adjunkt, hvorefter det ved 1845 Aars Udgang bestod af Rektor Mag. Whitte, Dverlærer Lefolii og Adjunkterne Sommer, Vesth, Hasseltriis, Ravn og Jesfen.

Nykjøbing Kathedralskole. Den i 1840 konstituerede Lærer N. Hansen blev under 14de Aug. 1841 beffikket til Adjunkt. Efter Adjunkt Trojels Afgang blev under 8de Apr. 1843 Kand. Philol. G. Fr. V. Lund konstitueret og han udnævntes den 14de Juli s. A. til Adjunkt og den 30te Juni 1845 til Dverlærer, hvorefter Lærerpersonalet bestod af Rektor Kosendal, Dverlærer Mag. Lund og Adjunkterne Dverlærer Blicher, Berg, Smidth og Hansen.

Odense Kathedralskole. Efterat i 1843 Skolens Rektor, Dverlærer og ældste Adjunkt vare afgaaede, blev under 7de Juli s. A. Lektor ved Sorø Akademi Mag. Rd. Jhn. Fr. Henrichsen udnævnt til Rektor — under 22de Septb. s. A. forundt Titel af Professor — og Adjunkt Dr. Phil. Esp. Pt. Paludan-Müller til Dverlærer, efterat han under 14de Dftb. 1842 havde erholdt allernaadigst Tilladelse til at søge overordnede Lærerpøster uagtet han ikke har opfyldt den lovbestemte Betingelse. Den 23de Septb. s. A. konstituerede Direktionen i Anledning af denne Befordring samt en ny Klasse's Dpretelse Kand. Philol. Fr. V. Viehe og Kand. Theol. Gollich Fr. Pt. Strøm (hvilken tidligere havde vikarieret for Dverlærer Kalkar under en Udenlandsrejse), og den 14de Dftb. næstefter i Adjunkt Skildsens Sted Kand. Theol. P. Jnb. Kragh. De to Førstnævnte beffikledes til Adjunker under 26de Jan., den Sidstnævnte under 8de Nov. 1844, ligesom den i 1840 konstituerede Lærer Mrt. Ant. Ch. Crone tidligere var beffikket til Adjunkt, nemlig den 23de Dftb. 1841. Den 11te Decb. 1844 blev Adjunkt J. P. C. Sack udnævnt til Dverlærer, hvorefter Lærerpersonalet ved Ugangen af 1845 var følgende: Rektor Mag. Henrichsen, Dverlærerne Dr. Paludan-Müller og Sack, Adjunkterne Kosod-Hansen, Crone, Viehe, Strøm og Kragh.

Aalborg Kathedralskole. Til Rektor for Skolen i Etatsraad Taubers Sted blev under 26de Aug. 1845 beffikket den hidtil konstituerede Lektor ved Sorø Akademi Mag. P. Sagerup Tregder. Til Adjunker udnævntes dels under 3die Juli 1841, i Adjunkt Frigasts Sted, hidtilværende Adjunkt ved Rønne Skole Ch. Sn. Bjerling, dels under 19de Apr. 1844 den i 1840 til Hjælperlærer antagne Kand. Theol. Sn. Cyr. Termiin og Kand. Theol. Sf. V. Claudi, der i Dftb. 1841 ligeledes var antaget til Hjælperlærer. Efter Adjunkt Bjerings Afgang i Dftb. 1844 blev den 22de i s. A. Kand. Theol. Pt. G. Behrend af Direktionen konstitueret og den 28de Novb. 1845 udnævnt til Adjunkt. Den 18de Febr. 1845 blev Kand. Theol. Mr. Blts. C. Keumert under en af Adjunkt Johnsen foretaget Udenlandsrejse, og den 22de Apr. s. A. efter Adjunkt Kemp's Afgang Kand. Theol. N. Bygum Krarup konstituerede som Lærere. Efter Adjunkt Claudis Afgang er ingen ny Lærer i 1845 antaget, og ved dette Aars Udgang bestod saaledes det faste Lærerpersonale af Rektor Mag. Tregder, Dverlærer Colding og Adjunkterne Johnsen, Hansen, Termiin, Behrend, samt de konstituerede Lærere Keumert og Krarup.

Viborg Kathedralskole. Af de ældre Lærere ere, som oven anført, Rektor Hasselbalch, Dverlærer Erslev og Adjunkt Leth ved Entledigelse eller Befordring afgang. Til Rektor udnævntes under 10de Juli Dverlærer Mag. Ch. Fr. Ingerslev, og efterat denne i Febr. 1844 var bleven forflyttet til Kolding, under 15de Marts 1844 Dverlærer ved Metropolitanskolen Fr. Ch. Olsen. Til Dverlærer i den Afgaaedes Sted blev under 27de Nov. 1841 ifølge allerhøjeste Bemyndigelse konstitueret Adjunkt ved Skolen Mag. Alb. Sad. Vesenberg, og under 26de Novb. 1842 udnævntes han til Embedet*). Til Adjunker, dels paa Grund af Klasse's

*) En kongelig Dispensation fra den lovbestemte Betingelse for at søge overordnede Lærerpøster er ikke iforvejen udtryffeligt tilstaaet Mag. Vesenberg, men ligger naturligvis i selve Udnævnelser.

Deling, dels i Anledning af Mag. Vesenbergs Befordring, konstituerede Direktionen d. 16de Oktb. 1841 Kand. Theol. Martinus Nikolaus Sagemann, og d. 31te Decb. s. N. Kand. Theol. Emil Volle og Kand. Polyt. C. En. Em. Ekeroth, af hvilke den Forstnævnte under 26de Novb. 1842, de to Sidstnævnte, i Forbindelse med den efter Adjunkt Leths Befordring d. 29de Oktb. 1842 konstituerede Kand. Theol. Ch. Fr. Ad. Bahnson, under 15de Decb. 1843 beskikkedes til Adjunker. Til den ovennævnte Tid bestod derefter det faste Lærerpersonale af Rektor Olsen, Dverlærer Mag. Vesenberg og Adjunkterne Reisz, Sagemann, Volle, Ekeroth og Bahnson.

Ribe Kathedralskole. Ogsaa ved denne Skole er, som oven anført, baade den forrige Rektor og Dverlærer, ligesom tvende Adjunker afsaaede. Til Rektor for Skolen i Professor Thorups Sted blev under 27de Decb. 1844 udnævnt hidtilværende Bestyrer af Institutet i Fredericia C. Zn. Aug. Bendtsen, hvorimod en ny Dverlærer først i 1846 er bleven beskippet. I den entledigede Adjunkt Hansens Sted konstitueredes den 30te Juli 1841 Kand. Theol. C. Ed. Thorup, og efter Adjunkt Suhrs Afgang d. 30te Apr. 1842 Kand. Theol. C. Ld. Td. Jacobi, af hvilke hin under 5te Maj 1843, denne under 22de Marts 1844 bleve udnævnte til Adjunker. I 1845 bleve endvidere, dels for at overtage den hidtil af Dverlærer Hansen besørgede Undervisning, dels fordi større Lærerkraft behøvedes, konstituerede de theologiske Kandidater C. Em. Salto og Andr. Pt. Nrt. Leth, resp. under 22de April og 10de Maj, og Lærerpersonalet bestod saaledes den 31te Decb. 1845 af Rektor Bendtsen og Adjunkterne Adler, Thorup, Jacobi samt de konstituerede Lærere Salto og Leth.

Ved Aarhus Kathedralskole er alene steet den Forandring, at Kand. Theol. Nis Hanssen, da en Forøgelse af Lærerpersonalet blev nødvendig, under 3die Septb. 1842 konstitueredes som Lærer. Saavel denne som den tidligere konstituerede Kand. K. Pt. Knudsen udnævntes til Adjunker, den Sidste under 28de April 1843, den Første under 1ste Marts 1844. I Hanssens Sted, som i September 1845 efter Ansøgning erholdt Entledigelse, konstitueredes den 4de Oktb. næstefter Kand. Theol. Andr. Ev. Meinert Thomsen. Det faste Lærerpersonale bestod derefter af Rektor Blache, Dverlærer Fleischer og Adjunkterne Urntzen, Røgind, Rabell, Knudsen og den konstituerede Thomsen.

Randers Skole. Afsaaede ere, ifølge det Ovenanførte, Rektor Borgen, Dverlærer Ingerslev, Adjunkterne Gundrup og Holbeck. Til Rektor udnævntes under 6te Juli 1844 Dverlærer ved Roeskilde Skole Dr. C. Ad. Thortsen, til Dverlærer var tidligere, under 17de Oktb. 1841, beskippet Adjunkt ved Metropolitanstolen Volle Zn. Mørch. Paa Grund af nogle Klasers Deling blev den 2den Septb. 1843 Kand. Theol. Fr. Gundorph konstitueret som Lærer, og efter de to ovennævnte Adjunkters Befordring i August og Oktober 1844 samt da der endvidere behøvedes en Forøgelse af Lærerpersonalet, konstitueredes under 2den Novb. næstefter de theologiske Kandidater Fr. Ad. Pt. Klein og S. Ab. Lnh. Hansen, tidligere konstitueret ved Kolding Skole, og under 30te s. M. Kand. Theol. Ingv. Zn. Linnemann. Ved Afgang af 1845 bestod saaledes det faste Lærerpersonale af Rektor Dr. Thortsen, Dverlærer Mørch, Adjunkterne Using og Dorph og de konstituerede Lærere Gundorph, Klein, Hansen og Linnemann.

Horsens Skole. Efter Rektor Dr. Müllert's Afgang i Februar 1844 blev, paa Grund af Uvisheden om Skolens Skæbne, ingen ny Rektor udnævnt, men Skolens Bestyrelse overdraget Dverlærer Storm. Istedetfor de i Marts 1841 og Oktb. 1842 befordrede Lærere Schmidt og Rosendal, konstitueredes den 1ste Maj 1841 Kand. Theol. Jh. Lr. Sandal Bohr og den 22de Novb. 1842 Kand. Philol. N. Levinson til Lærere, og efterat den Sidstnævntes Konstitution, efter hans Dnske, under 4de Oktb. 1845 var hævet, blev den 18de s. M. Kand. Philol. Ld. Thornam konstitueret som Lærer. Derefter bestod Lærerpersonalet d. 31te Decb. 1845 af Dverlærer Storm og de konstituerede Lærere Knudsen, Bendz, Bohr og Thornam.

Kolding Skole. I den afsaaede Rektor Grenlunds og Dverlærer Bjerregaards Sted udnævntes under 14de Febr. 1845 Rektor Mag. Ingerslev i Viborg til Skolens Rektor og under 7de Juni s. N. Adjunkt ved Frederiksborg Skole Fr. Ch. Ld. Trojel til Dverlærer. Samme Aar konstitueredes som Adjunker, d. 11te Maj Kand. Theol. Ch. Senger Christens og den 6te Juli Kand. Philol. Jh. Pt. Buch, hvilke begge i 1845 udnævntes til Adjunker, resp. under 30te Juni og 29de Sept. Samme Aar (1845) afgik, som oven anført, Adjunkt Bang paa Grund af Sygdom,

ligesom den i hans Sted siden Foraaret 1843 fungerende Lærers, Kand. Theol. H. Alb. Lnh. Hansens, Konstitution i Efteraaret 1844 var bleven hævet. Derimod bleve i 1845 igjen to ny Lærere konstituerede, nemlig den 6te Juli Kand. Theol. Andr. V. Smidth og den 30te Aug. Kand. Theol. Ant. Ad. G. Müller, hvorefter Lærerpersonalet bestod af Rektor Mag. Ingerslev, Overlærer Trojel, Adjunkterne Bryndum, Jürgensen, Vittrup, Christens, Buch og de konstituerede Lærere Smidth og Müller.

Bed Bessestads Skole er i det omhandlede Tidsrum alene foregaaet den Forandring, at, som oven anført, Lektor Johnson er afgaaet med Pension, medens hans Eftermand først i 1846 er bleven udnævnt. De d. 31te Decb. 1845 tilbageværende Lærere vare saaledes alene Adjunkterne Dr. Scheving, Egilsson og Gunløgsen.

Bed Realskolen i Aarhus er ligeledes kun siden Forandring forefaldet. Den 21de Juni 1842 konstitueredes, da en Forøgelse af Lærerantallet fandtes nødvendig, Kand. Theol. Alb. Aug. Breinholm, og efter hans Død i Nov. 1843 under 12te Decb. s. N. Kand. Theol. En. Fr. V. Varburg, hvilken under 7de Juni 1844 bestiftedes til Adjunkt. Derefter havde denne Skole ved Udgangen af 1845 følgende Lærere: Rektor Nielsen, Overlærer Funch og Adjunkterne Vorm, Holmstedt, Carøe, Lassen og Varburg, alle, paa den Sidste nær, ansatte fra Skolens Begyndelse af.

Samtlige Privatinstitutter have i det oftnævnte Tidsrum skiftet Bestyrere. Borgerdydskolen i Kjøbenhavn overtog efterat Professor M. Nielsen i 1844 var fra-traadt, Kand. Philos. Th. Ch. Bartholin og Pastor J. M. S. Stilling i Forening, af hvilke dog den Forstnævnte har haft den væsentligste Andel i Bestyrelsen. Borgerdydskolen paa Christianshavn har siden Dr. Krarups Død i Decb. 1842 Mag. Art. Jhn. Hammerich forestaaet. Det Vestenske Institut ligeledes, efterat den hidtilværende Bestyrer V. A. Borgen under 30te Juni 1844 var bleven udnævnt til administrerende Direktør for Borger- og Almue-Skolevæsenet i Kjøbenhavn, Kand. Theol. Gn. G. Ch. Bohr. Til Bestyrer af Institutet i Fredericia valgtes af Institutets Kommission, efter Rektor Bendtsens Befordring i Slutningen af 1844, Overlærer Mag. Jan. Bagge Friis Bjerregaard.

Sammenholder man foranstaaende Oversigt med den lignende som i Akademiske Tidender er meddeelt for det foregaaende Tidsrum, falder det i Øjnene, at der i det senere Jemaar er ansat et langt større Antal af Lærere, navnlig de underordnede, Overlærere og Adjunkter, end i det foregaaende, nemlig i 1836—40 kun 4 Overlærere og i det Højeste 33 Adjunkter, men i 1841—45 7 af hine og 51 af disse. Da der i begge Tidsrum ere ved Dødsfald, ved Entledigelse og Befordring afgaaede omtrent lige mange Lærere (naar man nemlig fradrager Rektorerne), kan Marsagen hertil alene være den, at der i det senere Tidsrum er paa Grund af Klassers Deling eller forøget Frekvens af Disciple ansat et forøget Antal af Lærere mod forhen. Dette erfares ydermere deraf, at ifølge Angivelserne i Akademiske Tidender ans. St. bestod ved Udgangen af 1840 det underordnede Lærerpersonale i samtlige Skoler af 62 Adjunkter eller konstituerede Lærere, foruden 11 i Sorø og Herlufsholms Skoler, 3 i Bessestad og 4 i Realskolen, tilsammen 80, men efter det ovenfor Anførte ved Udgangen af 1845 af 78 i de egentlige Skoler, 13 i Sorø og Herlufsholm, 3 i Bessestad og 5 i Realskolen, tilsammen 99, hvilket er en Forøgelse af over 1 Lærer ved hver Skole. Overlærernes Antal var ved Udgangen af 1840 16, ved Udgangen af 1845, naar Sorø Skole regnes med, 18 (og, da 2 Poster vare vakante, egentlig 20). Totalantallet af begge Klasser af Lærere var altsaa i 1840 96, i 1845 117*).

Dette synes saaledes tilstrækkeligt at vise, at Reformen i Virksomheden, længe for-end dens Iværksættelse er bleven udtrykkelig besluttet, har været forberedet i samtlige Skoler, der sees allerede nu at være langt bedre forsynede med Lærere end for faa Aar tilbage. Det er sikkert at haabe, at der om nogle Aar, naar Reformen er bleven gennemført ved alle Skoler, vil vise sig en endnu kjendeligere Forøgelse i Lærerbesætningen.

*) Ifølge Akad. Tidb. for 1833 S. 289—315 og 523, var Antallet i bemeldte Aar, da der vare 3 Skoler flere, af Adjunkter og konstituerede Lærere i de egentlige Skoler 65, i Sorø og Herlufsholms (den sidste antaget som oven til 4) 9, i Bessestad 3, tilsammen 77, hvortil 13 Overlærere, altsaa Totalantallet 90, eller næsten det selsamme som i 1840, naar nemlig her Realskolens Overlærer og Adjunkter regnes fra.

Ogsaa med Hensyn til Gageringen viser sig det Selvsamme af de aarlige Budgetter og Regnskabs-Oversigter; thi ved at sammenholde Budgetterne for 1841 og 1846 vil man finde, at Kontoerne for Lærernes Gagering og for Timelærere er steget fra 79000 rb. til 86000 rb., ligesom der til begge disse Poster blev i Virkeligheden anvendt, i 1841 78332 rb., i 1845 84491 rb. Men ogsaa i denne Henseende er upaatvilelig en væsentlig Forbedring nærforstaaende ved det ny Normalreglement som det i Anledning af den nu (i 1846) befalede Udstrækning af Reformen til samtlige Skoler er paalagt Direktionen allerunderdanigst at forelægge.

I Forbindelse med disse to væsentlige Punkter i den forestaaende eller begyndte Reform af det lærde Skolevæsen, skal Udg. omtale et tredje, som vel i sig selv er af langt mere underordnet Bigtighed, men dog uidentviol af saadan Betydning, at det vel turde fortjene at optages med i Reformen, nemlig Benævnelserne for Lærerpersonalet, men især for de underordnede Lærere, de nu saakaldte Adjunkter. I gamle Dage havde man, som bekendt, forskjellige Benævnelser for disse Embedsmand, Lokater, Kollegaer og især Hørere eller Lektiehørere, hvilket sidste Ord efter de daværende Forholde vistnok meget betegnende udtrykte hvad det skulde, og havde den store Fordel at være hentet fra Sproget selv. Nuomstunder kunne vi vel ikke bruge dette Ord, der endog falder temmelig i det Romiske, fordi Undervisningens hele Maade og Indhold nu aldeles har ffernet sig fra det som ved hint Ord betegnedes; men det var vistnok stor Skade at man, da der ved den ældre Reform i dette Aarhundredes Begyndelse behøvedes en ny Benævnelse, istedetfor at benytte et beslektet og aldeles nærliggende dansk Ord, der med en ringe Modifikation i Tanke og Form vilde have fremstillet Begrebet ligesaa klart og rigtigt som hint, indførte et ganske fremmed Ord, som, aldeles affeet fra at det er hentet fra det gamle latinske Sprog, er saa uheldigt som vel muligt; Dret Adjunkt er nemlig saa langt fra, selv i det latinske Sprog, at betegne hvad det skulde, at det endog aldeles ikke udtrykker nogensomhelst Virksomhed, end sige Lærervirksomheden, og neppe nogen Stilling, idet det kun tilkjendegiver, at En er tilforordnet, ansat eller slikt, men da dette kunde være ved hvilken som helst Anstalt og paa hvilken som helst Maade, kunde det ligesaa godt betegne En der var ansat f. Ex. ved Universitetet som ved Skolen, eller En der ved denne var i enhver anden Stilling end Lærereens*). Det skulde derfor synes, ikke at være saa vanffeligt at fortrænge dette

*) Benævnelsen Adjunkter — der først blev indført efter Skolekommissionens under 25de Maj 1804 allernaadigst approberede Forslag til hensigtsmæssigen at besætte de saakaldte Hørerpladser, se Fogtmans Samling paa sit Sted, — flytter sin Oprindelse til den ved det lærde Skolevæsens Reform i dette Aarhundredes Begyndelse udfastede og i nogle Skoler for en Tid virkelig iværksatte Plan til en fuldstændigere Organisation af Skolerne med Hensyn til Undervisningen og Lærerpersonalet, hvilken dog senere maatte indskrænkes. Hr. Konferentsraad Engelstoft har haft den Godhed, herom at meddele Udg. følgende Oplysning, hvoraf vil sees, at den omhandlede Benævnelse nu ikke længere passer til det som man ved den egentlig har villet udtrykke.

Efter Planen til den ældre Skolereform skulde nemlig enhver af de reformerede Skoler have 4 overordnede Lærere, respektive for de 4 Hovedlæresag, Planen indbefattede, og til hvilke ogsaa Indretningen af det under 28de Juni 1799 oprettede pædagogiske Seminarium, hvor slige Lærere skulde dannes, (Fogtman VI D. 10 B. S. 184 ff.) med sine 4 Klasser — nemlig 1 for Religion og Anthropologi, 1 for den gamle Philologi, 1 for Geografi og Historie, 1 for de mathematiske og Naturvidenskaberne (hvilke man endnu dengang troede at kunne forene alle i en Klasse) — sluttede sig, af hvilke 4 overordnede Lærere, der saaledes ved enhver Skole dannede Overlærernes Klasse, En (uden at faget heri gjorde nogen Forskiel paa Rettighed) tillige som Rektor skulde have Bestyrelsen af den hele Skole. Disse Overlærere skulde fremdeles adjunderes, og som dem adjunderede under deres Tilfyn og Ledelse virke, underordnede Medhjælpere, i Reglen 6, saa at det fuldstændige Lærerpersonalet ved enhver reformeret Skole i Reglen blev 10, nemlig 4 Overlærere, Rektor iberegnet †), og 6 adjunderede Underlærere, hvilke Underlærere derfor tillagdes Navnet Adjunkter, og af hvilke En tillige skulde forrette Sekretariatet i Skoleraadet og En gaae Rektor tilhaande ved Skolebibliotheket. Dette Navn var altsaa i sin Oprindelse ingenlunde vilkaarligt valgt, men havde sin Grund i selve Organisationsplanen, og var i Henhold til denne passende og med Overlag bestemt. Men efterat hin i en større Maalestok udfastede Organisationsplan af Mangel paa tilstrækkelige

†) Se de approberede Reglementer og Anordninger for Kathedralskolerne i Kjøbenhavn, Kristiania og Denske af 1801 og 1802. Ved den sidnavnte Skole var dog i Begyndelsen i Ilge Egenbald ansat en Konrektor, saa Skolen da begyndte med 5 Overlærere, Rektor iberegnet. Se Nyrup Ubkast til en Historie af de latinske Skoler S. 322 ff.

Drd — der heller ikke kan siges, enten ved sær Skjønhed i Formen, eller ved at være reciperet i andre Sprog eller Lande; (da det foruden hos os, hvor det kun i omtrent fyrretve Ar har haft Indpas, neppe bruges noget andet Sted end i Norge, hvor det efter Adskillelsen er beholdt) eller ved andre Fortrin at anbefale sig videre — naar man kunde paa vise en anden Benævnelse til at træde i Stedet, som baade er hentet fra Sprogets Rod, og aldeles vilde udtrykke netop det som den skulde, med andre Drd, som just har alle de Egenheder som hint fremmede Drd mangler. Denne Benævnelse troer Udg. at have fundet i Drdet *Klasselærer*, som han derfor tillader sig at foreslaae. Her træder os det gamle „Lectiehorer“*) atter imøde, men i en fornyet og forbedret Dragt, aldeles svarende til Skolens og Undervisningens nuværende Indretning — navnlig den reformerede Indretning, hvorefter Skolen har saamange Klasser, at en Lærer ikke længere som før vil kunne omfatte den hele Skole med sin Undervisning, neppe engang i noget enkelt Fag, men kun en eller nogle af de talrige Klasser. Drdet giver derfor et saa aldeles korrekt og betegnende Udtryk for Begrebet om den Paagældendes Stilling og Virksomhed, at der ikke synes at kunne forlanges et adækvatere, især da det tillige har den Fordel, at det fuldstændigen vil passe ind i det hele System af Benævnelser, som derved, og først derved, bliver saa konsekvent og træffende som muligt, idet Skolen styres og Undervisningen ledes ved dens Rektor eller Bestyrer, ved Hjælp af Lærere af forskjelligt Slags, som ere: Overlærere, Klasselærere, konstituerede Lærere og Timelærere, de sidste sædvanligen egentlige Faglærere, Gymnastik-, Sang-, Tegnelærere osv.**)

Fremdeles skjøner Udgifveren ikke rettere, end at det hidtil udelukkende benyttede fremmede Drd *Rektor* meget vel kunde undværes, ved at ombyttes med det danske *Bestyrer* eller *Skolebestyrer*, hvilket i alle Maader ligesaa fuldkomment udtrykker Begrebet af denne Embedsmands Stilling og Virksomhed, som det latinske Drd. Da vi paa en Maade allerede have optaget dette Drd, der udelukkende bruges ved Privat-

Hjælpebidler til dens Gjennemførelse (og da man paa den Tid endnu ikke vilde gribe til Midlet af Skolens Redlæggelse) havde maattet i den Grad indskrænkes, at istædtfor i Reglen 4 Overlærere ved enhver Skole i de respektive Hovedfag, med dem adjungerede 6 Underlærere, hver Skole nu foruden Rektor kun fik en overordnet Lærer (ikke engang altid dette), og denne ene siden Anordningen af 24de Okt. 1818 altid i det samme Hovedfag, nemlig det philologiske, og der ikke mere var Tale eller Tanke om Underlærernes Stilling, efter den første Ide, som Overlærerne adjungerede, saa tabte Benævnelsen Adjunkt i Virkeligheden sin oprindelige Betydning, og har saaledes nu, og saalænge de samme Omstændigheder vare, ikke den samme logiske Berettigelse, som da den først blev indført.

*) At *Lectie* i denne Sammensætning svarer til det nuværende *Klasse* og ikke til det nuværende *Lectie*, tør vel antages at være udenfor Tvivl: „*Lectiehorer*“ var den der var Hører især i en vis *Lectie* eller *Klasse*, ikke just den der hørte *Disciplene* i deres *Lectier*.

**) Det kunde maasse synes, at man ligesaa godt eller bedre kunde danne det danske Drd for Adjunkt ved i Modsetning til Overlærer at optage Benævnelsen Underlærer. Derimod kunde i og for sig ikke være Synderligt at indvende, og disse Benævnelser vilde da være i fuld Analogi af Ordene *Over-* og *Underlæge*, som man i den seneste Tid har ført i Brug ved Militæretaterne. Imidlertid vilde det maasse dog snarere have noget Støtende at hente det ny Drd netop fra Begrebet om det Underordnede, især da dette i mindre Grad fremtræder i Forholdet mellem Overlærerne og Adjunkterne, der mere med Hensyn til Bestyreren ere underordnede, end mellem de militære *Over-* og *Underlæger*; og ligesom derfor bemeldte Drd om Skolens Lærere vilde være mindre berettiget end om de nysnævnte Embedsmænd, saaledes vilde det maasse og af samme Grund vanskeligere vinde Indgang end det oven foreslaaede. Derimod turde det være rigtigere at henføre dette Drd til Brug ved Landsby-skolerne, hvor man da ligeledes vilde have et helt System af træffende Benævnelser i *Skolelærere*, *Underlærere* og *Hjælpe lærere*.

Endnu skal bemærkes, at naar Prof. Ingerslev i sit Skrift om Udlånets Skoler paa nogle Steder netop har benyttet Drdet *Klasselærer*, som det synes, i Betydning af den Indretning i de preussiske Skoler som han anbefaler og ellers betegner med Drdet *Klasse-Ordinarius*, da vil i denne Henseende neppe opstaa nogen Kollision ved at vælge *Klasselærer*, som her foreslaaet, for det generiske Begreb *Adjunkt*; thi vil man indføre hin Indretning, da har man hertil ej alene det nysnævnte *Ordinarius*, men man har et langt bedre dansk Drd, da det ikke sees rettere, end at hint Begreb langt mere ligefrem og naturligt kunde betegnes ved Drdet *Tilfynskærer*, nemlig den Lærer der for hver enkelt *Klasses* Vedkommende skulde have det nærmere og specielle Tilfyn i flere Henseender med *Disciplene* i samme.

institutterne — som efter Forholdene hos os udgjøre en vigtig Klasse af Anstalter der ganske staae ved Siden af de offentlige lærde Skoler —, ved hvilke netop Drdet Rektor hverken faktisk bruges eller kan bruges, ligesaa lidt i Sammensætning som enkelt, men derimod Institutbestyrer er det reciperede, er det vanskeligt at indsee, hvorfor man ikke ligesaa vel kunde benytte sig af det danske Skolebestyrer som af Institutbestyrer, og saaledes emancipere sig fra hint latinske Drd. der, i hvor velklingende og betegnende (for den der kan Latin) det end kan være, dog altid bliver latinsk, hvilket netop falder i Dine derved, at Drdet ofte ret ligesom slyer en Sammensmeltning med Sproget, idet det i mange Tilfælde ikke er ret modtageligt for Flexionen med den bestemte Artikel. Men til en saadan Forandring kunde der vel neppe være noget mere passende Tidspunkt end Reformens, især hvis den oven foreslaaede Forandring i Betydelsen for de underordnede Lærere skulde vinde Indgang.

Foruden de oven under Universitetet anførte to ny tilkomne Legater for Dimissi fra toende af Skolerne, er at berette om **to ny i 1845 oprettede egentlige Skolelegater**, det ene for Aalborg, det andet for Kolding Skole, ligesom en Forandring er foregaaet med nogle af de ældre Legater.

Emanuel Taubers Jubellegat. Under denne Betydelse blev i Anledning af den nu entledigede Rektor Statsraad Taubers Embedsjubilæum, som indtraf den 10de Januar, oprettet et Understøttelses=Legat for trængende Disciple i Aalborg Kathedralskole, af en ved frivillige Sammenfud tilvejebragt Kapital. Det nærmere angaaende Legatets Stiftelse, Anvendelse m. v. erfares af Fundatsen, der med den kongelige Stadsfæstelse lyder saaledes:

Vi Christian den Ottende af Guds Naade Konge til Danmark, de Benders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, gjøre vitterligt: at eftersom hos Os er allerunderdanigst bleven ansøgt og begjært Vor allerhøjeste Konfirmation paa den af nogle Lærere ved Aalborg Kathedralskole under 10de Januar d. A. oprettede og herhos in originali heftede Fundation for det under Navn af „Emanuel Taubers Jubellegat“ oprettede Legat til Bedste for værdige og trængende Disciple i bemeldte Skole, af hvilken Fundation en ligelydende Gjenpart findes i Vor Direktion for Universitetet og de lærde Skoler, saa ville Vi denne Fundats i alle dens Ord, Punkter og Klausuler, saaledes som den her findes, allernaadigst have konfirmeret og stadfæstet, ligesom Vi herved konfirmere og stadfæste samme. Forbydende Alle og Enhver, mod det som forskrevet staaer Hinder at gjøre. Givet i Vor kongelige Residensstad Kjøbenhavn d. 14de Martz 1845.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Christian R.

(L. S.)

Zanzen.

Kolderup = Rosenvinge.

Konfirmation

paa en Fundation for et under Navn af „Emanuel Taubers Jubellegat“ oprettet Legat til Fordel for værdige og trængende Disciple i Aalborg Kathedralskole.

Selmer.

Fundats for Emanuel Taubers Jubellegat.

Rektor Taubers 50aarige Embedsjubilæum fremkaldte det Duffe hos hans Medlærere, at vise ham deres Agtelse og Hengivenhed ved at rejse ham et Minde i den Skole og den By hvor hans Virksomhed nu i over 33 Aar har været til saa megen sand Gavn og Betsignelse. Dette Duffe fandt saa villig Gjenklang og saa virksom Deltagelse hos Jubellæreren mange Venner og Belyndere, saavel i Aalborg som i sammes Omegn, at det snart viste sig, at Indbydernes Plan, at stifte et Skolelegat der skulde bære Jubellæreren Navn, vilde kunne lade sig realisere, ligesom Mindet om Taubers 25aarige Rektorvirksomhed bevarer ved et Universitetslegat, stiftet 1836 alene af hans Disciple. Vi understrevoe Lærere ved Aalborg Kathedralskole ere af Stifterne blevne bemyndigede til at forfatte efterfølgende Fundats for Legatets Uddeling og Bestyrelse.

§ 1. Legatet skal bære Navn af „Emanuel Zaubers Jubellegat“ for værdige og trængende Disciple i Aalborg lærde Skole, og Rektor Zaubers Jubileumsdag den 10de Januar 1845 skal betragtes som Legatets Stiftelsesdag. § 2. Legatets Grundkapital, som er 1000 rb. Sølv, skal gjøres frugtbringende paa samme Maade som andre offentlige Stiftelses Midler ialmindelighed. Denne Kapital deles i 2 Portioner, hver paa 500 rb., hvis Renter uddeles til 2 værdige og trængende Disciple i Aalborg lærde Skole, og fortrinnsvis til saadanne Disciple der ere velbegavede for Studeringerne. § 3. Da det efter § 2 skal komme i særlig Betragtning, om Stipendiarius er velbegavet for Studeringer, maa Stipendiet ikke nydes førend i det 1ste Aar i 3die Klasse efter den nuværende Klasseinddeling. Efter hvert Aars Hovedexamen skal der tages Bestemmelse om, hvilke Disciple der i det følgende Skoleaar skulle nyde Legatet; dog kan det atter tildeles de samme Elever som have nydt det i det forrige Aar, saafremt de maatte anses for de mest værdige dertil. Betsægtede af Rektor Zauber skulle, hvis de iøvrigt ere lige kvalificerede, have Fortrinset til at nyde Legatet. § 4. Legatet udbetales hvert Aars 10de Januar og 10de Juli, hver Gang med det Halve. § 5. Baaede Udvalgelsen af Stipendiarierne og Legatets Uddeling overlades til Rektor Emanuel Zauber, saalænge han lever og ønsker det, og skal det efter den Tid uddeles af Skolens Rektor, der ene har at vælge de Disciple der skulle nyde det. § 6. Skulde imod Forventning, paa Grund af særegne Omstændigheder, f. Ex. Discipelantallets ualmindelige Aftagelse eller andre uforudselige Aarsager, det Tilfælde indtræffe, at der et Aar ikke findes to Disciple der have de fundatsmæssige Egenstaber til at nyde Legatet, da skal det uddeles til en Discipel i 2den Klases øverste Afdeling, og hvis der heller ikke der skulde findes fundatsmæssige Elever, da bør den eller de Portioner der saaledes ikke kunne uddeles henlægges til næste Aar, og fordeles ligeligen til de 2 Stipendiariere der da maatte blive udvalgte til at nyde Legatet. Dog bør denne Forholdsregel ikkun anvendes under ganske særdeles Omstændigheder. § 7. Legatkapitalen administreres nærmest af Forstanderskabet under Foratets Opsigt; men Bestyrelsen kontrolleres af Universitetsdirektionen, og aarlig Efterretning meddeles desuden i Skoleprogrammet om Uddelingen og Bestyrelsen. Der bør holdes en særskilt Distributions-Protokol, autoriseret af Stifterne, hvori Fundatsen skal være indført, og hvori Stipendiarierne, hvergang de modtage en Legatportion, meddele deres egenhændige Kvittering. Denne Protokol bør være i Rektors Bærg, og efter den bør han, hvergang han af Regnskabsføreren erholder Legatets Beløb til Uddeling efter Fundatsen, igjen meddele Regnskabsføreren sin Kvittering, ledsaget af Underretning om Personerne der nyde det, til Regnskabsbilag. § 8. Den kongelige konfirmerede Original-Fundats skal opbevares i Stiftets Kiste, og 2 Afskrifter af samme udfærdiges, hvoraf den ene henlægges i Universitetsdirektionens Arkiv, den anden bevares ved Aalborg lærde Skole. § 9. Skulde den lærde Skole i Aalborg i sin Tid blive nedlagt, da skal dette Legat henlægges til den Skole i Aalborg der kan anses nærmest at være traadt i Kathedralskolens Sted.

Aalborg, den 10de Januar 1845.

Carl Emil Kemp. T. Hansen. H. C. Jermin. S. V. Claudi.
G. P. Behrend. W. Lund. Gregersen.

— Kolding Borgeres Legat. Under dette Navn blev af en Ubekendt — der dog senere har navngivet sig som Agent J. P. Viasing i Kolding, se Skolens Program for 1846 S. 35 — paa den ny Skolebygningens Indvielsesdag den 23de Okt. stiftet et Legat for Kolding lærde Skole, bestaaende i en kongelig Obligation paa 500 rb., med den Bestemmelse, at Renten skal anvendes til Præmie-Belønning for Disciplene, nemlig $\frac{4}{10}$ Dele for Sang og $\frac{6}{10}$ Dele for dansk Deklamation. Rektoren skal alene bestemme Præmiernes Uddeling, der skal foregaae hvert Aars 23de Okt., til Minde om Skolebygningens Indvielses-Dag, som tillige er Legatets Stiftelsesdag. Indtræffer denne Dag paa en Søndag, sker Uddelingen den foregaaende Lørdag Formiddag.

I en paa Giverens Begne afgivet skriftlig Erklæring er med Hensyn til Legatets Anvendelse meddelt følgende yderligere Forklaring. Det er Giverens bestemte Vifte, at Skolens Rektor skal afgjøre, hvem den eller de Disciple ere som Præmierne hvert

Nar skulle tilfalde, saaledes at end ikke Lærerne i de Discipliner i hvilke de falde have nogen Stemme i denne Henseende. Med Hensyn til Præmiernes Størrelse, da er saadant overladt til Skolens Rektor indenfor de bestemte Grændser, nemlig $\frac{4}{10}$ til Sang og $\frac{6}{10}$ til dansk Deklamation. Rektor vil altsaa kunne dele Præmien mellem flere Disciple eller uddele den til en enkelt; ligesaa er det ham overladt at udbetale Præmien i rede Penge til Disciplene, eller at anskaffe en eller anden Gjenstand for Præmiens Beløb, naar han anser Saadant for hensigtsmæssigt, dog maa Præmierne i deres Helhed hvert Nar uddeles, uden at Noget opspares fra det ene Nar til det andet. Med Hensyn til de Læregjenstande for hvilke Præmierne ere udsatte, bemærkes, at da det er Giverens Hensigt at opmuntre til Flid i disse, er det en Selvfølge, at da vedkommende Disciple af Naturen kunne være saare forskjelligt begavede i saa Henseende, ikke altid den i en af Gjenstandene absolut første er den værdigste til Belønningen; da det imidlertid er umuligt at give bestemte Regler i saa Henseende, maa det i ethvert Tilfælde overlades til enhver Rektors Skjønssomhed, efter bedste Overbevisning at uddele Præmierne til de Disciple som han finder værdigt til samme. — Da det brugte Udtryk: „dansk Deklamation“ muligens kunde give Anledning til Misforstodning, bemærkes, at det ved at bestemme en Præmie for denne er Giverens Hensigt, at fremme et godt og dannet mundtligt Foredrag hos Disciplene, saaledes at de allerede fra Skolen af kunne være forberedte til, hvad deres fremtidige Bestemmelse i Livet end maatte blive, at tale offentligt, og det fri for den Ungsteligthed der ialmindelighed følger den der ikke har den Dvælselse som Giveren ønsker at fremme. Han har kaldet den „Deklamation“, fordi han formener, at Deklamationsøvelser ville have en gavnlig Indflydelse, men han indseer meget vel, at disse alene ikke ville kunne opfylde hans Hensigt, og han overlader til enhver Rektor, at anstille de Dvælselser som bedst kunne bidrage til Opfyldelsen af hans Dnsse; dog maa disse Dvælselser, hvad der ogsaa ligger i Udtrykket „dansk Deklamation“, anstilles i Modersmaalet.

Overensstemmende med disse Bestemmelser vil Præmieuddelingen see dels efter den Kundskab man iforvejen har om vedkommende Disciples Fremgang i de nævnte Fag, dels efter det de heri præstere ved en for de Flinkere aabnet Konkursprøve, der dog foregaaer privat, saaledes at kun Skolens Lærere og Disciple ere tilstede. Udfaldet af Præmieuddelingen vil blive bekendtgjort i Skolens aarlige Programmer.

— I Slutningen af 1844 gjorde Rektor Mag. Ingerslev opmærksom paa, at tvende Kolding Skole tillagte Indtægter hidtil formentlig urigtigen vare indbetalte i Skolens egen istedetfor i Stipendiefondens Kasse, nemlig Afgiften af tvende Enge ved Varde, Maren Pedersdatters eller Graafods Eng og Maren Andersdatters Eng, som begge sidst vare i 1842 bortlejede ved Auktion under Et, for et Tidrum af 5 Nar, for en aarlig Afgift af 54 Rbd., hvoraf den overvejende større Andel vedkom den førstnævnte, men kun en ubetydelig Del sidstnævnte Eng. Da efter den indsendte Gjenpart af Maren Graafods Testament, af 14 Maj 1684, idermindste den førstnævnte af disse Enge var udtrykkelig skænket til Disciples Understøttelse i Varde Skole, hvorfra Indtægten af begge Enge ved Refr. 4de Marts 1740 blev forflyttet til Kolding Skole, syntes det utvivlsomt, at Indtægten maatte tilhøre Stipendiefonden, og Rektoren androg derfor paa at en saadan Forandring maatte iværksættes.

I en herover afgivet Betænkning bemærkede Stiftsoverigheden, at Reskriptet af 1740 alene har henlagt til Kolding Skole fra den nedlagte Skole i Varde, til Rektor 72 Rbd. 24 ff. aarlig, og til Disciplene 59 Rbd. 15 ff. aarlig. Da nu ingen Afgift af Enge anføres i Hoffmanns Fundatssamling (V. 687) blandt de Indtægter som ved Varde Skoles Nedlæggelse bleve tildelte Rektoren i Kolding, men derimod en saadan Engleje nævnes blandt de Poster som fra Varde Skole overførtes til Kolding Skoles Disciple, var der ingen Tvivl om, at de omhandlede Enge tilhørte Kolding Skoles Stipendiefond ifølge det foranførte Reskript. Men da det af Testamentet saaes, at Testatrix udtrykkelig, for det Tilfælde at Varde Skole skulde blive affattet, havde bestemt, at hendes her omhandlede Gave skulde tilfalde Ribe Skole, og det maatte antages, at Reskriptet kun kunde have tilfidesat saadan Bestemmelse fordi den havde været overseet eller ubekjendt, vilde det formentligen være til Ribe Skoles Stipendiefond at den almindelige Skolefond maatte afgive den paagjældende Indtægt.

Ved en anstillet Undersøgelse af de det oftnævnte Reskript forudgaaede Forhandlinger kunde det ikke sees, hvad Grunden havde været til, at Maren Graafods Eng tværtimod Testamentets Bestemmelse ved Reskriptet var bleven henlagt til Kolding

Skole, idet den daværende Stiftsøvrighed vel overensstemmende med Testamentet, dog uden at nævne dette, havde foreslaaet, at Afgiften af disse Engge tilligemed de øvrige Indtægter for Disciplene skulde gaae over til Kathedralskolen i Ribe, men dette ved Reskriptet blev forandret saaledes, at samme henlagdes til Kolding lærde Skole. Da imidlertid denne Omstændighed syntes at hentyde paa, at det har været Reskriptets Henfiigt at forandre Testamentets Bestemmelser, og da dette nu ved et saa langt mellem-liggende Tidsrum var bleven stadfæstet, maatte Direktionen finde det saa meget mere betænkeligt, nu atter at forandre den saaledes engang ved en kongelig Resolution skete Afgjørelse af denne Sag; og da det kongelige danske Kancelli, hvis Betænkning Direktionen indhentede om, hvorvidt der desuagtet maatte være Foje til at bevirke den oftnævnte Engafgift anvendt efter Testatrix's Bestemmelse til Bedste for Ribe Skoles Stipendiefond, ligesledes forment, at Bestemmelsen i denne Henseende i Reskriptet af Aa Marts 1740 burde følges, maatte Direktionen ansee denne Sagens Afgjørelse for den rigtigste, og tilstrev derfor under 19de April 1845 Esforatet om at paalægge Kolding Skoles Forstanderskab, for Fremtiden at lade den nævnte Afgift af 54 Rbd. aarlig beregne til Indtægt for Skolens Stipendiefond.

Kolding Skoles Stipendiefond har saaledes faaet en højt velkommen Forøgelse. Den har hidtil alene bestaaet i en Kapital paa 975 rb., hvis Rente, 39 rb., saaledes end ikke har kunnet udrede 2 Stipendier af laveste Grad til 20 rb.; efterat denne Kapital desuden i 1845 er forøget til 1000 rb. ved Hjælp af en Beholdning af hjemfaldne Dplag, der gjorde det muligt at ombytte en Fonden tilhørende kongl. Obligation paa 75 rb. *) med en større paa 100 rb., ere Fondens Indtægter saaledes for Djebliffet 94 rb. Rektor Ingerslev har endvidere foreslaaet, at en Afgift af Byens Kirke, der hidtil har været indbetalt i Skolens egen Kasse med 9 rb. 22 st. aarlig, herefter maatte beregnes Stipendiefonden til Indtægt, da den skal hidvære fra nogle af Private i den ældre Tid skjænkede Gaver til Disciplene, der vare komne ind under Kirkens Kapitaler. Dette blev ogsaa af Direktionen forelobigen bevilget for 1845, men iøvrigt er Sagen endnu ikke definitivt afgjort.

Endnu maa bemærkes, at da det saakaldte Helts og Pelts Legat, stort 266 rb. 64 st., som i Maret 1750 var skjænket samme Skole, halvt til Bibliotheket, halvt til Bogers Indkjøb for trængende Disciple, befandtes i en lang Række af Aar ikke at være anvendt til sidstnævnte Bestemmelse, men Renten at være beregnet udelukkende Bibliotheket til Indtægt, har Direktionen, efter Mag. Ingerslevs Forslag, under 21 Decbr. 1844 bifaldet, at det herefter anvendes paa fundatsmæssig Maade *).

— Angaaende det af Rektor for Ribe Kathedralskole Professor Thorup i Maret 1827 stiftede Thura-Salsterke Legat til bemeldte Skole er i sin Tid i Akad. Tdd. (I. 327) meddelt Beretning. Om dette er her at tilføje, at da Legatet, som hidtil havde indstaaet i en Prioritets Obligation stor 375 rb., befandtes at have et Tilgodehavende i Skolens Kasse af opsparede Renter af 178 rb. 4 st., blev det ved Skrivelse fra Direktionen under 7 Decbr. 1844 bestemt, dels at der af dette Rentebeleb skulde anvendes det Fornødne til Indkjøb af et Beløb af 150 rb. i kongelige Obligationer, og Resten indsattes i Vejle Amts Sparekasse paa Legatets Konto, dels at for Eftertiden Regnskabet for dette Legat skal holdes aldeles affondret fra Skolens almindelige Regnskab og aarligen særskilt indsendes tilligemed dette.

— Som bekjendt skjænkede afdøde Etatsraad Frederik Bagger til Juulskov ved Gavebrev af 7de Juli 1789 en Kapital af 20000 rb. til forskjellige Stiftelser, og bestemte blandt andet, at „til Opmuntring som Præmie for de to sædeligste og flittigste Disciple, saavel i Odense som Nyborg Skolers tvende øverste Lektier, 14 rdl. aarlig skulde uddeles saaledes, at hver af disse to faaer i begge Skolers tvende øverste Lektier strax efter Examen 4 rdl., i næste Lektie hver 3 rdl.“)

I et igennem Esforatet indkommet Andragende bemærkede Rektor Professor Heinrichsen, at disse Præmier hidtil, i Overensstemmelse med Ordene i Fundatsen, vare blevne uddelte til Disciple i Odense Skoles tvende øverste Klasser, selv efterat Antallet af Klasserne efterhaanden var steget, først i Maret 1840 til 5, senere i 1843 til 6.

*) I sin Tid indkjøbt for det Sahlste Legat, hv. s. Akd. Tdd. I S. 330.

*) Om dette Legat se iøvrigt Akd. Tdd. III. S. 295 og 563.

*) Jfr. Akad. Tdd. III. 261 og 270. Den Nyborg Skole vedkommende Del overgik ved Skolens Nedlæggelse til Byen, st. IV. 486.

Men da ret snart endnu en 7de Klasse vilde komme til, syntes der at være Anledning til at afhjælpe det Misforhold som allerede i nogle Aar havde fundet Sted mellem Antallet af Disciple i Skolen og dem som man har anseet kvalificerede til Præmierne, da, hvis man i Fremtiden skulde vedblive at holde sig strikke til Fundatens Bogstav, Legatets Anvendelse vilde blive indskrænket til et i Forhold til Skolens Frefvens endnu ringere Antal af Disciple, vistnok tvertimod Fundators Hensigt og tvertimod hvad der er Skolens Lær, da navnlig den 7de Klasse sjelden vil bestaae af mere end 8 Disciple, undertiden vel endog færre, og Legatet altsaa ved den relative Burdering af denne Klasse faa Disciple hyppigen vil blive at tildele dem som ikke kunne ansees for de i Sædelighed og Flid mest udmærkede af de ældre Disciple. Det er til Erkjendelse af Fundators Hensigt af Vigtighed at lægge Mærke til, at efter hvad der fremgaaer af Skolens Protokoller, dels i Tidrummet fra 1780—89, i hvilken Tid Statsraad Bagger maa antages at have tænkt paa og forberedet Foundationen, Skolen i adskillige Aar kun har haft 4 Klasser, og at den baade i disse Aar og lige til Reformen 1802 aldrig har haft over 5 Klasser, dels at i det samme Tidrum og senere Discipelantallet i de to øverste Klasser har udgjort omtrent det Halve af Skolens Frefvens, ofte endog derover (øverste Klasse bestod da af 30 til 40, næstøverste af 20 til 30 Disciple), hvorimod de to nederste Klasser ialmindelighed have haft et meget ringere Antal af Disciple, medens efter Skolernes nærværende Forholde ialmindelighed de øverste Klassers Discipelantal i en Skole med 6 til 7 etaarige Klasser er ringe i Sammenligning med Tallet i de øvrige. Ved Reformationen i 1802 blev det bestemt, at Skolen skulde udgjøre 4 Aaarige Klasser, og dette Antal er ikke overstredet for 1840. I hele Tiden efter Reformen indtil 1830 var altsaa ligeledes Halvdelen af Klasserne og Disciple kvalificeret til de Baggerste Præmier. Prof. Heinrichsen henstillede, om ikke i Analogi hermed for Fremtiden den Regel kunde bestemmes for Legatets Uddeling, at Disciple i 4de til 7de Kl. inkl. ere kvalificerede dertil, saaledes at den større Præmie uddeles til 7de og 6te (svarende til forrige 4de), den mindre til 5te og 4de (forrige 3die) Klassers Disciple.

Efterat det kongelige danske Kancelli, hvis Betænkning Direktionen indhentede, havde erklæret, at det Intet fandt at erindre mod disse saaledes i Forslag bragte Modifikationer, som begrundede i de forandrede Forholde, samt at det ikke ansaae det strengt nødvendigt herom at nedlægge allerunderdanigst Forestilling, meddelte Direktionen ved Skrivelse af 19de Juli 1845 sit Samtykke til den ommeldte Forandring i Anvendelsen af det Baggerste Præmielegat.

— Den Puggaardste Gave til Aarhus Realskole. I Begyndelsen af 1842 modtog Bestyreren af den videnskabelige Realskole i Aarhus, Nielsen, en Skrivelse fra Professor Dr. Theol. Clausen, hvori denne underrettede ham om, at en ubenævnt formuende Mand i Hovedstaden, som var fundet at skjenke en Kapital af 10000 rb. til Undervisningsvæsenets Fremme (dog at selve Kapitalen først efter hans Død skulde indbetales), og i denne Anledning havde forlangt hans Raad angaaende hvilke Anstalter han skulde lade denne Velgjerning tilflyde, ikke var uvillig til, efter Professorens Forslag at skjenke bemeldte Kapital til Realskolen, i hvilken Anledning Prof. Clausen udbad sig Bestyrerens Mening angaaende de nærmere Betingelser for Anvendelsen af dette eventuelle Legat m. v.

Senere tilstillede Prof. Clausen Bestyreren en Skrivelse fra den Ubenævnte af 29de Juni s. A., hvori han erklærer, at han, saalænge han kan, vil give 400 rb. aarlig til den videnskabelige Realskole i Aarhus, hvilken Sum skulde anvendes til Stipendieportioner til trængende, flittige og velbegavede Disciple, der bestemme sig til at fuldende Skolens Kursus i de to øverste Klasser, hver Portion paa 80 rb., hvoraf de 30 skulde anvendes til Skolepengenes Betaling, det øvrige oplægges for at udbetales Vedkommende ved Dimissionen. Rentens Betaling skulde fra 1ste Dkt. s. A. tage sin Begyndelse og fortsættes kvartalister igjennem Prof. Clausen.

Det saaledes paatænkte og lovede Legat kom imidlertid kun for en ringe Del Skolen tilgode. Thi allerede Aaret efter modtog Universitetsdirektionen en Skrivelse — under 4de Apr. 1843 fra Catania paa Sicilien — fra den hidtil ubenævnte Stifter Grosfæder S. Puggaard, hvori han tilkjendegav sin forandrede Bestemmelse med den paatænkte Gave, hvilken han nu hellere ønskede, fra Begyndelsen af 1844, at lade tilflyde Foreningen til Fremhjælpelse af Undervisningsanstalter i det danske Slesvig.

Da der saaledes af det paatænkte Legat alene blev indbetalt for de 5 første Kvartaler et Beløb af 500 rb., som ved at indsættes i Sparekassen var opvoret til 523 rb.

32 ft., henvendte Rektor Nielsen sig, da der ikke af Giveren var truffet nogen Bestemmelse angaaende Anvendelsen af denne Sum, hvis Renter end ikke vilde kunne dække Skolepengene for en enkelt Discipel, hvortil vilde udfordres en Kapital af 750 rb., med Forespørgsel i denne Henseende til Prof. Clausen, idet han tilføiede, at Giveren formentligen ikke vilde være uwillig til at supplere hvad Skolen havde modtaget, til et Beløb som dog kunde faae Betydning som Legat.

Herpaa fulgte en Skrivelse fra Prof. Clausen af 31te Jan. 1845, som meddelte, at han vilde have fundet Betænkelse ved i denne Anledning at henvende sig til Grosserer Puggaard, selv om denne ikke havde været fraværende paa en Udenlandsrejse; men at man i Bestyrelsen for den slesvig-danske Undervisningsfond havde erkjendt Opfordringen til at supplere den ovenangivne Sum til et Beløb af 750 rb., hvorved den aarlige Rente vilde kunne dække Skolelønns-Udgiften for en Discipel. Og oversendte han tillige Supplementets Beløb med 227 rb.

Efter at have herom modtaget Indberetning fra Rektor Nielsen, tilstrev Direktionen under 8de Apr. Stiftsøvrigheden om at paalægge Realskolens Bestyrer og Regnskabsfører at drage Omfjerg for, at det samlede Beløb 750 rb. 32 ft., samt hvad der ved midlertidig Indsættelse i Sparekassen endvidere maatte indvindes, udsættes paa anordningsmæssig Maade mod loubefalet Sikkerhed og behørig 4 pCt. rentebærende Panteobligation, hvilken bliver at give Prohibitivpaategning som tilhørende den Puggaardske Donation til Aarhus Realskole, og derefter at lade den aarlige Rente indbetale i Skolens Kasse til Dækning af Skolepengene for en trængende og værdig Discipel, hvis Ud nævnelse ved hvert Skoleaars Begyndelse vil være at foretage af Direktionen efter Bestyrelsens Indfildning, saaledes at Beneficiet hvergang kun tildeles for et Aar*).

Legatet, som overensstemmende hermed førstegang blev uddelt for Skoleaaret 1845—46, ejer nu en Panteobligation stor 760 rb.

Af Skolevæsenets økonomiske Anliggender skal, foruden nedenstaaende Regnskabsoversigt for Aaret 1845 og Budget for 1846, alene omtales nogle enkelte af de vigtigere Sager, tildels allerede Gjenstande for Beretning i forrige Aargang.

Det er saaledes dengang berettet, at et ikke ubetydeligt Viborg Kathedralskole tilhørende Jordegods ved kongl. Resol. blev bestemt at skulle bortsalges, paa den Maade at Fæsterne selv skulde tilbydes, forsaavidt de derom inden Udgangen af 1844 vilde erklære sig, at kjøbe Stederne for to Trediedele af den derpaa satte Taxationsværdi, men saafremt de ikke inden bemeldte Tidspriist afgave saadan Erklæring, Stederne bortsalges ved Auktion efterhaanden som de blive fæstede. Angaaende denne Sag er her at tilføje, dels at foruden de 26 Gaard- og Husfæstere der, som i forr. Aarg. S. 222 anført, i rette Tid havde benyttet sig af Tilbudet, meldte sig senere endvidere 7 Fæstere, nemlig 5 Gaardmand og 2 Husmand, med Ansøgning om at deres Fæstesteder maatte selges dem paa de i den kongelige Resolution fastsatte Vilkaar, hvilket Andragende dog, da den forestrevne Termin forlængst var udlobet, ikke kunde bevilges, dels at ved det påserede Salg er indvundet en Kapital af 21366 rb. 64 ft. (hvoraf 100 rb. findes til Indtægt i Regnskabet for 1844, Resten i det for 1845) for omtrent to Trediedele af Godset, idet af det hele Hartkorn

	med Afgift															
	Ager og Eng				Møllestyld				Rug			Byg			Penge	
	Td.	Sk.	Sk.	Alb.	Td.	Sk.	Sk.	Alb.	Td.	Sk.	Sk.	Td.	Sk.	Sk.	rb.	ft.
er bortsolgt	110	4	1	2	2	2	1	1	51	6	1	30	7	3 $\frac{1}{2}$	147	24 $\frac{1}{2}$
	75	4	2	$\frac{1}{2}$	2	2	1	1	37	5	3 $\frac{1}{2}$	21	3	3 $\frac{1}{2}$	74	73 $\frac{1}{2}$
hvorrefter er tilbage	34	7	3	1 $\frac{1}{2}$					17	1	$\frac{1}{2}$	9	7	$\frac{1}{8}$	62	47

Da den tilbageværende Trediedel af Godset nu efterhaanden vil blive bortsolgt ved Auktion uden paahvilende Fæstebaand, saa at den fulde Taxationsværdi vil kunne naaes, maa det antages at ville kunne udbringes i Forhold til det Bortsolgte (der er afhandlet

*) Forhandlingerne i denne Sag findes udførligere i Skolens Programmer for 1843, 44 og 45

for to Trediedele af Bærdien) til c. 15000 rb., og der vil saaledes i Fremtiden kunne have omtrent det Tredobbelte i Renteindtægt mod den Landgildeafgift Godset hidtil har afgivet.

— Angaaende den i forr. Marg. (S. 222) omtalte Afhændelse af en Odense Kathedralskole tilhørende Fæstegaard maa ligeledes her tilføjes, at det Fæsteren gjorde Tilbud af ham blev antaget, og at den forlangte Trediedel af Kjøbesummen blev kontant erlagt i Decb. Termin med 1000 rb., saaledes som af nedenstaaende Regnskabsoversigt vil erfares.

— En anden lignende Afhændelse har i 1845 fundet Sted, nemlig af en Aarhus Kathedralskole tilhørende Gaard. Denne, Kammegeaarden kaldet, beliggende i Agri By og Sogn, Mols Herred, Randers Amt, og staaende for Hartkorn efter den ældre Matriful 4 Td. 2 Sk., efter den ny 4 Td. 6 Sk. 2 Fk. $\frac{3}{4}$ Mb., var for Tiden i den sidstafdøde Fæsters Enkes Besiddelse, som ifølge Fæstebrev af 1798 alene svarede i Afgift 2 Td. 4 Sk. Rug, 3 Td. 4 Sk. Byg og 3 rb. 16 st. i Penge.

Fra Enkens Svigersøn Laurs Jensen indkom i Begyndelsen af 1845 Andragende om at maatte overdrages Gaarden enten i Fæste eller tilkjøbs, idet han tilbød, for at erholde Gaarden overdraget som fri Ejendom at ville erlægge en Kjøbesum af 1600 rb., hvoraf de 600, eller i visse Terminer de 800 rb., skulde kontant udbetales og Resten forblive indestaaende i Gaarden, og for at erholde Arvefæste at svare en Kjøbesum af 1000 rb., hvoraf 400 rb. kontant, og enten aarlig Afgift af 2 Td. Rug, 2 Td. Byg og 2 Td. Havre, eller $1\frac{1}{2}$ Td. af hver af bemeldte Slags Sæd i Forbindelse med en Rekognition af 50 rb. ved hver Forandring af Besidder. Med Hensyn til den ringe Afgift der hidtil havde været svaret af den omhandlede Gaard, og da det derhos ved en optaget Synsforretning var bragt i Erfaring, at Gaardens Bygninger vare i den Grad forfaldne, at en Ombygning i Forbindelse med Gaardens Udbygning umuligt længe kunde opsættes, hvorved der saaledes ikke var Udset til, at den ved den næste indtræffende Fæsteforandring vilde kunne bortkæstes paa fordelagtige Vilkaar, troede Forstaaendetsbestyrelsen, at de ansøgte af Laurs Jensen tilbudne Vilkaar maatte anses antagelige, og Sforatet yttrede, at skjønt det ikke ialmindelighed var tilbøjeligt til at tilraade Afhændelsen af offentlige Stiftelsers Gods, maatte det dog i nærværende Tilfælde anses det for at være fordelagtigt for Skolen, efter Gaardens maadelige Bestaaenhed, at den afhændedes enten til fri Ejendom eller til Arvefæste.

Direktionen maatte vel ogsaa efter Omstændighederne holde for, at det vilde være rigtigst at den ommeldte Gaard blev afhændet fra Skolen, naar derved kunde sikkes denne en betydeligt højere Indtægt end der enten hidtil havde været svaret eller i et længere Tidsrum kunde ventes opnaaet i aarlig Afgift af Gaarden; men da Direktionen dog maatte anses det for sandsynligt, at noget fordelagtigere Vilkaar end de af L. Jensen tilbudne kunde og burde ved Afhændelsen opnaaes, lod Den ham tilkjendegive, at dersom han ikke var villig til at forhøje sit Bud til 2000 rb. for at erholde Gaarden til fri Ejendom, eller for at erholde Arvefæste til en Kjøbesum af 1000 rb. og en fast Afgift af 5 Td. af hver af de ovennævnte Slags Sæd samt en Rekognition af 50 rb. ved hver Forandring af Ejer, kunde man ikke indlade sig paa det gjorte Tilbud.

Da derefter L. Jensen erklærede sig villig til, for at erholde Gaarden til fri Ejendom at erlægge den forlangte Kjøbesum af 2000 rb., af hvilken Sum han saasnart Budet var antaget vilde indbetale 500 rb. og i Decb. Termin en lige Sum, mod at de 1000 rb. forbleve indestaaende paa 1ste Prioritet i Ejendommen, blev Direktionen, paa derom nedlagt allerunderdanigst Forespørgsmaal, under 31te Oktb. allernaadigst bemyndiget til at afhænde Gaarden paa de foranførte Vilkaar.

Kjøbet synes dog ikke at være kommet istand i 1845, da Intet af Kjøbesummen findes til Indtægt i dette Laars Regnskab.

— En i en meget lang Række af Aar uafgjort henstaaende Sag angaaende en den almindelige Skolefond tilkommende betydelig Fordring hos St. Nikolai Kirke i Kjøge *) har i 1845 fundet sin endelige Afgjørelse paa en for Skolefonden fordelagtig Maade. Dette Anliggende havde sin Oprindelse fra en allerede i Aaret 1794 foregaaet Forhandling, idet der, ifølge en af det kongelige danske Kancellis da nedlagt allerunderdanigst Forespørgsmaal, blev med allerhøjeste Tilladelse optaget, i An-

*) Jfr. Akad. Tidb. IV 520.

ledning af en Hovedreparation paa bemeldte Kirke, et Laan af 4000 Species mod haandsaaet Pant i nogle den nedlagte Latinskole sammesteds tilhørende Obligationer, uden at det enten i den kongelige Resolution var udtrykkelig fastsat, eller af de samme forudgaaede Forhandlinger kunde skønnes, hvorvidt og hvorledes Laanet skulde tilbagebetales, eller iøvrigt dermed forholdes, hvilket da foranledigede fra Kirkens Side den Formening og Paastand, at Laanet maatte betragtes som en Gave, saameget mere, som den nedlagte Skoles Midler paa hin Tid henhørte til Byens offentlige Stiftelser. Efterat disse Midler vare blevne henlagte under den almindelige Skolefond, saae denne sig nødt til, for at redde de pantsatte Obligationer, at indfri og saa den Del af Laanet som ikke tidligere var bleven indløst af selve den nedlagte Skoles Fond, og det saaledes indfrie Beløb forblev da henstaaende i Bøgerne med 4944 rb. r. S. og 385 rb. 38½ sk. Repr., angaaende hvis Tilbagebetaling der vel tidligere, i Maret 1817 og de følgende, indleedes en Korrespondance, men uden at denne førte til noget Resultat. Men efterat Sagen ved en Revisionsudsættelse atter var bleven bragt i Bevægelse, blev den, da man ikke fra Kirkens Side vilde erkende Skolefondens Fordring, i Maret 1839 undergivet Domstolenes Afgjørelse. Ved Bytingsdom af 1ste Nov. 1841 blev vel Kirkeinspektionen for Kjøge Kjøbstad friskendt for Universitetsdirektionens Tiltale, og denne Dom stadfæstedes af Landsoverretten under 27de Febr. 1843; men Højesteret kom til et modsat Resultat og tilkjendte ved Dom af 7de Maj 1845 Skolefonden det ovennævnte Beløb af 5329 rb. 38½ sk. med Rente 4 pCt. fra 14de Nov. 1839 indtil Betaling skeer. *)

Den tilkjendte Sum er dog endnu ikke bleven udbetalt, hvorimod det, da Kirken ikke har Formue til at rede for sig og det saaledes vil blive Kommunens Sag at tilsvare Beløbet, og da det kongl. danske Kancelli havde anbefalet Kommunen til at udvirke af den Lettelse som muligt, er paa derom af Direktionen nedlagt allerunderdanigst Forestilling under 15de Maj 1846 allernaadigst tilladt, at Renterne af Hovedstolen maa bortfalde under Forudsætning af at denne indbetales i Juni Termin s. N.

Følgende er Resultatet af den almindelige Skolefonds og de lærde Skolers Regnskaber for 1845 og det hele lærde Skolevæsens deraf fremgaaende Status ved dette Aars Udgang.

Skolevæsenet har i 1845 haft efterstaaende Indtægter og Udgifter:

Indtægt.	Indtægt i 1845		Mere end Budgetsummen		Mindre	
	rb.	sk.	rb.	sk.	rb.	sk.
1. Refusion fra Finanserne	6138.	88				
2. Renter af Skolefondens Kapitalformue	4995.	31	920.	75		
Ut Indtægten har været noget større end Renten af Skolefondens rentebærende Kapital ved 1844 Aars Udgang, er fordi endel af Tilvæerten i 1845 allerede i Aarets Løb har baaret Rente.						
3. Renter af Skolernes rentebærende Formue	13720.	65½	124.	78½		
Marsagen til den større Indtægt end kalkuleret ligger ligeledes i at den bundne Kapitaltilvært (hv. s. ndf.) for en Del allerede i Aarets Løb er bleven frugtbargjort.						
4. Jordebogsindtægter	69787.	91¾			2493.	92¼
Den ringere Indtægt er kun for en ubetydelig Del forarsaget ved Afhændelsen af det Viborgske Gods (hvoraf i Aarets første Halvbel endnu svares Landgilde), men væsentligst ved den især i de ydste Stiftter lavere Kapitalstart end de ved Budgettet kalkulerede Priser.						
5. Af Kirker og Præsteskab	3287.	14½			64.	33½
6. Fra Amtstvier	1661.	11½			8.	49½
Den mindre Indtægt under disse to Poster har samme Grund som under 4de Post forklaret.						
7. Af Skolekontingenter	20532.	44	532.	44		
	120123.	58	1578.	5¼	2566.	79¼

*) Skolefondens Sagførers Paastand for Højesteret gif principaliter ud paa en Sum af 8000 rb. r. S. med skatløse Renter 4 pCt. fra 16de Decb. 1794 til Betaling skeer, subsidialiter paa 11740 rb. 75 sk. med skatløse Renter fra 14de Nov. 1839.

	Indtægt i 1845		Mere end Budgetsummen		Mindre end Budgetsummen	
	rb.	fl.	rb.	fl.	rb.	fl.
8. Af Høspitaler	120123.	58	1578.	5 $\frac{1}{4}$	2566.	79 $\frac{1}{4}$
fra forrige Side	18927.	21			1972.	75
At Kavitelstarten for 1844 var lavere end i de foregaaende Aar, maatte især have en forringende Indflydelse paa denne Konto, som var beregnet efter Gjennemsnittet af hvad de sidste 5 Aar havde indbragt.						
9. Fra Universitetet	114.	—				
10. Børnehushets Afgift til Metropolitanaskolen	500.	—				
11. Jord- Sang- og Kopulationspenge til samme	2361.	72	361.	72		
Da denne og de tre næste Poster ere anfatte efter Gjennemsnittet af de sidste 5 Aar, kan ingen Forklaring gives om Aarsagen til Afvigelserne.						
12. Privatpenge til samme	500.	—			200.	—
13. Tavlepenge til Nonne Skole	65.	38	7.	38		
14. Viborg Skoles Indtægter fra Den Læse	241.	48			358.	48
15. Af Svanes Legat til Horsens Skole	550.	—				
16. Konsumtionsgodtgjørelse	94.	—				
17. Forskjellige ubestemte og ekstraordinære Indtægter	1653.	30 $\frac{1}{2}$	81.	66 $\frac{1}{2}$		
Derom henvises til Budgettet for 1845.						
18. Indtægter for Aarhus Realskole	2499.	13	399.	13		
Under denne Sum er medregnet et fra det foregaaende Aar uanvendt Beløb af 333 rb. 9 fl.						
19. Indtægter udenfor Budgettet:						
a. Af den ifølge kongl. Resol. af 18de Okt. 1844 for Nøeskilde Katedralskoles gamle Gymnasiehus og Redbrydelsen af den gamle Skole betingede Sum af 2500 rb., hvorpaa i 1844 betalttes 1000 rb., er nu berigtiget Resten	1500.	—	1500.	—		
b. Ved den ifølge kongl. Resol. af 24de Jan. 1845 foranstaltede Redbrydelse af de paa den tilkjøbte Byggegrund for Odense Skole staaende Bygninger er for Materialierne indkommet ialt	825.	26	825.	26		
c. Af de 600 rb. der ifølge kongl. Resol. af 3die Novb. 1843 anvendtes til en Tilbygning ved Nonne Skole, blev i 1844 refunderet af Kommunen 300 rb. og af Vornholms Kirker 100 rb., se forr. Aars Regnskab under 20 b. Paa samme Maade anføres her det næstsidste fra Kirkerne i 1845 indbetalte Afdrag	100.	—	100.	—		
d. For den i Overensstemmelse med allerhøjeste Resolution af 15de Marts 1844 bortsolgte Del af Viborg Skoles Kæstegods er, foruden de i 1844 indbetalte 100 rb., indkommet som Rest af Kjøbesummen	21166.	64	21166.	64		
e. Af Kjøbesummen for den ifølge allerhøjeste Resol. af 3die Jan. 1845 bortsolgte Kæstegaard i Aarslev, tilhørende Odense Katedralskole, er indbetalt det første Afdrag 1000 rb. med Renter af hele Summen for et halvt Aar	60	—	1060.	—		
Summa Indtægt	172281.	82 $\frac{1}{2}$	27079.	92 $\frac{3}{4}$	5098.	10 $\frac{1}{4}$
Fradrages det som er indkommet mindre end kalkuleret er i det Hele indkommet over Budgettet			5098.	10 $\frac{1}{4}$		
			21981.	82 $\frac{1}{2}$		

Udgift.	Udgift i 1845		Mere end Budgetsummen		Mindre end Budgetsummen	
	rb.	fl.	rb.	fl.	rb.	fl.
1. Hald delen af Udgifterne ved Overbestyrelsen	6558.	73			61.	23
2. Kasse Gager, Tillæg og Gratifikation	74488.	23	488.	23		
3. For Timeundervisning	10002.	76			597.	20
4. Pensioner og Understøttelser	17498.	35			1501.	61
Pensionslisten udgjorde, som i Budgettet for 1845 forklaret, ved Aarets Begyndelse 16447 rb.						
	108518.	15	488.	23	2160.	8

	Udgift i 1845.		Mere end Budgetsummen		Mindre	
	rb.	fl.	rb.	fl.	rb.	fl.
fra forrige Side	108548.	15	488.	23	2160.	8
Efterat 2 Pensionister vare døde, men 6 ny tilkomne, var den ved Karet's Udgang opvoret til 18213 rb. 64 fl., medens dog i Karet's Løb kun er kommet til Udbetaling det ovenanferte Beløb.						
5. Bibliotheker og videnskabelige Apparater	3618.	12			381.	84
Besparelsen har sin Grund i det uafgjorte Spørgsmaal om nogle Skolers Nedlæggelse, der foranlebigede at for disse kun Lidet af det Herhenhørende blev anskaffet.						
6. Bygningers og Inventariums Vedligeholdelse	5056.	71	56.	71		
Foruden det som Udgift udenfor Budgettet nedenfor anførte ekstraordinære Bygningsforetagende i Roeskilde, og Udgifterne til ny Skolebygninger i Odense og Kolding, hvilke ere udrede af det otnævnte Laan fra Sors Akademi paa 80000 rb., er til Vedligeholdelse af Bygningerne ialt udgivet 5718 rb. 38 fl.						
hvoraf Metropolitan skolens Stipendieoverskuds-Fond har udredet 2700 — —						
3018 rb. 38 fl.						
tilbage for Skolekasserne og til Inventarieret (herunder til den ny Bygning i Kolding for c. 600 rb.) 2038 rb. 33 fl.						
er ovenanferte 5056 rb. 71 fl.						
7. Brændfels- og Belysningsforbrændelser	3318.	53	298.	53		
Overskridelsen er forarsaget ved højere Brændpriser i Forbindelse med det større Klasseantal.						
8. Skatter og Afgifter	8297.	83	897.	83		
Ursagen til denne Overskridelse er for en Del den, at det ved den ny Matrikul er foranlediget, at Skatterne paa nogle Steder ere optravede for to Aar paa engang.						
9. Regnskabsføring	4036.	54	36.	54		
10. Metropolitan skolen for Sangvikariering	480.	—				
11. Viborg Skoles testamentariske Forpligtelse	180.	—				
12. Tilskud til Fredericia lærde Institut	800.	—				
13. Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter	5244.	1½			255.	94½
14. Ekstraordinære Udgifter	3468.	88	1468.	88		
Herunder ere udrede, dels saadanne Udgifter som hyppigere forekomme, dels følgende 3 mere ekstraordinære, hvorved saaledes Overskridelsen især er foranlediget.						
a. i Anledning af det Viborgske Bøndergødses Salg 586 rb. 44 fl.						
b. Afdrag paa Kjøbesummen for Professor Sartorps Instrumentfaling (sfr. forr. Aars Regnsk. under 16 d.) 400 — —						
c. til den ovenomtalte Reparation paa Rektorboligen i Ribe foreløbigen 600 — —						
1586 rb. 44 fl.						
15. Udgifter til Realskolen i Aarhus	7699.	65				31
Da Skolens egne Indtægter kun have udgjort 2499 rb. 13 fl. har Skolefondens Tilskud altsaa været 5200 rb. 52 fl.						
16. Udgift udenfor Budgettet:						
a. tabt ved en forhenværende Pantedebitors Død som Fattiglem	500.	—	500.	—		
b. til det for Roeskilde Skole opførte ny Gymnasiehus, hvortil ifølge allerhøjeste Refol. af 18de Okt. 1844 (se forr. Aarg. S. 214 fl.) maatte anvendes indtil 3510 rb. 48 fl., er udgivet ialt	2912.	40	2912.	40		
Hertil habdes de fra Domkirken ifølge samme Refol. modtagne 2500 rb. — fl.						
samt for nogle solgte Materialier indkommet 469 — 16 —						
2969 rb. 16 fl.						
hvorefter habdes tilovers 56 — 72 —						
2912 rb. 40 fl.						
Summa Udgift	154161.	2½	6659.	28	2798.	25½
Fradrages det mindre end normeret udgivne					2798.	25½
er i det Hele udgivet over Budgettet					3861.	2½
Som ovenanført var indkommet over Budgettet					21981.	82½
Totalindtægten var	172281.	82½				
Altsaa virkelig Overskud	18120.	80	18120.	80		

Dette Dverskud er indgaaet som Forøgelse i Skolevæsenets Formue, der ved Udgangen af 1844 og 1845 har været fordelt saaledes som følgende Tabel udviser.

	A. Den almindelige Skolefonds			B. De lærde Skolers og tilhørende Fonds			A. og B. ialt.	
	rentebærende Kapital.		Tilsammen.	rentebærende Kapital.		Tilsammen.	rb.	ff.
	rb.	ff.		rb.	ff.			
Bed Udgangen af 1844 . . .	124388. 92	14425. 13	138814. 9	339564. 55	19609. 51½	359174. 10½	497988. 19½	
Bed Udgangen af 1845 . . .	125515. 81	13659. 64		356527. 28	20406. 22½			376933. 50½
Altsaa formindstet med	765. 45	361. 40	16962. 69	796. 67	17759. 40	516109. 3½	
Forøget med . . .	1126. 85

Naar det lærde Skolevæsen's samlede Formue her er anført at udgjøre 516109 rb. 3½ ff., maa imidlertid herved erindres, dels at Fremværten fra det foregaaende Aar, som væsentligst hidrører fra Salget af det Viborgske Gods, saaledes kun er indvundet mod en, om end ikke tilsvarende, dog kjendelig Afgang i de fremtidige Jordebogsindtægter, dels at der paa denne Kapitalmasse hviler en betydelig extraordinær Gjæld, nemlig de 80000 rb. som det ved allerhøjeste Resolution af 24 Jan. 1845 blev tilladt at maatte optages, foreløbigen som et ifferentebærende Laan, fra Sorø Akademi til Udførelsen af flere større Bygningsforetagender, hvilket Laan i 1845 er modtaget og for største Delen allerede anvendt efter sin Bestemmelse, men som ikke her i Dversigten over Status er medtaget, fordi Spørgsmaalet om, hvorledes med denne Gjælds Dækning bliver at forholde, endnu er aldeles uafgjort, og det derhos kan forudsees, at et endnu langt større Beløb vil udføres, dels til de allerede paabegyndte, dels til flere andre forestaaende Bygningsarbejder.

Skolefondens rentebærende Formue bestod i følgende Effekter:

Prioritets- og andre Panteobligationer	93050 rb.
Kongelige Obligationer indskreene i Statsgjældsprotokollerne	3800 —
Obligation fra den polytekniske Læreanstalt, stor til Rest	4329 — 37 ff.
Engelske 3 pCt. Obligationer £ St. 1500, indkjøbte for	12036 — 44 —
Bankaktier	12300 — —
er ovennævnte	125515 rb. 81 ff.

Under den oven S. 161 anførte Sum, 130950 rb. 81 ff., der den 31. Decb. 1845 indestod i Kvæsuren, ere foruden de anførte Effekter endvidere indbefattede:

a. de hjemfaldne Stipendiens Fond tilhørende	4100 rb.
b. en Kjøge nedlagte Latinskole tilhørende kongl. Obligation	300 —
c. en den islandske Skole tilhørende do. do.	500 —
d. det Vendsenske Stipendiegat tilhørende	535 —
hvilket udgjør Differencen	5435 rb.

Skolefondens ifferentebærende Formue bestod i følgende:

2 Panteobligationer, hvoraf svares Afdrag,	4250 rb.
Udestaaende i Forstkud	1161 — 80 ff.
Tilgodehavende hos Kjøge Kirke	5329 — 38½ -
Ublagt for den islandske Skole	6744 — 75 -
tilsammen	17486 rb. 1½ ff.

hvorfra maa regnes følgende Passiva:

Kassereens Tilgodehavende	1119 rb. 61 ff.
Hjemfaldne Dplagspenges Beholdning	42 — —
Indsendte, endnu ikke hævede, Dplagspenge	2663 — 68 -
	3826 — 33 -
tilbage de ovenanførte	13659 rb. 64½ ff.

Evad Skolernes og tilhørende Fonds' Kapitaler angaaer, da udgjorde, som forrige Aargang S. 228 forklaret, den til Forrentning bestemte Kapital ved Udgangen af 1844 339062 rb. 85 ff.

efter Fradrag af de ovennævnte ved en Debtors Død tabte . . . 500 rb.
og en fra Kjøge nedlagte Skoles Fond til Skolefonden afgivet

Kapital	300 —	800 —	—
		tilbage	339062 rb. 85 ff.
og efter Tilgang af de for det Viborgske Gods Salg indkomne	21266 rb. 64 ff.		
og de for en Odense Skole tilhørende Gaard indkomne	1000 —		
		22266 —	64 —
	udgjorde den d. 31. Decb. 1845	361329 rb.	53 ff.

Derimod var den virkelige rentebærende Formue den 31. Decb. 1844 iffun 339564 rb. 55 ff.
i Løbet af 1845 var udsat mere end indfriet 16962 — 69 —
og Formuen var derefter d. 31. Decb. 1845 de ovenanførte 356527 rb. 28 ff.

Skolernes ifferentebærende Formue udgjorde

	Kassebeholdninger.	Restancer..	Tilsammen.
31 Decb. 1844	15462 rb. 20 ff.	4147 rb. 31½ ff.	19609 rb. 51½ ff.
— — 1845	11751 — 47½ —	5654 — 71 —	20406 — 22½ —
altsaa formindsket med	710 rb. 68½ ff.		
forøget med		1507 rb. 39½ ff.	796 rb. 67 ff.

Foruden de nysnævnte de enkelte Skoler tilhørende Kapitaler, komme endnu til de smaa Bibliotekerne vedkommende Kapitaler, ialt 2983 rb. 32 ff.
det Thura-Falsterke Legats Kapital 575 — — —
og Kolbing Skoles Rectorboligs Kapital 2043 — 36 —
tilsammen 5601 rb. 68 ff.

Endvidere maa bemærkes, at Stipendiefondenes Kapitaler, som ere aldeles affondrede fra de ovennævnte Skolernes egne Kapitaler, ifødetfor at de ved Udgangen af 1844 havde udgjort tilsammen 117103 rb. 17 ff.
ved Udgangen af 1845 udgjorde ialt 118141 — 45 —
som er en Forøgelse af 1038 rb. 28 ff.
hvortil dog endnu kommer det ovennævnte Stipendielegat til Realskolen, indstaaende i en Panteobligation stor 760 rb.

Derimod vare de tre af Skolerne tilhørende Stipendieoverskuds-Fonds, der ved Udgangen af 1844 havde udgjort 40081 rb. 52 ff.
ved Udgangen af 1845 iffun ialt 39548 — 76 —
eller i det Hele formindskede med 532 rb. 72 ff.
hvilket hidrører fra den ovenomtalte Anvendelse af 2700 rb. af Metropolitanskolens Stipendieoverskuds-Fond til Bygningsarbejder (hvilket dog, da igjen henimod 700 rb. indvandedes, kun bevirkede en Formindskelse af noget over 2000 rb.), medens de to andre af disse Fonds havde forøget deres Kapitaler.

Alle tre Fonds udgjorde nemlig:

	d. 31. Decb. 1844.	d. 31. Decb. 1845.
Metropolitanskolens	23175 rb. 9 ff.	21142 rb. 33 ff.
Odense Skoles	7606 — 43 —	8406 — 43 —
Horsens Skoles	9300 — — —	10000 — — —
Tilsammen	40081 rb. 52 ff.	39548 rb. 76 ff.

Endelig var den med Skolefonden forbundne hjemfaldne Stipendiers Fond, som den 31 Decb. 1844 havde udgjort 3900 rb.
ved 1845 Aars Udgang voret til et Kapitalbeløb af 4100 —
som er en Forøgelse af 200 rb.
naaget af Fonden i Aarets Løb var udredet det oven S. 151 anførte Beløb af Understøttelser til Studerende.

Det for Aaret 1846 allernaadigst approberede Budget er følgende:

		Budget for 1846.	
Indtægt.		rb.	fl.
1.	Refusion fra Finanserne	6146.	88
	Til denne Indtægts hidtilværende Beløb, 6138 rb. 88 fl., er føjet en Rønne Skole fra gammel Tid tilkommende Refusion af 8 rb., der siden Aaret 1809 ikke er bleven erlagt, men nu, efter at være vindiceret, er ved kongelig Resolution af 26. Sept. 1845 paa ny tillagt det lærde Skolevæsen fra 1846 Aars Begyndelse.		
2.	Renter af Skolefondens rentebærende Formue	4975.	51
	Renten er beregnet af det ved Udgangen af 1844 frugtbargjorte Beløb 124388 rb. 92 fl.		
3.	Renter af Skolernes og tilhørende Fonds' rentebærende Formue	13520.	5
	I forrige Aars Budget var Renten ansat til 13595 rb. 83 fl., som svarede til den Kapital der ved Udgangen af 1843 virkelig var gjort frugtbringende, nemlig 339897 rb. 93 fl. Men da Erfaring har lært, at aften Masse der bestaaer af saamange mindre Kapitaler, der jevnlig ere Gjenstand for Omsætning, noget Rentefab altid maa ventes formedelst enkelte Summers Henliggen i nogen Tid, har man fundet det rettest ikke at ansætte denne Post til mere end Renten af 338000 rb., hvilket omtrent vil være det Beløb som Man tør gjøre Regning paa hele Aaret igennem at kunne holdes frugtbringende.		
4.	Jordebogsindtægter i Korn og Penge	76765.	15
5.	Indtægter af Kirker og Præstefald i Korn og Penge	3415.	18
6.	Fra Amtstjuerne til 2 Skoler i Korn og Penge	1707.	89
	Hvori disse Indtægtsposter bestaae, er nysaaet angivet i Budgettet for Aaret 1845, og det bemærkes kun her, at man ved Kornets Beregning til Penge har benyttet de samme Tarter som for de andre under Direktionen foretænde Stiftelser ere antagne som omtrentlige Priser for Aaroden af Aaret 1845 for Sjællands Stift, nemlig Rug 24 mk., Byg 21 mk., Havre 13 mk. og Boghvede 16 mk.		
7.	Skolekontingenter	20000.	5
	Skient denne Post i Aaret 1844 ikkun har givet en Indtægt af noget over 19000 rb., antages den dog, med Hensyn til den atter i indværende Aar tiltagne Færvens, at kunne anfættes ligesom for 1845 til 20000 rb.		
8.	Indtægter af Hospitaller til 6 Skoler	21150.	5
	Denne Post er ansat efter Gjennemsnittet af den virkelige Indtægt i de sidste 5 Aar.		
9.	Fra Universitetet til 2 Skoler	114.	5
10.	Metropolitanskolen, Børnehusefs Afgift	500.	5
11.	Samme, Sang- og Kopulationspenge	2040.	5
12.	Samme, Privatistpenge	690.	5
13.	Kønne Skole, Tablepenae	60.	5
	Disse 3 Poster ere ansatte efter Gjennemsnittet af den virkelige Indtægt i de sidste 5 Aar.		
14.	Biborg Skole, Indtægter af Den Læss	600.	5
	Denne Post er ansat med det Beløb der efter en af Domkapitlet i Biborg forefattet Gjennemsnitsberegning kan antages omtrentlig at ville indkomme for samme, saaledes som ved Budgettet for 1845 er bemærket.		
15.	Horsens Skole, af Swanes Legat	550.	5
16.	Dense Kommunitet og Kolbing Skole, Konsumtionsgodtgjærelse	91.	5
17.	Forskjellige ubestemte og ekstraordinære Udgifter	1221.	24
	Her er, paa den i Budgettet for 1845 angivne Maade, ligeledes gjort Beregning efter Gjennemsnit af 5 Aar, med nogen Modifikation, for at afrunde Totalsummen.		
18.	Indtægter fra Aarhus Realskole, Skolekontingenter	2050.	5
Summa Indtægt		155900.	5
Udgift.			
1.	Halvdelen af de med Overbestyrelsen forbundne Omkostninger	6620.	5
2.	Kaffe, Gager, Tillæg og Gratifikationer	75000.	5
3.	Til Timeundervisning	11000.	5
	Disse tvende Poster, der paa Grund af deres indre Sammenhæng ikke ret vel i et Budget kunne holdes skarpt afsondrede, da det ikke forud kan bestemmes, om de i et Aar eventuelt forestaaende ny Lærereposter har betlaades med faste eller kunne beskrides med Timelærere, ere her ansatte med et Beløb der er noget større end det for 1845 normerede, som omtrent kan Hønes at ville medgaae.		
4.	Pensioner	20000.	5
	De Skolevæsenet selv for Djebliffet paahvilende Pensioner udgjøre ialt noget over 18000 rb., og Kontoen kan derfor med Hensyn til eventuelle Entledigelser ikke anfættes til et mindre Beløb end til de anførte 20000 rb.		
5.	Lisfud til Bibliotheker og videnskabelige Apparater	5000.	5
	Da der paa denne Konto vil være at optage ogsaa saadanne Undervisningsapparater som behøves til den ved de ubdiede Skoler indførte Undervisning i Naturvidenskaberne, har den maattet gives en Forøgelse, der for dette Aar er ansat til 1000 rb.		
		117620.	5

		Budget for 1846.	
		rb.	fl.
		Fra forrige Side	
6.	Bygningers og Inventariums Vedligeholdelse	117620.	”
7.	Brandsfals og Belysningsforbrødenheder Erfaringen i indværende Aar har vist, at de forhøjede Brandpriser og Klasseværelsernes Forøgelse ikke vilde gjøre det muligt at indskrænke sig til de tidligere for denne Konto normerede 3020 rb., hvorfor man har tillagt 400 rb.	5000.	”
8.	Statter og Afgifter Denne Konto, paa hvis Størrelse Direktionen ingen Indflydelse kan have, har vist sig at kunne nedfattes noget, hvorfor den er ansat med 400 rb. mindre end for 1845.	3120.	”
9.	Regnskabsføringen Den her stete Tilføjeelse af 200 rb. til det for 1845 for denne Konto ansatte Beløb er foranlediget ved Hensynet til, at Regnskabsførernes Lønninger, der ydes i Procenter af Indtægterne, maa stige tilligemed disse.	7000.	”
10.	Metropolitanskolen, til 4 Kirkeskoler for Sangvikariering	420.	”
11.	Biborg Skoles testamentariske Forpligtelse	480.	”
12.	Bidrag til Fredericia lærde Institut	180.	”
13.	Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter	800.	”
14.	Extraordinære Udgifter Da der maatte gøres Regning paa, at de allernaadigst befalede Forarbejder til den paabegyndte Reform's yderligere Gjennemførelse vilde medføre forøget Udgift i forskjellige Forretninger, har man anseet det rigtigst at tage Hensyn hertil ved at give denne Konto en Forhøjelse, som man har ansat til 2000 rb., over dens tidligere Beløb.	5500.	”
15.	Udgifter ved den videnskabelige Realskole i Aarhus	4000.	”
Summa Udgift		7700.	”
som balancerer med Indtægten.		155900.	”

Hvad den lærde Skole paa Island angaaer, da var dennes ny Bygning allerede i Sommeren 1845 bragt saavidt, at dens Solennitetsaal kunde afbenyttes til Forsamlingsværelse for Althinget. Men en ved klimatiske Forholde nødvendiggjort Standsning i Bygningsarbejderne bevirker, at den ny Skoleindretning først kan ventes at tage sin Begyndelse i Efteraaret 1846, og man har derfor fundet det rigtigst, endnu for denne Gang at indskrænke Budgettet til det Samme som for 1845 er kalkuleret for Skolen i dens nuværende Indretning paa Beskæftad, nemlig saaledes at der regnes paa en Udgift af 5903 rb. 21 fl. og en dertil svarende Indtægt.